ГОЛОС УКРАЇНИ

Влада — Радам!

Газета Верховної Ради України ◆ № 244 ◆ П'ятниця, 20 грудня 1991 року ◆ Ціна 30 коп. (Передплатникам — 10 коп.).

9

ІМЕНИННИКИ?

ЛІКВІДОВАНО МІНІСТЕРСТВО ЗОВНІШНІХ ЗНОСИН СРСР

З 19 грудня ліквідується міністерство зовнішніх зносин СРСР. Відповідно до підписаного Указу Президента Росії Бориса Єльцина міністерству закордонних справ РРФСР доручено прийняти у відання оперативне управління міністерства зовнішніх зносин СРСР, яке ліквідується, включаючи будинки, споруди, майно і кошти.

СВЯТКУЙМО ВДОМА

Закарпатський облвиконком прийняв рішення про тимчасове припинення пропуску громадян через прикордонні КПП Чоп, Ужгород та ПСП Тересва. Це обумовлено насамперед тим, що на згаданих пунктах різко зросла загрозлива ситуація у зв'язку із закриттям КПП Брест — Шешня, Ягодин.

Черги автотуристів до Польщі, ЧСФР, Угорщини, Румунії вимірюються вже кілометрами. Різко погіршився санітарно-епідеміологічний стан навколо КПП.

Рішення набирає чинності з 20 грудня. Воно не поширюється на службові та поїздки з інших поважних причин (похорони близьких родичів, лікування тощо).

У ГОДУ про створення співдружності Незалежних Держав підтримала Рада Республік Верховної Ради СРСР. В заяві, яку одноголосно ухвалила ця палата радянського парламенту, говориться: нова співдружність стане гарантією виходу з найгострішої політичної та економічної кризи.

В ЖЕ сьогодні 40 відсотків літаків Аерофлоту простоюють через дефіцит запчастин, а брак пального спричинює сотні затримок рейсів. Про це повідомив агентству Ассошіейтед Пресс міністр транспорту Росії Ларін. Він вважає, що майбутній поділ аерофлотівського майна між суверенними республіками може взагалі паралізувати повітряне сполучення.

14

«РИБА» НА МІНІСТЕРСЬКОМУ СТОЛІ

Природоохоронці республіки всіма силами намагаються стати на перешкоді хижацькому рибному промислу. Та що вони можуть вдіяти, коли попри урядові постанови, рішення, Закон про охорону навколишнього природного середовища, органи рибоохорони й «рибна» наука досі підпорядковані рибногосподарському відомству!

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ ВИЗНАЛА ВІРМЕНІЯ

18 грудня цей факт засвідчив Указ президента республіки Левона Тер-Петросяна.

Того ж дня у парламенті відбулася дискусія з приводу можливого вступу Вірменії до СНД. Депутати обмежилися обміном думок, бо вважають, що вирішення цього питання є компетенцією президента Вірменії.

ЧАС ЗБИРАТИСЯ В СТОКГОЛЬМ!

Стокгольм. Нарешті скресла й скандинавська крига: після визнання Норвегією незалежності Росії, зрушила свою «нейтральність» і Швеція, як заявила шведському телебаченню міністр іноземних справ Маргарета аф Угглас, шведський ріксдаг невдовзі розглядатиме питання про визнання незалежності України й Росії.

На питання телерепортера, чи Стокгольм визнає незалежність обох республік, міністр відповіла, що наразі не може сказати щось певне, позаяк вона — це ще не уряд, але пообіцяла, що питання це обов'язково обговорюватиметься.

На дипломатичній мові це, мабуть, означає, що українській посольській місії час збиратися в дорогу.

Ярослав СТУПАК.
Український інформаційний центр, Стокгольм.

РІШУЧОСТІ НЕ БРАКУЄ

«Президент і уряд Росії сповнені рішучості здійснювати економічні реформи за методом «шокової терапії», незважаючи на труднощі та можливі прояви незадоволення»,— заявив заступник глави російського уряду Єгор Гайдар. Навряд чи народи республіки вітатимуть такі заходи, наголосив він, втім, без реформ стане ще гірше. Висловившись за СНД, Гайдар зазначив, однак, що плани України та Беларусі ввести в обіг купони загрожуватимуть економічній політиці співдружності.

ВИКОНАЄМО Й ПЕРЕВИКОНАЄМО

За ще більше скорочення ядерних потенціалів, ніж передбачено американо-радянськими угодами, висловилися лідери Беларусі, Казахстану, Росії та України. За словами радіо «Свобода», про це повідомив західні засоби масової інформації відповідальний американський представник, який супроводжував Джеймса Бейкера під час його поїздки по колишніх радянських республіках.

НА ДУМКУ СТАРОВОЙТОВОЇ

До початку третьої світової війни може призвести теперішнє загострення конфлікту між Вірменією та Азербайджаном, вважає радник російського президента Галина Старовойтова. За її словами, тільки міжнародні сили здатні вирішити цю проблему. Саме тому, наголосила Старовойтова, вона намагатиметься переконати ООН втрутитися у цей конфлікт.

СЛІД У САХАРІ ІЗ... ПРИДНІПРОВ'Я

12

Усім добре відома улюблена зачіска запорожців — «оселедець», себто довге пасмо волосся. Коли ж козаки вподобали собі таку оригінальну чуприну!

ЯКЩО ВИ БАЖАЄТЕ ЧИТАТИ НАШУ ГАЗЕТУ З ЛЮТОГО 1992 РОКУ, ПОСПІШАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТИТИ ЇЇ ДО 12 СІЧНЯ НАСТУПНОГО РОКУ. ІНДЕКС УКРАЇНСЬКОГО ВИДАННЯ — 60955, РОСІЙСЬКОГО — 60997.

ГОЛОС України

Засновник — Верховна Рада України

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
252047
Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

Приймальня — 446-92-11

Відповідальний секретар — 446-72-63

Завідуючий коректорською 441-84-42, 224-72-54 (телефакс).

ВІДДІЛИ:

парламентський — 441-84-52, 441-85-64,

листів — 441-29-61,

економіки — 441-88-07,

аграрний — 441-86-18,

міжнародний — 446-91-20,

партій і рухів — 441-82-05,

охорони здоров'я — 441-88-06,

соціальних питань — 441-88-05,

екології — 441-88-59,

культури — 441-86-44,

спорту — 441-88-08,

інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,

історії України — 441-88-62,

військових питань — 441-88-52,

реклами — 441-89-44,

бухгалтерія — 441-84-00.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. Сьогодні на 16 сторінках

ПЕРЕГОВОРИ ЗАДОВОЛЬНИЛИ ВСІХ

Як уже повідомлялося в нашій газеті, в середу до Києва з коротким робочим візитом прибув державний секретар Сполучених Штатів Америки Дж. Бейкер.

У Маріїнському палаці Президент України Л. Кравчук провів з Дж. Бейкером розмову віч-на-віч, потім відбулися переговори з українською стороною в розширеному складі.

Після цих заходів протоколом передбачалася всього-на-всього п'ятихвилинна зустріч Президента України і держсекретаря Сполучених Штатів з журналістами. Але великий інтерес засобів масової інформації до події «примусив» їх затриматись хвилин на 20.

На початку зустрічі Л. Кравчук і Дж. Бейкер зробили невеликі заяви.

Український Президент наголосив, що він задоволений аналізом ситуації і позицією щодо неї Сполучених Штатів. Зі свого боку, продовжив Л. Кравчук, ми хотіли б сказати, що Україна додержуватиметься принципів демократії, правонаступництва, йтиме курсом на повне ядерне роззброєння (починаючи зі встановлення контролю над ядерними арсеналами і закінчуючи повним їх знищенням) і скорочення звичайних озброєнь.

Президент також повідомив, що Україна звернулася до США з проханням надіслати сюди експертів, які допомогли б вирішити ці питання протягом терміну, коротшого за визначений відповідним договором, тобто за п'ять років. «Ми хочемо, — сказав Л. Кравчук, — щоб Україна показала приклад якомога швидшого знищення ядерної зброї, але нам потрібні техніка і фінансова допомога». Одним із кроків до цього стане зняття ядерних ракет з бойового чергування.

У свою чергу, Дж. Бейкер заявив, що зустріч відбувалася в дружній атмосфері і він задоволений її підсумками.

Далі, відповідаючи на запитання журналістів, зокрема на таке: чи визнають Сполучені Штати Україну найближчим часом, Л. Кравчук підкреслив, що не можна так ставити питання: «Ми лише обговорили цю проблему і сказали, що якщо США зроблять це якомога швидше, то визнання стане ще однією гарантією нашого просування до демократії». А Дж. Бейкер зазначив, що в цій справі Америка керуватиметься такими принципами, як прагнення республік до демократії, встановлення ринкових відносин, ядерної безпеки. «Україна йде попереду серед республік, які підтримують ці принципи».

Говорячи про економічне співробітництво між двома державами, Президент України повідомив, що він звернувся до Сполучених Штатів з проханням надіслати в республіку гуманітарну допомогу, висловив пропозицію направити в Україну експертів Міжнародного валютного фонду та Всесвітнього банку для спостереження за ходом економічної реформи, допомогти Україні в справі конверсії оборонної промисловості.

На цьому зустріч із журналістами завершилася.

Наступного дня вранці Дж. Бейкер відбув з Києва.

Олексій ЄВСІКОВ,
спеціальний кореспондент «Голосу України».
Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Парламентська хроніка

ПОДАТКИ, ВИДАТКИ І ПРОГНОЗ ПОГОДИ

Денне і вечірнє засідання 18 грудня

Депутати продовжували обговорення законопроектів. А саме: Закону про оподаткування доходів підприємств та організацій, про податок на добавлену вартість, про акцизний збір.

Ключовим у цьому пакеті документів був законопроект про податки на добавлену вартість, оскільки він передбачав, що оподатковуватимуться всі, хто доклав руки до товару на кожній стадії виробництва, а не так, як було раніше, коли оподатковувався лише той, хто був останнім у цьому ланцюжку (так звані податки з обороту і з продажу). Цим Законом пропонується ввести ставки податку на добавлену вартість у розмірі 28 відсотків до оподаткованого обороту на товари, послуги, що реалізуються за вільними ринковими цінами і тарифами, та в розмірі 21,88 відсотка до оподаткованого обороту по товарних послугах, що реалізуються за регульованими цінами і тарифами. За такою ж ставкою передбачено оподаткування підприємств під час реалізації товарів за цінами, які перевищують вартість їх придбання. Таким чином, за рахунок податку на добавлену вартість в наступному році планується одержати 115 мільярдів карбованців, які будуть зараховані до бюджету усіх рівнів.

Тепер що стосується Закону про акцизний збір. Цим непрямим податком, що входить у ціну товару і сплачується покупцем, планується стримувати ажіотажний попит на окремі товари, як правило, монопольного виробництва. До цього переліку пропонується внести вино-горілчані, тютюнові, ювелірні вироби, шоколад, легкові автомобілі тощо. Всього на перших порах цей список налічуватиме до 30 найменувань, але час від часу при затверджуванні бюджету він переглядатиметься Верховною Радою. За тим переліком, який пропонується затвердити сьогодні, очікуються на 1992 рік надходження в сумі 14,6 мільярда карбованців. Таким чином, на думку Міністерства фінансів, в умовах товарного дефіциту і наростаючих інфляційних процесів ці закони позитивно впливатимуть на державні фінанси і грошовий обіг.

Проте наступне обговорення засвідчило, що винесені законопроекти ще не готові діяти ефективно. О. Барабаш поставив під сумнів саму можливість вилучення за рахунок податків таких сум, як, наприклад, 115 мільярдів карбованців. Бо, за його словами, навіть у надзвичайному бюджеті, навколо якого йшло протистояння, планувалося одержати від податків з обігу і з продажу лише 24 мільярди карбованців. Тепер же ми хочемо за рахунок податку на добавлену вартість одержати 115 мільярдів. Так само щодо податку на прибуток у надзвичайному бюджеті на 1991 рік, який тільки в липні переглядався. Планували одержати його 14 мільярдів карбованців, а сьогодні — уже 86 мільярдів. Якщо ж додати ще 60 мільярдів, які підприємства сплачуватимуть на пенсійний фонд, що становить десь по 12—15 тисяч карбованців на працюючого, то, на думку депутата, потрібно бути просто несерйозним, щоб пропонувати такі податки, а до того ж ті суми, які нібито маємо отримати, вносити до бюджету. І, як зазначив депутат О. Голобородько, це схоже на те, що уряд, скориставшись збігом обставин, коли ще немає законодавства про оподаткування та про бюджет, вирішив просто підрахувати, яким у нас повинен бути бездефіцитний бюджет і встановив такі відсотки та відрахування, які давали б позитивний ефект. Серйозної ж роботи не було, оскільки не знайдеться жодної людини в залі, яка б могла аргументувати прогнозовані цифри. Те ж саме з акцизним збором. Сьогодні перелік товарів складається із 30 позицій. Завтра не вистачатиме коштів у бюджеті, і цей перелік буде збільшено, поки не поповниться казна. А зупинилися на 30 пунктах сьогодні тільки тому, що повинно вистачити. І так буде без кінця.

Далі з різкою критикою Закону про податок на добавлену вартість виступив В. Пилипчук. Він сказав, що зумів переконати у його шкідливості Голову міжнародного валютного фонду, оскільки в умовах гіперінфляції оподаткування добавленої вартості обов'язково призведе до дефіциту бюджету. Тож, на його думку, Міністерство фінансів завищило норму оподаткування, щоб хоч трохи перестрахуватися. Але від цього гроші в бюджеті не з'являться. І оскільки він не баба Ванга, а економіст, то вносить пропозицію повернутися до податку з валового доходу для того, щоб економіка могла працювати в умовах гіперінфляції.

Деякі депутати пропонували посидіти ще ніч і доопрацювати законопроект. Це схоже на студента, якому завжди здається, що не вистачило саме тієї однієї ночі, щоб не схопити двійку на екзамені.

Відтак Верховна Рада затвердила лише Закон про акцизний збір і прийняла у першому читанні законопроект про оподаткування доходів підприємств і організацій. Закон же про податок на добавлену вартість завис у повітрі, бо ні за, ні проти не проголосувала необхідна кількість депутатів, і вперше довелося спостерігати випадок, коли 223 депутати, не змовляючись, не взяли участі у голосуванні.

Після того розглядався прогноз бюджету України на перший квартал 1992 року та питання про виконання державного бюджету Української РСР за 1990 рік. Міністр фінансів України Г. П'ятаченко доводив: збалансоване співвідношення між доходами і видатками може убезпечити нас від надмірної інфляції, хоча, звичайно, погоджувався, що вихід із глибокої економічної кризи можливий лише за рахунок ефективного виробництва. Але оскільки про якусь ефективність говорити сьогодні не доводиться, то Міністерство фінансів вирішило забезпечувати видатки за рахунок податків. До того ж, як засвідчило подальше обговорення, у представленому прогнозі взагалі немає ніякого прогнозу, бо всі названі цифри абсолютно суб'єктивні. А головна ідея зводилася до питання, щоб Верховна Рада дозволила відкрити фінансування на перший квартал наступного року. Проте це не завадило всім без винятку депутатам «насісти» на міністра фінансів. Зокрема, депутати запитували, чому в прогнозі немає жодного пункту, де йшлося б не про збільшення, а про скорочення видатків, чому в ньому не враховано Закону про індексацію доходів і ще тисячу чому. Зрештою, цей прогноз порівняли із прогнозом погоди, який вимагають у Верховної Ради затвердити, і припинили обговорення питання до наступного дня. Втім, уже сьогодні стало зрозуміло, що той документ, який представили як бюджет, буде відхилено.

Під кінець дня Верховна Рада прийняла текст звернення до Міжнародного Олімпійського комітету.

Сергій ЛАВРЕНЮК,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

Парламентська хроніка

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ ЧИ МЕТЕОСЛУЖБА?

Ранкове засідання 19 грудня

Донедавна чи не найкращим об'єктом для гострословів та дотепників була служба прогнозу погоди. Але схоже, що «пальму першості» останнім часом у неї поступово починає перебирати Кабінет міністрів України. Принаймні, коли розпочалось обговорення проекту постанови Верховної Ради України «Про прогноз республіканського бюджету у першому кварталі 1992 року», дехто з депутатів порівняв цей документ з передбаченнями, які нам видає метеослужба.

Однак дотепи дотепами, а становище, яке склалося нині в нашій державі, наближається до критичного. Здається врешті-решт це усвідомили всі. Тому «дев'ятий вал» критики з Верховної Ради загрозливо покотився в бік уряду. Бо прогноз, запропонований Кабінетом міністрів, як наголосив перший виступаючий, не може задовольнити ні парламент, ні народ України. Слова ж народного депутата Володимира Новікова, «що про цей документ взагалі неможливо говорити у спокійному тоні», відобразили, по суті, настрій депутатів, терпіння яких щодо позиції уряду у вирішенні життєво важливих питань, очевидно, вичерпалося. Це підтвердив і наступний промовець, який піддав нищівній критиці Кабінет міністрів. Зокрема на думку Михайла Швайки, уряд намагається скерувати розвиток економіки України на шлях розвалу і краху, приректи народ на зубожіння і злидні. Відсутність власної концепції бюджету незалежної України й фінансової політики він намагається заповнити десь запозиченими концепціями. А в основі всіх його обгрунтувань і розрахунків — чужа нам ідея єдиного економічного простору, єдиної валюти, єдиної фінансової, податкової, зовнішньоекономічної діяльності тощо.

І як тут не погодитися з Михайлом Андрійовичем, коли дійсно немає ніякої інформації про укладення договорів на випуск українських грошей, які могли б значною мірою захистити ринок від знекровлення, а людей від зубожіння. Адже коли будуть відпущені ціни, всі товари з України виметуть за дуже короткий час. Президія зобов'язала Кабінет міністрів до 1 грудня профінансувати цей договір, проте, на думку парламентаріїв, «віз і нині там». До речі, так же сталося й з проектом постанови, яка розглядалася цього дня. Адже він мав бути винесений на обговорення ще в жовтні. Однак вичікувальна позиція уряду призвела до того, що в новий рік ми вступаємо, не знаючи, по суті, нічого про майбутній бюджет. Тож у запалі емоцій один з парламентаріїв запропонував припинити фінансування Кабінету міністрів доти, доки він не підготує належних документів про бюджет.

Було чимало й конструктивних пропозицій, які, очевидно, найближчим часом обговорюватимуться. Зокрема Віктор Ветенніков запропонував відмінити закладені в бюджеті на наступний рік дотації на хліб, молоко, олію. А передбачені для цього 19 мільярдів карбованців виплачувати щомісячно прямими дотаціями кожному жителю України залежно від зростання цін.

Словом, у розмаїтті думок, позицій спільного знаменника так і не було знайдено. Поступила пропозиція під час перерви додатково обговорити між собою рішення щодо долі цього проекту постанови. На цьому ранкове засідання Верховної Ради закінчилося.

Василь ТУГЛУК,
парламентський кореспондент «Голосу України».

ФІЛОСОФІЯ ПРАВОПОРЯДКУ

20 грудня минулого року Верховна Рада України прийняла Закон про міліцію. «Чи допоміг він працівникам органів внутрішніх справ у наведенні правопорядку і якщо так, то чим?» — з такого запитання розпочалася бесіда з міністром внутрішніх справ республіки генерал-лейтенантом міліції Андрієм ВАСИЛИШИНИМ.

— Закон про міліцію, — сказав він, — став перш за все правовою основою діяльності працівників органів та підрозділів внутрішніх справ у незалежній, суверенній Україні. 1 грудня наш багатонаціональний народ зробив історичний вибір, визначивши майбутнє України. А його не може бути без правової держави, де мають панувати закон, права і свободи людини, правопорядок.

Саме на утвердження цих принципів і спрямований Закон про міліцію. Я б сказав, у цьому документі відображена нова філософія соціальної ролі міліції: в демократичній державі її функції повинні бути суто правоохоронними.

Поступово Закон наповнюється реальним змістом. На його розвиток за нашою участю розроблено й прийнято 19 законодавчих актів парламенту й уряду України, що регулюють різні аспекти діяльності органів внутрішніх справ.

У МВС відповідно до законодавства України переглядається практично вся нормативна база. З нового 1992 року міністерство стає незалежним від центру у всіх відношеннях. Розроблено нову структуру міністерства, куди входять служби кримінальної поліції, громадської безпеки, попереднього розслідування, виконання покарання та інші.

При їх формуванні ми враховували досвід зарубіжних правоохоронних систем — США, Англії, Австрії, Німеччини, Франції, Голландії та інших країн. Щоб розвантажити основні оперативні служби, створено штатні підрозділи дізнання. Міліцію в аеропортах підпорядковано територіальним органам внутрішніх справ. Для запобігання злочинам, пов'язаним з використанням транспортних засобів, та для їх розкриття, на автомобільних шляхах сформовано спеціальні служби міліції.

Якнайповніше відображено інтереси особового складу органів внутрішніх справ у новому Положенні про проходження служби, затвердженому Кабінетом міністрів України. Органи та підрозділи МВС департизовано, і тепер вони підпорядковуються лише законам незалежної України. Широку підтримку серед наших працівників знайшло положення Закону про можливість створення профспілок. У всіх ланках МВС нині ведеться активна робота по створенню профспілкових організацій, покликаних забезпечити захист законних прав тих, хто несе нелегку службу по охороні правопорядку.

Згідно із Законом про міліцію вжито заходів до зміцнення матеріально-технічної бази МВС, вирішення багатьох соціально-побутових проблем наших працівників. Суспільство поступово повертається обличчям до наших проблем. В їх розв'язанні нас підтримують Верховна Рада, Кабінет міністрів, трудові колективи. І хоча й сьогодні ми відчуваємо гостру нестачу автотранспорту, пального, криміналістичної та обчислювальної техніки, Закон хоча ще й не запрацював на повну силу, але додав упевненості працівникам в успіху реформування МВС України.

— Андрію Володимировичу, читачів газети цікавить, чи хоч якоюсь мірою змінюються на краще справи в боротьбі із злочинністю на Україні.

— На жаль, злочинність стає реальною силою, здатною заблокувати економічні та демократичні перетворення в Україні, призвести до ескалації насильства та нестабільності. Організовані її форми дедалі активніше проникають до органів влади і державного управління, в економіку.

Враховуючи цю небезпечну тенденцію, у 110 найбільш криміногенних містах створено розгалужену структуру Міжрегіонального управління боротьби з організованою злочинністю. Його підрозділи укомплектовано кваліфікованими фахівцями та сучасною криміналістичною технікою. Особлива увага приділяється посиленню боротьби з майновими злочинами. В УВС областей, міських управліннях та відділах внутрішніх справ сформовано спеціальні оперативно-пошукові підрозділи. У 130 містах додатково введено патрульно-постові підрозділи міліції.

Спільними зусиллями, працею багатьох наших колективів разом з місцевими органами влади в Україні вдалося зберегти громадську злагоду. Не допущено гострих конфліктних ситуацій, зіткнень і кровопролить. Намітилися деякі позитивні тенденції в правоохоронній діяльності. За останні півтора року розкрито понад 320 тисяч злочинів. Порівняно з попереднім аналогічним періодом це на 10 відсотків більше. Розшукано 43 тисячі злочинців, що переховувались, встановлено 31 тисячу осіб, що пропали безвісти.

У сфері економіки виявлено 73 тисячі злочинців. Вилучено грошей і цінностей на 25 мільйонів карбованців, 33 кілограми золота, 645 кілограмів срібла, 43 кілограми платини.

І все ж про стабілізацію обстановки говорити рано. Злочинність зростає, набуває яскраво вираженого корисливо-насильницького характеру. На грунті наживи, здирництва розростається групова й організована злочинність. З'явилися клани та озброєні банди. Дедалі поширенішим стає і шахрайство. Відроджуються давно забуті крадіжки худоби, продуктів харчування. Непокоїть і те, що серед тих, хто займається злочинним промислом, більше половини — молодь.

Зрозуміло, у перехідний період неминучими є напруженість, диспропорції, дефіцит. Даються взнаки і падіння трудової та громадської дисципліни, інші негативні явища, що стимулюють злочинність. І все ж ключ до стабільного, надійного правопорядку в суспільстві — в його економічному оздоровленні. Схематично я вже окреслив напрями реформування МВС. Зазначу, що в умовах переходу до ринку саме захист економіки від злочинних зазіхань є одним з пріоритетних напрямів роботи міліції.

Свої зусилля ми спрямовуємо на запобігання зловживанням у процесі приватизації в банківській, фінансово-кредитній та зовнішньоекономічній сферах. Адже саме на цьому грунті і розростається організована злочинність. За оцінками спеціалістів, нині до неї втягнуто майже половину професійних злочинців. Їх прибутки величезні, значна частина їх витрачається на розширення сфер впливу. Це спонукає працівників міліції, і перш за все оперативників, працювати з більшим напруженням. За останні два роки вони знешкодили майже 800 добре організованих і озброєних груп, на рахунку яких 4,5 тисячі тяжких злочинів, майже 2,5 тисячі випадків рекету. Вилучено і здано 25,4 тисячі одиниць зброї, у тому числі 183 кулемети, 1218 автоматів, 11 тисяч гвинтівок і карабінів, 70 кілограмів вибухівки, 12,6 тонни наркотичної сировини і препаратів.

Продовжують діяти 486 груп і постів по захисту споживчого ринку. Тільки за чотири місяці вони запобігли майже чотирьом тисячам спроб вивезення без ліцензій товарів широкого вжитку за межі України. До республіканського обігу повернуто продукції більш як на півмільярда карбованців. Ось який внесок міліції в економіку України.

Подальше ускладнення обстановки зумовлює необхідність створення державної системи профілактики злочинів. Гадаю, назріла необхідність прийняти загальнонаціональну програму боротьби із злочинністю на базі Республіканської програми на 1990—1995 роки.

Взагалі ситуація вимагає прискорення всієї судово-правової реформи. Перш за все це прийняття нового кримінально-процесуального, кримінального, виправно-трудового законодавства, законів про оперативно-службову діяльність та боротьбу з організованою злочинністю.

Необхідні, ще раз хочу наголосити, термінові комплексні заходи, спрямовані на вдосконалення державно-правової системи профілактики правопорушень, соціальний та правовий захист особистої та майнової безпеки громадян.

— І ще один аспект проблеми, Андрію Володимировичу. Люди дедалі частіше ставлять питання про надійніший захист самих працівників міліції. У чому ви бачите вирішення цієї проблеми і якої допомоги чекаєте від Верховної Ради України?

— Тільки забезпечивши нормальні умови служби і життя працівників міліції, можна захистити їх і їхні сім'ї. У цьому році посадові оклади працівників збільшено вдвічі. У 1992 році Кабінет міністрів, гадаю, ще повернеться до розгляду питання про оплату праці наших людей. 11 мільйонів карбованців уряд виділив для комп'ютеризації МВС. Нині реалізується програма по створенню матеріальної бази для оздоровлення працівників та їхніх сімей. Координувати роботу по соціальному та правовому захисту могла б профспілка працівників органів внутрішніх справ. Закон також гарантує, чого не було раніше, право працівника міліції на судовий захист при звільненні зі служби. Законодавчо закріплено і надзвичайно важливе положення про те, що працівник міліції при виконанні покладених на нього обов'язків керується тільки законом.

Значно посилено гарантії і соціального захисту. Це обов'язкове державне особисте страхування, пільги по забезпеченню житлом, телефоном тощо. В разі загибелі чи каліцтва працівника міліції при виконанні службових обов'язків сім'ї або потерпілому, крім виплати значної одноразової допомоги (при загибелі це сума, що дорівнює десятирічному грошовому утриманню), призначається пенсія.

Але проблема захисту працівника — це не тільки соціальні і правові гарантії, а й створення належних умов для виконання ним своїх обов'язків. Адже навантаження на наших працівників постійно зростає. У розрахунку на одного спеціаліста кримінального розшуку кількість вчинених злочинів за останні п'ять років зросла вдвічі. Багато слідчих ведуть одночасно до 80, а подекуди 100 і більше кримінальних справ, хоча за нормою має бути 37 справ на рік. Патрульно-постова служба з її чисельністю та оснащеністю може контролювати лише 20 відсотків території. Повільно надходять до міліції ресурси, передбачені постановою Верховної Ради від 29 листопада 1990 року, лише на 18 відсотків задоволено потреби в автотранспорті, на 45 — у спецмайні, на 51 — в експертно-криміналістичній техніці. Уявіть собі, під час ліквідації пожежі на ЧАЕС у жовтні цього року пожежники знову працювали без спеціального протирадіаційного спорядження, яке й досі не розроблене.

Труднощів, як бачите, ще багато. І все ж хотілося б звернути увагу: наші працівники уже вкотре підтвердили свою вірність народові України, своєму обов'язку. Ми схиляємо голови перед пам'яттю 25 загиблих і 276 поранених за цей рік наших працівників, які захищали права та інтереси народу. Ми зробимо все, щоб оточити увагою близьких загиблих і тих, кого було покалічено. і тепер чесно несуть службу тисячі охоронців правопорядку.

Певен — працівники органів внутрішніх справ незалежної України й надалі будуть її надійною опорою, захисниками миру, злагоди та єдності багатонаціонального народу, суверенної держави.

Вели інтерв'ю
Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ,
Олексій ТКАЧ.

Прес-конференція

Не співдружність, а співробітництво

Так охарактеризували Угоду про співдружність учасники прес-конференції від демократичних сил та Народної Ради Л. Танюк, С. Хмара, І. Заєць, Ю. Бадзьо. Тут же було повідомлено, що І. Юхновський склав свої повноваження голови Народної Ради і тепер її очолює Л. Танюк.

Журналістів було ознайомлено із заявою Народної Ради про її ставлення до Угоди про СНД. В ній ідеться про те, що підписання цього документа не змінює статусу України як незалежної держави, що для України Угода діє виключно з урахуванням застережень. При цьому слово «співдружність» тлумачиться як співробітництво. Наголошувалося, що співдружність ніколи не повинна стати об'єднанням з державними інституціями, а будь-які спроби створити наддержавні структури Україна має розцінювати як порушення і припинити свою участь у співдружності. Крім того, Україна не уповноважувала будь-яку державу виступати від свого імені, тому розцінює будь-які заяви як втручання у внутрішні справи держави.

Народна Рада вирішила запропонувати Верховній Раді прийняти цю заяву від імені всього депутатського корпусу.

Необхідність такої заяви, сказав голова Національної Ради ДемПУ Ю. Бадзьо, виникла у зв'язку з тим, що в Росії і взагалі в колишньому Союзі є сили, які розглядають Угоду про співдружність як крок до відродження старого об'єднання в рамках конфедерації або навіть федерації історичного ядра з республік Росії, України, Бєларусі і... Казахстану.

Тому, на думку І. Зайця, ми повинні довести до світової громадськості, що співдружність не є суб'єктом міжнародного права і що Україна в повному обсязі буде здійснювати міждержавні зносини. Бо вже сьогодні говориться не про спільний, а про єдиний економічний простір, що зумовлює створення якоїсь єдиної системи.

Відповідаючи на запитання про те, в якому стані сьогодні Народна Рада та чи здатна вона впливати на роботу Верховної Ради, Л. Танюк сказав, що стан її досить тривожний, оскільки є депутати, які вважають, що із здобуттям незалежності вона свою роль виконала і її потрібно розпустити. Проте із загостренням загальнополітичної ситуації у зв'язку з підписанням Угоди про співдружність та перед загрозою встановлення авторитарного правління вона знову згуртовується і набуває робочої форми.

Лаврін СЕРГІЙЧУК.

ЗАПОРУКА БЕЗПЕКИ — РЕФОРМИ

Круглий стіл

Учора в Києві почалися пленарні засідання міжнародного симпозіуму «Стратегічна безпека України», організованого політологічним центром «ІнноЦентр» та урядовою школою імені Дж. Кеннеді Гарвардського університету.

Відкриваючи засідання, голова Комісії Верховної Ради республіки з питань оборони і державної безпеки В. Дурдинець зачитав звернення до учасників симпозіуму Президента України Л. Кравчука. В ньому глава держави наголошує, що Україна виступає за нове розуміння проблем стратегічної безпеки і намагатиметься включитися в систему колективної оборони в рамках ООН.

У роботі симпозіуму беруть участь голови постійних комісій Верховної Ради України, державні міністри, вчені-економісти, соціологи, юристи, політологи з Гарварда і Оксфорда.

— Україна сьогодні — це перегрітий котел, який може в будь-який момент вибухнути,— констатував на засіданні доктор філософських наук М. Михальченко.— Криза духу, зневіра, руйнація ідеалів загрожують сьогодні безпеці України більше, ніж потенційні зовнішні агресори. В Україні можуть початися нові неопролетарські бунти. Знизити рівень внутрішньої небезпеки можна лише радикальними економічними реформами, які б змінили на краще матеріальне життя населення.

Багато говорилося на симпозіумі про перспективи інтеграції України в світову і насамперед у європейську економіку. Представник Європейського економічного співтовариства В. Волейс назвав ілюзією наміри деяких українських політиків швидко увійти в міжнародні політично-економічні об'єднання. Таке право треба заслужити. Реально Україна зможе стати членом ЄЕС після 2000 року.

На пленарних засіданнях розглянуто також проблеми конверсії, формування Українських Збройних Сил, перспективи входження України до НАТО.

Валентин ЛАБУНСЬКИЙ.

ТЕЗКИ РАДЯТЬ ГОРБАЧОВУ

Отакої!

«Михайлу Сергійовичу Горбачову нині нелегко. Чим ви могли б йому допомогти?» — таке запитання було запропоноване співробітникам-тезкам Президента колишнього СРСР. Передноворічне опитування проводилося в Херсонському суднобудівному об'єднанні.

Відповіді були найрізноманітніші. Зокрема, бригадир монтажників Михайло Походько вважає, що Горбачов втомився від порад і тому, якщо його оточення справді хоче допомогти, необхідно передусім задуматися над економічними проблемами, відклавши інші. За свідченням спеціалістів, суднобудування сповзає вниз, оскільки погано постачається матеріалами, особливо металом. Суднобудівні підприємства могли б забезпечити суднами національний флот, а також відправляти їх на експорт. Але колишнє союзне керівництво дуже «мудро» вчинило, перекинувши 50 відсотків поставок, що призначалися Україні, через базу «Суднокомплект» виключно до Таганрога — аби на Україну не потрапило.

Михайло Бріф, член літклубу Будинку культури суднобудівників, порадив Горбачову не кидатися з однієї крайності в іншу. Якщо ж він не здатний цього зробити, то краще було б йому змінити ім'я, бо в перекладі з єврейської Михайло означає рівний Богу, а отже, вдумливий, передбачливий і т. п.

Робітник Михайло Сундугей пропонує Президентові скасувати непопулярні серед народу України укази.

На думку респондентів, багато було на нашій землі видатних людей на ім'я Михайло — скажімо, перший Президент України М. Грушевський, російський вчений М. Ломоносов...

Іван КАЛИНИЧЕНКО.

Херсон.

Це ж треба!

ЗАВЖДИ ГОТОВІ

Малюнок Сергія ФЕДЬКА.

...повернутися до компартійних лав. Про це заявили всі сто два делегати обласної установчої конференції обласної організації соціалістичної партії України. За умови, зрозуміло, зняття заборони на діяльність КПРС —КПУ, уточнили непохитні ленінці. Свідченням вірності ідеалам комунізму, а також членства в СПУ служить партквиток члена КПРС. Після конференції почалося формування районних і первинних партійних організацій.

Лідія ТИТАРЕНКО.

Черкаси.

ЩО У ВАШОМУ

Коротко

У Вільнюсі підписано угоду про співробітництво між Головархівом України та Генеральною дирекцією архівів Литви. Тут і обмін копіювальними документами з історії двох держав, і спільні публікації, і всемірне сприяння дослідникам, обмін дос-

Презентація

ЦІНИ ПОМІРНІ Й ЗА КАРБОВАНЦІ

17—19 грудня в Києві відбулася презентація продукції, яка випускається підприємствами московського НВО «Хімавтоматика». Були представлені прилади та системи контролю навколишнього середовища, промислових стоків і викидів, зокрема пересувні екологічні лабораторії, а також медичні установки й прилади. Для підприємств агропромислового комплексу запропоновані системи регулювання атмосфери в теплицях, овочесховищах, апаратура контролю самозагоряння в зерносховищах, засоби автоматизованого контролю й управління техпроцесами та інше.

Начальник відділу маркетингу НВО «Хімавтоматика» І. Кочнєв так пояснив мету презентації:

— Нині багато підприємств пропонують свої послуги в розв'язанні екологічних проблем, не маючи системного підходу або достатнього досвіду. Газорідинні аналізи робимо майже сорок років. Склався комплексний підхід до вирішення різних завдань — від окремих вимірювань до загального моніторингу.

Втім, наша діяльність не обмежується лише екологічною спрямованістю.

Сподіваємось, на Україні, як і в інших місцях, де проводили презентації, знайти замовників і покупців нашої продукції, яку пропонуємо разом із обслуговуванням поки що за помірні ціни й за карбованці.

Олексій БРЕУС.

відом, ... мацією то... Першою... зації угод... литовських... кументів... відкриєтьс... конгресу... наступного...

Телегра... з Черн...

«ОБЕРЕГИ» ЗАПОВНЮЮТЬ ВАКУУМ

Уперше

То спочатку нові видання були в дивину. А тепер лежать купами газети різних напрямів — народ вже наситився й «чорнухами» й «порнухами» — не до того нині.

А от ці книжечки (на фото) вигідно вирізняються на загальному фоні. Хоча виданням М. Грушевського теж, скажімо, тепер не здивуєш, проте його твір «Про старі часи на Україні», знайшов також свого читача. Саме цією книжечкою ми й познайомилися з київським акціонерним товариством «Обереги», яке в своїй видавничій діяльності націлилося заповнити вакуум з випуском національної художньої, історичної, документальної літератури. Дебют став успішним.

Після Грушевського світ побачили «Анна Русинка» у перекладі з французької Івана Франка, а також «Ще не вмерла Україна» Павла Чубинського та Михайла Вербицького. До речі, саме брошурою про національний гімн відкрито чудову серію «Українська Муза». Поетична антологія, що була здійснена 12-ма випусками 1908 року. Можемо уявити, які імена тут представлено, якщо окремі випуски цієї серії свого часу арештовувалися царською цензурою, а в радянський час були сховані від читача у спецфондах. Тепер ми можемо передплатити повне автентичне перевидання цього раритету.

У 1992—93 роках «Обереги» пропонують ще одне унікальне видання — «Історія української культури». Буде відтворено всі п'ятнадцять зшитків, які вийшли протягом 1936—37 років у Львові. Коментар до нього зробив доктор філологічних наук Федір Погребенник.

З приводу передплати бажаючі можуть звертатися до книгарень та відділів передплатних видань в обласних центрах, а також в інших містах та райцентрах, де є універсальні магазини книготоргів і споживчої кооперації.

Товариство ставить собі за мету відродження національних надбань України, тож і ціни на його продукцію доступні для найширших верств населення. Хто бажає мати в своїй домашній бібліотеці рідкісні пам'ятки вітчизняної культури, запам'ятайте адресу: **252053, м. Київ-53, вулиця Артема, 1—5, РБХ, Акціонерне товариство «Обереги».**

Людмила БАРАНЕВИЧ.

...ЕКИ — РЕФОРМИ

...Ради Украї... ...ністри, вчені-... ...ологи, юрис... ...з Гарварда і ...

...сьогодні — це ..., який може ... вибухну... на засідан... ...софських наук ... — Криза ду... ...ідеалів ... безпеці ... ніж потен... агресори. В ... початися но... ...рські бунти. ... внутрішньої ... лише ради... ...номічними ре... змінили на

краще матеріальне життя населення.

Багато говорилося на симпозіумі про перспективи інтеграції України в світову і насамперед у європейську економіку. Представник Європейського економічного співтовариства В. Волейс назвав ілюзією наміри деяких українських політиків швидко увійти в міжнародні політично-економічні об'єднання. Таке право треба заслужити. Реально Україна зможе стати членом ЄЕС після 2000 року.

На пленарних засіданнях розглянуто також проблеми конверсії, формування Українських Збройних Сил, перспективи входження України до НАТО.

Валентин ЛАБУНСЬКИЙ.

...Ь ГОРБАЧОВУ

...вниз, оскіль... ...чається мате... ...металом. ... підприємства ...печити судна... ...флот, а та... ...их на екс... ...союзне ...«мудро» ...кинувши 50 ...вок, що при... ..., через ба... ...» виключ... ...а — аби на ...трапило. ..., член літ... ...культури суд... ...радив Горба...

чову не кидатися з однієї крайності в іншу. Якщо ж він не здатний цього зробити, то краще було б йому змінити ім'я, бо в перекладі з єврейської Михайло означає рівний Богу, а отже, вдумливий, передбачливий і т. п.

Робітник Михайло Сундугей пропонує Президентові скасувати непопулярні серед народу України укази.

На думку респондентів, багато було на нашій землі видатних людей на ім'я Михайло — скажімо, перший Президент України М. Грушевський, російський вчений М. Ломоносов...

Іван КАЛИНИЧЕНКО.

Херсон.

...ГОТОВІ

повернутися до компартійних лав. Про це заявили всі сто два делегати обласної установчої конференції обласної організації соціалістичної партії України. За умови, зрозуміло, зняття заборони на діяльність КПРС — КПУ, уточнили непохитні ленінці. Свідченням вірності ідеалам комунізму, а також членства в СПУ служить партквиток члена КПРС. Після конференції почалося формування районних і первинних партійних організацій.

Лідія ТИТАРЕНКО.

Черкаси.

Малюнок Сергія ФЕДЬКА.

...АПОВНЮЮТЬ ВАКУУМ

...нська Муза». ...логія, що бу... 12-ма випуска... ...у. Можемо ...ена тут пред... ...окремі ви... ...свого часу ... царською ... радянський ...ані від читача ... Тепер ми ...платити пов... перевидання

...3 роках «Обе... ...що одне ...дання — «Істо... ... культури». ...о всі п'ятнад... ..., які вийшли ...36—37 років у ... до нього ... філологічних ...ребенник. ...передплати ба... ... звертатися ... відділів пе... ...дань в облас... ... також в ін... ... райцентрах, ... магазинів

книготоргів і споживчої кооперації.

Товариство ставить собі за мету відродження національних надбань України, тож і ціни на його продукцію доступні для найширших верств населення. Хто бажає

мати в своїй домашній бібліотеці рідкісні пам'ятки вітчизняної культури, запам'ятайте адресу: **252053, м. Київ-53, вулиця Артема, 1—5, РБХ, Акціонерне товариство «Обереги».**

Людмила БАРАНЕВИЧ.

ЩО У ВАШОМУ АРХІВІ?

Коротко

У Вільнюсі підписано угоду про співробітництво між Головархівом України та Генеральною дирекцією архівів Литви. Тут і обмін копіювальними документами з історії двох держав, і спільні публікації, і всемірне сприяння дослідникам, обмін досвідом, професійною інформацією тощо.

Першою акцією по реалізації угоди стане передача з литовських архівів копій документів для виставки, що відкриється під час роботи конгресу українців у січні наступного року.

Костянтин НОВОХАЦЬКИЙ.

Презентація

ЦІНИ ПОМІРНІ Й ЗА КАРБОВАНЦІ

17—19 грудня в Києві відбулася презентація продукції, яка випускається підприємствами московського НВО «Хімавтоматика». Були представлені прилади та системи контролю навколишнього середовища, промислових стоків і викидів, зокрема пересувні екологічні лабораторії, а також медичні установки й прилади. Для підприємств агропромислового комплексу запропоновані системи регулювання атмосфери в теплицях, овочесховищах, апаратура контролю самозагрівання в зерносховищах, засоби автоматизованого контролю й управління техпроцесами та інше.

Начальник відділу маркетингу НВО «Хімавтоматика» І. Кочнєв так пояснив мету презентації:

— Нині багато підприємств пропонують свої послуги в розв'язанні екологічних проблем, не маючи системного підходу або достатнього досвіду. Газорідинні аналізи робимо майже сорок років. Склався комплексний підхід до вирішення різних завдань — від окремих вимірювань до загального моніторингу.

Втім, наша діяльність не обмежується лише екологічною спрямованістю.

Сподіваємось, на Україні, як і в інших місцях, де проводили презентації, знайти замовників і покупців нашої продукції, яку пропонуємо разом із обслуговуванням нові що за помірні ціни й за карбованці.

Олексій БРЕУС.

Телеграфним рядком з Чернігова

СТИПЕНДІЇ ЗА ТАЛАНТ

Перша торговельно-тислова к...рація, ... дебютувала ... Чернігові, вирішила заснувати шість власних стипендій. По 150—200 карбованців отримуватимуть обдаровані студенти із сімей, які мають низький достаток.

НАКАЗАЛО ДОВГО ЖИТИ

агропромислове об'єднання «Чернігівське». ...тримування ... колгоспів значних коштів на утримання його апарату припинилося — багато керівників залишилися без діла.

ВИГІДНИЙ КОНТРАКТ

Представники німецької фірми «Гесшафтфюрер» отримали добро на монтаж у Козельці устаткування, за допомогою якого складатимуть сільськогосподарські машини. За певну допомогу і сприяння район повністю буде забезпечений дефіцитною технікою.

ПОМОЛІТЬСЯ ЗА ДИРЕКТОРА

Певне, недаремно виділив автобус для віруючих дітей директор птахорадгоспу М. Ємець з Березного. Учні церковної недільної школи попросили в Київській Лаврі отця Віталія помолитися за нього.

ВІДВЕРНУЛИ АВАРІЮ

Пасажири переповненої електрички, що наближалася до Чернігова, не гадали, що назустріч їм з 50-кілометровою швидкістю мчить некерований дизель-поїзд. Лише завдяки професійній майстерності залізничників В. Дуся та С. Потапенка вагони не зійшли з рейок. Електричка загальмувала, взяла задній хід і невдовзі «спіймала» дизель.

Сергій ПАВЛЕНКО.

Продиктовано в номер

Ядерна зброя вивозиться з України

Про цей факт офіційно було повідомлено на прес-конференції, яка відбулася в МЗС України і, схоже, не призначалася для української преси.

Цими днями у Києві проходить семінар за участю фахівців із США, Росії та України з проблем знищення матеріалів, що розщеплюються, в межах ініціативи Горбачова — Буша по скороченню ядерних озброєнь. Професор Прінстонського університету (США) Френк фон Хіппель повідомив, що серед 140 країн, які взяли на себе зобов'язання перед МАГАТЕ не виробляти матеріалів, які можуть використовуватися для виробництва ядерної зброї, немає СРСР і США. Ядерне роззброєння, що йде за ініціативою президентів, таким чином, ставить проблему контролю МАГАТЕ над матеріалами, які вилучаються з компонентів ядерної зброї. Потрібні політичні рішення. А технічні рекомендації для них і покликаний розробити семінар.

Генерал - лейтенант А. Зеленцов, провідний спеціаліст МО СРСР з проблем знищення ядерної зброї, повідомив, що процес виведення ядерної зброї, розташованої на території України, з бойового чергування, розпочато. Перший етап цього процесу, який включає в себе виведення з чергування тактичної зброї, проводиться так: зброя розукомплектовується і вивозиться на склади, розташовані при заводах, де вироблено цю зброю. Знаходяться вони в Росії. Де саме, генерал повідомляти відмовився. На запитання вашого кореспондента про те, чи буде ця зброя знищена, генерал двічі давав дуже розпливчасті відповіді. Але змушений сформулювати: в кінцевому результаті зброю буде знищено. Але не одразу, оскільки технічно це неможливо. На запитання кореспондента «Дейлі телеграф», чи перебуває процес вивезення з України ядерної зброї під міжнародним контролем, генерал заявив: оскільки це ініціатива президентів — ні. Справа в тому, пояснив він, що порядок вироблення умов такого контролю може розтягнутися на 3—5 років.

Костянтин ПАРИШКУРА.

Виставки

«ЛАСТІВКА» З ПОЛЬЩІ

На виставці «Продукти Польщі», що експонується у Львові, бракує хіба що «пташиного молока». Польські виробничі та торгові фірми й підприємства пропонують асортимент харчів на всі смаки: від м'ясопродуктів, кондитерських виробів до пива й алкогольних напоїв.

«Львів-Експо» та підприємство господарських ініціатив «Украпол» (м. Сопот) мають намір провести спеціалізовані виставки-ярмарки за тематикою «Переробка сільськогосподарської продукції», «Обладнання та технологія для сільського господарства». Нинішня міжнародна виставка-ярмарок — перша ластівка.

Оксана ТЕЛЕНЧІ.

Навколомистецькі новини

ДОБРИЙ ДЕНЬ, «ДОБРОДІЮ»!

Та от — зустрілися дві подруги, причому після тривалої розлуки. А час нині, самі знаєте, який — є про що поговорити. Тут і сміх, і горе, і любов... Стежити за цією розмовою, повірте, було дуже цікаво, бо відбувалася вона на сцені, а дві подруги — героїні спектаклю за п'єсою молодого автора Олени Клименко «Вместе мы — два члена». Вистава йшла в театрі української комедії «Добродій» (художній директор, заслужений артист України Валерій Неведров).

Назва театру не випадкова, він даватиме свої спектаклі безплатно. Тож їх зможуть подивитися ті громадяни, яким квитки не по кишені. Логічно й те, що серед спонсорів «Добродія» бачимо київський фонд милосердя та здоров'я.

Перші глядачі гаряче вітали виконавців, а в їхній особі всіх творців спектаклю.

Анатолій САВЧУК.

Телеграфним рядком з Харкова

ХТО РАНО ВСТАЄ...

Знову закипіли пристрасті навколо колишнього будинку політосвіти. Згідно з недавнім рішенням облради це приміщення належить обласному управлінню культури. Однак нових господарів на вході зустрів суворий чоловік. Як з'ясувалося, тут уже розташувався діловий і культурний центр, зареєстрований міськвиконкомом.

ВАЛЮТНІ РАКИ

Щоб мати інвалютну копійку, в радгоспі «Артемівський» Чугуївського району вирішили вирощувати раків на експорт. Необхідні для цього умови є — поруч Печенізьке водосховище, відходи бойні.

ЯКЩО ХОЧЕШ КАЗКУ

Як сповістила харківська «Вечірка», на ринках міста процвітає торгівля книгами за... купони. Наприклад, за «Незнайку» правлять 2000, а за «Барона Мюнхаузена» — 3000 купонів. «Вінні-Пуха» можна виторгувати дешевше — за півтори тисячі.

ГОРИМО Ж МИ; ГЕЙ!

Згорів унцент пам'ятник дерев'яного зодчества, що простояв у селищі Волохівці понад 120 років. Трапилося це з вини кочегара, який взявся «догоджати» бібліотекарю в морозні дні (в будинку містилися бібліотека і колгоспний клуб). Пожежники зуміли загасити лише дах — закінчилася вода. Поки їздили за нею, історичний пам'ятник перетворився на попелище.

* * *

Шістнадцять робітничих сімей танкового гіганта «Завод імені Малишева» залишилися серед зими без даху над головою. Капітальний ремонт, який квартирний відділ підприємства розпочав десять років тому в старезному і занедбаному будинку, успішно завершився пожежею.

Микола КОСИЙ.

Знак б...

На вант... кого ра... ла цистер... нинішні ч... тилом. С... лися виво... ний нафто... ше окрем... ли запасті...

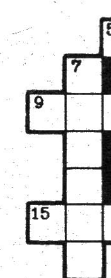
Через ... ра, що ... ження ц... лилося на... лищем, д... хлинуло ... льовничу ... великих ...

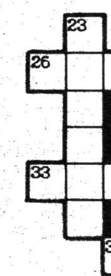
Факт —

Д...

На че... народжен... ля Лу... школі ... творця ... го словни... Цієї чест... за те, ш... мова і ... ються за... грамою.

«ПР...

По го... коморі. 6... ... красна... на дощ. ... накинеш ... ка-цяцяні... ... носит... один ... ... сумці, а ... роздавил... — на одн... за хрін.

По ве... Сміливий... лий ... 4... хату — т... 10. Скор... брати й ... городи — ... ни, два... Горбатого... я, як по... смітті го... зумний: ...

По го... Мажара, ... Рабатка. ... кон. 30. ... ча. 38. Н...

По ве... 7. Гривн... 18. Окал... ма. 26. ... нал. 34. ...

...РХІВІ?

...сійною інфор-
...єю по реалі-
...не передача з
...хівів копій до-
...виставки, що
...д час роботи
...аїнців у січні
...

Костянтин
...ОХАЦЬКИЙ.

...им рядком
...а

...ЕНДІЇ ...АЛАНТ

... торговельно-
...ва к... рація,
...тувала... Черні-
...ішила засну-
...ість власних
...й. По 150—
...ованців отри-
...ть обдаровані
... із сімей, які
...изький доста-

...ЗАЛО ...О ЖИТИ

...ислове об'єд-
...«Чернігівське».
...ання колгос-
...них коштів на
...я його апара-
...нилося — ба-
...вників залиши-
...діла.

...ДНИЙ ...РАКТ

...тавники ні-
... фірми «Гес-
...ер» отримали
... монтаж у Ко-
...статкування, за
...ю якого скла-
... сільськогос-
...і машини. За
...помогу і спри-
...он повністю
...безпечений де-
...о технікою.

...ОЛІТЬСЯ ...ИРЕКТОРА

... недаремно ви-
...тобус для віру-
...ей директор
...госпу М. Ємець
...ого. Учні цер-
...едільної школи
...и в Київській
...ція Віталія по-
... за нього.

...ЕРНУЛИ ...РІЮ

...ири переповне-
...трички, що на-
...ся до Черніго-
...адали, що на-
...ім з 50-кіло-
... швидкістю
...екерований ди-
...д. Лише зав-
...фесійній май-
...і залізничників
... та С. Потапен-
...и не зійшли з
...Електричка за-
...ала, взяла зад-
... невдовзі «спій-
...изель.

Сергій
...ПАВЛЕНКО.

Продиктовано в номер

Ядерна зброя вивозиться з України

Про цей факт офіційно було повідомлено на прес-конференції, яка відбулася в МЗС України і, схоже, не призначалася для української преси.

Цими днями у Києві проходить семінар за участю фахівців із США, Росії та України з проблем знищення матеріалів, що розщеплюються, в межах ініціативи Горбачова — Буша по скороченню ядерних озброєнь. Професор Прінстонського університету (США) Френк фон Хіппель повідомив, що серед 140 країн, які взяли на себе зобов'язання перед МАГАТЕ не виробляти матеріалів, які можуть використовуватися для виробництва ядерної зброї, немає СРСР і США. Ядерне роззброєння, що йде за ініціативою президентів, таким чином, ставить проблему контролю МАГАТЕ над матеріалами, які вилучаються з компонентів ядерної зброї. Потрібні політичні рішення. А технічні рекомендації для них і покликаний розробити семінар.

Генерал - лейтенант А. Зеленцов, провідний спеціаліст МО СРСР з проблем знищення ядерної зброї, повідомив, що процес виведення ядерної зброї, розташованої на території України, з бойового чергування, розпочато. Перший етап цього процесу, який включає в себе виведення з чергування тактичної зброї, проводиться так: зброя розукомплектовується і вивозиться на склади, розташовані при заводах, де вироблено цю зброю. Знаходяться вони в Росії. Де саме, генерал повідомляти відмовився. На запитання вашого кореспондента про те, чи буде ця зброя знищена, генерал двічі давав дуже розпливчасті відповіді. Але змушений сформулювати: в кінцевому результаті зброю буде знищено. Але не одразу, оскільки технічно це неможливо. На запитання кореспондента «Дейлі телеграф», чи перебуває процес вивезення з України ядерної зброї під міжнародним контролем, генерал заявив: оскільки це ініціатива президентів — ні. Справа в тому, пояснив він, що порядок вироблення умов такого контролю може розтягнутися на 3—5 років.

Костянтин ПАРИШКУРА.

Виставки

«ЛАСТІВКА» З ПОЛЬЩІ

На виставці «Продукти Польщі», що експонується у Львові, бракує хіба що «пташиного молока». Польські виробничі та торгові фірми й підприємства пропонують асортимент харчів на всі смаки: від м'ясопродуктів, кондитерських виробів до пива й алкогольних напоїв.

«Львів-Експо» та підприємство господарських ініціатив «Украпол» (м. Сопот) мають намір провести спеціалізовані виставки-ярмарки за тематикою «Переробка сільськогосподарської продукції», «Обладнання та технологія для сільського господарства». Нинішня міжнародна виставка-ярмарок — перша ластівка.

Оксана ТЕЛЕНЧІ.

Навколомистецькі новини

ДОБРИЙ ДЕНЬ, «ДОБРОДІЮ»!

Та от — зустрілися дві подруги, причому після тривалої розлуки. А час нині, самі знаєте, який — є про що поговорити. Тут і сміх, і горе, і любов... Стежити за цією розмовою, повірте, було дуже цікаво, бо відбувалася вона на сцені, а дві подруги — героїні спектаклю за п'єсою молодого автора Олени Клименко «Вместе мы — два члена». Вистава йшла в театрі української комедії «Добродій» (художній директор, заслужений артист України Валерій Неведров).

Назва театру не випадкова, він даватиме свої спектаклі безплатно. Тож їх зможуть подивитися ті громадяни, яким квитки не по кишені. Логічно й те, що серед спонсорів «Добродія» бачимо київський фонд милосердя та здоров'я.

Перші глядачі гаряче вітали виконавців, а в їхній особі всіх творців спектаклю.

Анатолій САВЧУК.

Телеграфним рядком з Харкова

ХТО РАНО ВСТАЄ...

Знову закипіли пристрасті навколо колишнього будинку політосвіти. Згідно з недавнім рішенням облради це приміщення належить обласному управлінню культури. Однак нових господарів на вході зустрів суворий чоловік. Як з'ясувалося, тут уже розташувався діловий і культурний центр, зареєстрований міськвиконкомом.

ВАЛЮТНІ РАКИ

Щоб мати інвалютну копійку, в радгоспі «Артемівський» Чугуївського району вирішили вирощувати раків на експорт. Необхідні для цього умови є — поруч Печенізьке водосховище, відходи бойні.

ЯКЩО ХОЧЕШ КАЗКУ

Як сповістила харківська «Вечірка», на ринках міста процвітає торгівля книгами за... купони. Наприклад, за «Незнайку» правлять 2000, а за «Барона Мюнхаузена» — 3000 купонів. «Вінні-Пуха» можна виторгувати дешевше — за півтори тисячі.

ГОРИМО Ж МИ; ГЕЙ!

Згорів ущент пам'ятник дерев'яного зодчества, що простояв у селищі Волохівці понад 120 років. Трапилося це з вини кочегара, який взявся «догоджати» бібліотекарю в морозні дні (в будинку містилися бібліотека і колгоспний клуб). Пожежники зуміли загасити лише дах — закінчилася вода. Поки їздили за нею, історичний пам'ятник перетворився на попелище.

* * *

Шістнадцять робітничих сімей танкового гіганта «Завод імені Малишева» залишилися серед зими без даху над головою. Капітальний ремонт, який квартирний відділ підприємства розпочав десять років тому в старезному і занедбаному будинку, успішно завершився пожежею.

Микола КОСИЙ.

МАСТИЛОМ ПО ПЕРЛИНІ

Знак біди

На вантажний двір Глибоцького райагропостачу прибула цистерна з дефіцитним на нинішні часи машинним мастилом. Споживачі миттю взялися вивозити давно очікуваний нафтопродукт. Однак лише окремі щасливчики встигли запастися ним.

Через недбалість оператора, що здійснював розвантаження цистерни, мастило вилилося на землю, потекло селищем, дісталося струмка і хлинуло його руслом у мальовничу річку Сірет. Ціною великих зусиль вдалося врятувати цю передгірну перлину від катастрофічного забруднення.

Василь БАБУХ.

Чернівецька область.

Факт

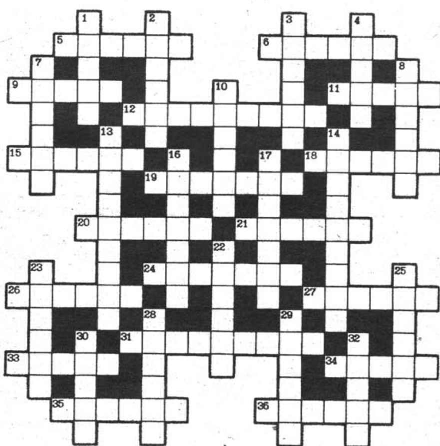
Даль є. А Грінченко?

На честь 180-річчя з дня народження Володимира Даля Луганській середній школі № 5 присвоєно ім'я творця першого тлумачного словника російської мови. Цієї честі школа удостоєна за те, що в ній російська мова і література вивчаються за поглибленою програмою. На жаль, у Луганську немає школи, де б поглиблено вивчали українську мову та літературу і яка б носила ім'я Бориса Грінченка. Адже він, проживши значну частину свого віку на Луганщині, зробив для української культури не менше, ніж Даль для російської.

«СХІД».

КРОСВОРД

«ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ»

По горизонталі: 5. Не той ... що на полі, а той, що в коморі. 6. Не судись, бо ... дорожче обійдеться за чобіт. 9. ... красна квітками, а осінь плодами. 11. Опустив вуха, як ... на дощ. 12. Або ... або покійник. 15. На чужий роток не накинеш ... 18. Дай дурневі ... він і вікна поб'є. 19. Обіцянка-цяцянка, а дурневі ... 20. Голова не на те, щоб тільки ... носить. 21. В чужих руках завше більший ... 24. Влітку один ... рік годує. 26. Вискочив, як ... з маку. 27. Ще ... в сумці, а вже хлопці на думці. 31. ... — сила: царя й панів роздавила. 33. Ходить, як ... переяславський. 34. Близька ... — на одному сонці онучі сушили. 35. Чуже лихо за ... а своє за хрін. 36. Весна багата на квітки, а осінь — на ...

По вертикалі: 1. Добре ... угноїш — урожай потроїш. 2. Сміливий ... — половина спасіння. 3. Добрий борщик, та малий ... 4. Уперся, як ... в тин. 7. Через день — та й ... через хату — та й весілля. 8. Ні хліба, ні солі, і сам ... у неволі. 10. Скорий ... — людям посміх. 13. При добрій годині — брати й ... а при лихій годині — нема й родини. 14. ...: три городи — одна диня. 16. Плаває, як ... у маслі. 17. Три пани, два... а один підданий. 22. ... мала, а й та працює. 23. Горбатого виправить могила, а упертого ... 25. Добра господиня, як повна ... 28. Вродилося ... нінащо. 29. І ... на своєму смітті гордий. 30. Крутить, як ... сонцем. 32. Він дуже розумний: решетом у воді ... рибу ловить.

ВІДПОВІДІ ДО КРОСВОРДА, НАДРУКОВАНОГО 14 ГРУДНЯ

По горизонталі: 1. «Ілонка», 4. Ступка. 11. Рената. 12. Мажара, 13. Графіто. 14. Нонет. 16. Немия. 17. Сонар. 21. Рабатка. 22. Громада, 23. Парсуна. 25. Дружина. 28. Никон. 30. Лопар. 31. Гасло, 35. Арабеск. 36. Катран. 37. Опанча. 38. Кштапт. 39. Басоля.

По вертикалі: 2. Лантан. 3. Квага. 5. Тімор. 6. Клапан. 7. Гривна. 8. Графема. 9. Кліринг. 10. Рапорт. 15. Ембарго. 18. Окалина. 19. Струг. 20. Козуб. 24. Аколада. 25. Діадема. 26. Індекс. 27. Форзац. 29. Картуш. 32. Сигнал. 33. Канал. 34. Окова.

Прецедент

НЕ БУЛО Б ЩАСТЯ...

Майже на грані закриття перебував у Новоград-Волинському вечірній філіал Житомирського медучилища. Причина всім добре відома — відсутність приміщення.

Невідомо, як би все склалося, коли б не закрили міськком партії. Саме його двоповерховий будинок сесія міської Ради народних депутатів вирішила передати філіалу, який з нового року вже матиме статус училища.

Слід сказати, що в районі, ураженому чорнобильським лихом, відчувається гостра потреба в медиках, особливо — з середньою спеціальною освітою. Тож відкриття на Житомирщині ще одного училища не лише радісна подія, а й дуже значима.

Галина КРУГЛЯК.

Житомирська область.

Щось новеньке!

«ПОЇДЕМО, КРАСУНЕ, КАТАТИСЬ...»

Пам'ятаєте, у московської торгової фірми «МММ» немає жодних проблем? Тепер, напевне, немає проблем і в страховой компанії «Харків». Якщо раніше про її існування більшість харків'ян і не здогадувалась, то 18 грудня про неї заговорили всі жителі міста. Справа в тому, що саме в цей день компанія сплатила за проїзд у метро 800 тисяч пасажирів.

Свою мету «Харків» не приховує: благодійна акція і, звичайно ж, реклама. Обійшлося все це в 120 тисяч карбованців.

Микола КОСИЙ.

Харків.

ПОГОДА

20—21 грудня на Україні передбачаються невеликі опади, на дорогах ожеледиця, вночі і вранці подекуди туман. Вітер південний і південно-західний, 5—10, у Карпатах пориви до 24 метрів на секунду. Температура вдень від 3 градусів морозу до 3 тепла, на півдні республіки 1—7 градусів тепла, сьогодні у східних областях 3—5 градусів морозу, вночі по Україні 0—6 градусів морозу.

Фото Леоніда ПІДЛУЖНОГО.

Чергова по випуску
нови
Катерина ВОРОНЕНКО.
Тел. 446-61-13.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про Збройні Сили України

Україна як незалежна держава і суб'єкт міжнародного права, виходячи з того, що оборона країни є справою всього народу України, проголошує про створення власних Збройних Сил.

Стаття 1. Збройні Сили України призначені для збройного захисту незалежності, територіальної цілісності та недоторканності України.

Стаття 2. Використання Збройних Сил України для виконання завдань, не пов'язаних з обороною держави, вирішується виключно Верховною Радою України.

Стаття 3. Збройні Сили України будуються і здійснюють свою діяльність на основі:

демократії і гуманізму;

верховенства закону;

підзвітності конституційним органам законодавчої і виконавчої влади;

єдиноначальності і колегіального вироблення рішень;

загального військового обов'язку громадян України;

добровільності вступу на кадрову військову службу;

дотримання військової дисципліни;

гласності в діяльності Збройних Сил України та збереження державної і військової таємниці;

позапартійності;

гарантованого соціально-правового захисту військовослужбовців

Стаття 4. Збройні Сили України складаються з таких видів:

сухопутні війська (війська наземної оборони);

військово-повітряні сили (війська оборони повітряного простору);

військово-морські сили.

Структура Збройних Сил України, їх чисельність, озброєння, економічне, фінансове та матеріально-технічне забезпечення затверджуються Верховною Радою України за поданням Президента України.

Стаття 5. Загальне керівництво Збройними Силами України здійснює Президент України як Головнокомандуючий Збройними Силами України і Голова Ради оборони України.

Стаття 6. Безпосереднє керівництво Збройними Силами України здійснюється Міністерством оборони України.

Функції та повноваження Міністерства оборони України по керівництву Збройними Силами визначаються на основі цього Закону, Закону України про оборону, інших законодавчих актів України та Положенням про Міністерство оборони України, яке затверджується Президентом України.

Стаття 7. Структура Міністерства оборони України, інших органів військового управління затверджується Кабінетом міністрів України за поданням міністра оборони України.

Стаття 8. Збройні Сили України комплектуються військовослужбовцями відповідно до Закону України «Про загальний військовий обов'язок і військову службу».

Для забезпечення життєдіяльності військ до Збройних Сил України приймаються працівники за укладеним трудовим договором, робота яких регулюється законодавством України про працю.

Стаття 9. Дислокація та розташування військових об'єднань, з'єднань, частин і підрозділів здійснюються відповідно до вимог воєнної доктрини, стратегічних і оперативних планів, розроблюваних Міністерством оборони України.

Зміни у дислокації та розташуванні військ від з'єднання і вище Міністерство оборони України здійснює з дозволу Президента України.

Склад, структура, дислокація, завдання та забезпечення військ, які входять до системи стратегічних сил стримування, визначаються і здійснюються на основі міждержавних договорів.

Статус Збройних Сил, тимчасово дислокованих на території України, визначається законодавчими актами України.

Стаття 10. Збройним Силам України дозволяється господарська діяльність, якщо вона не позначається на їх боєготовності та боєздатності. Порядок здійснення господарської діяльності визначається Кабінетом міністрів України.

Стаття 11. У Збройних Силах України використовується державна мова відповідно до чинного законодавства.

Військово-патріотичне виховання військовослужбовців здійснюється на національно-історичних традиціях народу України.

Діяльність будь-яких політичних партій і рухів у Збройних Силах України забороняється.

Стаття 12. Нагляд за дотриманням законодавства у діяльності Збройних Сил України здійснює Генеральний прокурор України та уповноважені ним прокурори.

Президент України
Л. КРАВЧУК.

м. Київ
6 грудня 1991 року

ПОСТАНОВА

Верховної Ради України

Про порядок введення в дію Закону України «Про Збройні Сили України»

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Ввести в дію Закон України «Про Збройні Сили України» з моменту його прийняття.

2. Доручити Кабінету міністрів України розробити до 1 січня 1992 року пропозиції щодо загальної структури Збройних Сил України, їх чисельності та обсягу бюджетних асигнувань на їх утримання.

3. Кабінету міністрів України розробити проект Закону України про статус Збройних Сил, тимчасово дислокованих на території України, та подати його на розгляд Верховної Ради України.

Голова Верховної Ради України **І. ПЛЮЩ.**

м. Київ
6 грудня 1991 року.

Точка зору

НЕ ГОВОРІТЬ ДЛЯ БЕНКЙОМУ

Зараз чути звідусіль: на сесії нашого парламенту про одне й те саме говорять та сперечаються. А між тим, не зміст дратує телеглядача, а форма виступів. Страшенна одноманітність, надмірна заземленість великої кількості промов — ось що з трудом сприймається аудиторією.

Деякі наші депутати дуже схожі на героя однієї історійки, популярної в американській ораторській літературі. Депутат-невдаха конгресу США виступав невиразно, ніхто його не слухав. Тоді він спересердя вигукнув: «Я говорив не для конгресу, а для Бенкйому!». Тобто для своїх виборців. Відтоді і стали в Америці недолугі виступи характеризувати фразою: «говорить для Бенкйому».

Що знижує вплив промовця на телеаудиторію? Насамперед вкрай одноманітний лад. Це ж не парламентське, найвище законодавче засідання, думаєш іноді, а буденна нудотна нарада. Маючи величезний запас тонових регістрів (чи не кожній людині це властиво), різні інваріанти тембру, висоти голосу, більшість депутатів, ораторствуючи, йдуть однoю-єдиною стежиною стереотипного інтонаційного вираження. Часто емоціональні компоненти думки тільки називаються, але не демонструються.

Ще більш обмежені засоби міміки, жестів. У цьому плані не важко багатьох депутатів змоделювати. Розмаїття вони не допускають. Візьмемо найелементарніший, найпоширеніший і найголовніший елемент виразу обличчя — усмішку. Кожний політичний діяч у світі з того починає свою підготовку до кар'єри, що запам'ятовує правило: перш ніж сказати хоч одне слово — усміхнутися. І після останнього, прощального слова — теж усміхнися. Усмішка — це візитка доброти, яка потрібна всім.

Про американського президента Картера свого часу газети писали, що йому допомогла здобути президентство його знаменита усмішка. Хай це й перебільшення, але частка правди тут є. Ставлю собі запитання: чия усмішка наших депутатів-ораторів мені запам'яталася — доброзичлива, схвальна, іронічна, саркастична, але індивідуально відмінна? Коли вони усміхаються, то їхні усмішки, як копійки, схожі між собою.

Жіноча «фракція» в парламенті невеличка, зате виконавчою ораторською майстерністю досить-таки вирізняється — вмілим добором аргументів, доречним їх використанням, багатою модуляцією тону. І безперечний лідер — Лариса Скорик. Зізнаюся: кортить порівняти її з Тетчер. Тільки в одному безнадійно програє англійській «залізній» леді наша «логічна» леді (рівень державного розуму я не беру оцінювати і зіставляти) — у володінні усмішкою. Пригадайте, як два московські аси-міжнародники в інтерв'ю намагалися нав'язати Тетчер свою думку, проте вона розметала їх ліворуч та праворуч своїми аргументами, як кроликів, а сама мило усміхалася.

Наші жінки-депутати такі серйозні, що аж суворі здаються. Слухаєш телепередачу з сесії, закриєш очі — раптом думка: а чи не у військовій формі вийшли вони на парламентську трибуну?

А хто виділяється характерними жестами? Важливі засоби ораторського вираження — і в такій непоказі! У цьому чи не найхарактерніша відміна нашого парламенту від парламентів світу. Телеглядачеві зовсім неважко побачити, чим різняться промовці з демократичної опозиції від групи, що донедавна називалася групою більшості. В Народній Раді переважають люди, які раніше не були обтяжені керівними посадами і не мали багаторічної практики зборів. На них не тиснуть давні звички, тому їм легше шукати ефективніших способів вираження.

У складі колишньої групи парламентської більшості керівники, що очолюють колективи, різні організації. Така їхня «робота» — говорити. Проте спеціальної ораторської підготовки — ніякої, а тому, хто як уміє, так і піє. Зрештою, виробився стиль ділового ораторства, який яскраво проявляється на трибуні Верховної Ради України. Йому притаманні конкретність, простота, заземленість викладу, спрощення, боязнь афективних злетів думки, взагалі уникнення великих емоціональних зрушень.

Цей стиль з мови проник навіть у процедуру сесії. Особливо не сприймається початок, коли депутатів запрошують на місця — «до коша». Засідання парламенту повинні бути обрамлені певним церемоніалом (хоча б у розумінні музики).

Промова з головної трибуни — це має бути справжнє мистецьке дійство словом. Але й виступи від мікрофонів повинні бути відшліфованими справжніми репризами. В золотому фонді світового красномовства поряд з промовами є блискучі репліки, що принесли авторам не менше слави. Очевидно, є підстава назвати великими майстрами реплік Сметаніна, Червонія, котрі завжди логічні й доречні.

Насамперед — логіка виступу. Треба мати не просто думку, а переконання. Головні аргументи — наперед, хоч їх слід давати після певної підготовки слухача. Доведення — прості, ясні, вагомі, не переобтяжені цифрами, фактами.

Мовлення, образи (вся літературно-образна система промови) — це маленьке нещастя багатьох наших депутатів. За чистоту мови кожному другому, третьому можна без вагань «двійку» ставити. Якась суцільна каша з мов та діалектів...

Якою мовою виступати депутатові? Його воля й бажання. Коли ж його, депутата, цікавить моя, телеглядачева, думка, то скажу так: людина може не мати інтелектуальних здібностей для вивчення іншої мови...

Або може мати нехіть до цього... Але погорда здатна викликати тільки погорду. Такий закон емоціонального спілкування.

Літературно-образна система виступу — це не лише мова, а й прислів'я, риторичні фігури, притчі, історичні аналогії, приклади з далекого й недалекого минулого. Ох, як іноді знадобилася б на сесії гарна легенда, яка в устах розумного оратора вмить зняла б напругу залу. Мене дивує, що не вдаються до них наші письменники, особливо В. Яворівський, Д. Павличко, які досконало володіють собою під час виступів. У Павличка таке багате тональне вираження, що мені здається: він здатний вплинути на слухача, переконати його самим голосом без слів.

Завжди захоплено слухаю нашу парламентську молодь. Радію: велике майбутнє в України — ціле сузір'я ораторських талантів піднімається. Коли б ще Сергій Головатий позбувся недоречної паузи, якою він чомусь завжди починає свої виступи і яка є причиною того, що декому здається: хизується молодий депутат. Олександрові Ємцю більше б утвердитись на головній тотальній лінії. Трішки додати б солідності, впевненості, а часом і рішучості Зайцю, Івасюку...

В'ячеслав Чорновіл сильний логікою, легкістю розуму. Його доведення ллються, мов гірський потік. І захоплюють слухача. Хоч він нехтує тональністю. Бурхливий темп промови не дає можливості проявитись, спрацювати композиційному багатству компонентів. В парламенті повною протилежністю темпераментному виступу Чорновола є спокійна розважлива промова Івана Плюща, яка наче плин Дніпра. От би їм повчитись один в одного...

Богдан ЛЕСЬКІВ,
дослідник історії і теорії українського ораторського мистецтва.
Немирів Вінницької області.

Костянтин ГЛОМОЗДА

ВЖЕ НЕ СИМВОЛІКА, А ВИЩІ ВІДЗНАКИ ДЕРЖАВИ

У кожному козацькому полку — велика корогва — як знамено полку, мала корогва — як особистий штандарт полковника, сотенні знамена служили для забезпечення керівництва військами під час бою. Колористика їхня була найрізноманітніша, і годі рахувати співвідношення комбінацій барв. В усій Європі військові знамена виготовлялися саме для розрізнення підрозділів, і строкатість була тут цілком доречною. В англійській мові це явище навіть відбилося в термінології: військове знамено зветься «colour», тобто «барва».

За умов XVII—XVIII століття головна корогва України, звичайно, була «чужинського» походження. Однак у джерелах збереглася звістка про корогву, яку не надавав ніхто з сусідніх володарів. У ролі вищої відзнаки України виступала «нова червона» корогва «з образом святого Михайла»... а він наскрізь списом пробиває дракона». Саме геральдичний образ Архангела Михаїла став під час Визвольної війни символом нової української державності. Він переважив за значенням «козака з мушкетом» з гетьманських печаток, думається тому, що останній репрезентував головним чином козацький стан, а здавна шанований Архістратиг Михаїл — покровитель воїнів, символ перемоги над силами зла, єднав і козаків і міщан, і «посполитих» селян.

Чи справді колір цієї відзнаки був запозичений з польської символіки? По-перше, як уже згадувалося, червоний колір відзнак не був притаманний самій лише Польщі. По-друге, червоні полотнища на нашому терені мали дожити ще від часів Київської Русі так само, як до XVI століття зберігався цей звичай у Московії. По-третє, нагадаємо, що «злиття» гербового зображення і тла ще остаточно не відбулося. Очевидець, який спостерігав від'їзд Богдана Хмельницького з-під Львова, не впав у захват від того, що несена за гетьманом корогва була червона. Він переймався виключно тим, що далі «наступали інші хоругви... на них було видно ріжні делінеації гербові майже всіх воєводств та далеких держав, крім білого орла нашої Польщі».

Гадаємо, що Архангел Михаїл міг утвердитися як герб української держави, і зрештою стати джерелом відповідної комбінації «народних красок», яку нині навряд чи можна вірогідно реконструювати (на пізніших знаменах він зображався у різний спосіб). Але почалася «руїна», а потім традиція властивих українських відзнак була знову «затьмарена» знаменами від сусідніх володарів. Безперечно, царський уряд «ігнорував» українську традицію. Однак треба зважити, що альтернативної кольорової традиції російський уряд теж не пропонував, оскільки й сам не мав нічого подібного.

Закінчення. Початок у номері за 19 грудня.

II. Від народних знаків до прапора

Останнім часом неодноразово наводився факт, що свого часу фахівці визнали «в числі давніх руських державних кольорів синій, блакитний, лазуровий, оранжовий, жовтий».

Між іншим, йшлося тоді про символіку не «руську», а саме російську. Цитату ж запозичено не з матеріалів комісії, а в одній з попередніх праць. Ширший текст має такий вигляд: «За дорученням товариша міністра юстиції А. В. Верьовкіна, що є Головою Особливої наради, утвореної за зволенням Государя Імператора для розробки питання про російську державну барву, здійснені розвідування в документах... Не можна визнати обгрунтованим фактично висловлене з приводу заснування «Особливої наради» в статтях «России», «Нового времени», «Московских ведомостей» та інших видань, що визнають, за уривчастими фактами, в числі давніх російських державних кольорів синій, блакитний, лазуровий, оранжовий, жовтий» (Самоквасов Д. Я. « К вопросу о государственных цветах древней России». М., 1910. С. 3.). Зазначена нарада мала в черговий раз обгрунтувати вибір між чорно-жовто-білим і біло-синьо-червоним сполученнями і насправді дійшла висновку, що «стосовно XVII століття не можна говорити про якісь усталені російські державні барви» (Див.: Родина. 1990. № 3. С. 44). А за підставу зараховувати жовту й блакитну барви до російської, а не руської традиції правили давні знамена, серед яких траплялися, наприклад, темно-блакитне з жовтавим клином (Великий стяг Івана Грозного 1560 р.), сині з жовтим облямуванням (знамена Срамка 1582 р.), блідо-коричневе з блакитно-золотою лиштвою і золотим орлом (Гербовне знамено Петра I 1696 р.), блакитне з жовтою лиштвою (знамено московських стрільців 1699 р.) тощо.

Десь у середині XVIII століття на відміну від знамен запорозьких знамена полків Гетьманщини тяжіють до уніфікації. Хоча зустрічалися зелені та жовті полотнища, в більшості випадків джерела засвідчують різні відтінки блакитного кольору. З них же вперше довідуємося про існування на Україні «національного герба». За умов, коли військова українська адміністрація водночас виконувала й цивільні функції, на цю роль, природно, висунувся «козак з мушкетом». З описів знамен та іконографії відомо, що він виконувався червінню на золотому тлі або навпаки. Тут був ще один шанс для усталення загального герба, а згодом і похідних барв у вигляді прапора. Але і його було втрачено: зламавши українське врядування, уряд замінив цю відзнаку комбінацією геральдичних символів намісництва.

Військо Запорозьке у XVIII столітті зберігало власну систему відзнак, хоча цар вряди-годи надавали і йому знамена, часом з кількома значками-прапорцями. Власна ж система запорожців складалася, по-перше, з Великої корогви, виготовленої коштом усього війська. Поряд з іншими, на цій корогві зберігалося зображення Архангела Михаїла. Друге місце посідала корогва, виконана як власний символ коштом кошового отамана. Зобов'язаний був забезпечити себе відзнакою такою кожен полковник; після припинення ним виконання своїх функцій, корогва зберігалася в курені, з якого він походив. Менші за рангом відзнаки виготовлялися коштом курінної та паланкової старшини «у складчину»; під час бойових дій ці корогви розподілялися у війську. Улюбленими зображеннями (поряд з державним гербом) були Св. Георгій та Архангел Михаїл, колористика ж полотнищ знову-таки була довільна.

Справжня революція в царині української символіки відбулася в 1848 році, коли на історичну арену становчо вийшов український національний рух. За обставинами історичного процесу сталося це на території України, яка входила до складу Австрійської імперії. Очолений Головною руською радою рух потребував і зовнішніх символів гідності та єднання. 27 червня 1848 року в газеті «Зоря галицька» було наведено національний герб — символ колишнього Руського воєводства, що за переказами походив від давньої символіки галицько-волинських князів: на лазуровому тлі золотий лев у короні, що спинається на скелю.

У вересні 1848 року Головна руська рада поширила інструкцію щодо формування загонів народної гвардії. За їхнє знамено мав правити «...прапор народний — синя хуста, з руським левом по одним боці й образом патрона громади по другім...» Щодо одягу зазначалося: «Мундур зразу не конче потрібний — тільки народні знамки, синє зі золотим або жовтим». Як зазначав 1913 року І. Крип'якевич, «національна краса є тісно зв'язана з гербом: і коли герб наш жовтий (золотий) лев на синім полі, то національний колір також є жовто-синій». Від «народних знаків» один крок залишавсь до простого й масового символу — двоколірного прапора, і вже в жовтні 1848 року в урочистостях використовувалися «прапори... синьо-жовтої барви». Тоді ж це сполучення барв стало переосмислюватися як відображення неба, зірок і сонця, миру і світлих сподівань. До початку XX століття на західно-українських землях поширювався за звичаями геральдики жовто-блакитний прапор, а блакитно-жовтий не відрізнявся б від прапорів провінцій імперії — Нижньої Австрії і королівства Далмації (вони теж походили від гербів). Проте з поширенням цього символу на українських землях у складі імперії Російської, прапор став переосмислюватися як відображення неба над вигорілим від сонця степом або ж ланом, повним хліба. Такому розумінню пасувало саме обернене, блакитно-жовте сполучення.

В українській пресі невдовзі по революції 1905 року, яка стимулювала й національний рух на Східній Україні, відбулася дискусія з приводу національних барв. Деякі представники наддніпрянців, спираючись на думку В. Антоновича, висували на цю роль червоне або малинове полотнище. Розважливу статтю з цього приводу написав у 1911 році Ст. Томашівський. Зазначивши, що червоний прапор «має вже своє окреме інтернаціональне і соціально-революційне символічне значення», він наголосив, що в українській історії «на червоному полотні був завсігда образ або знак білий (срібний)». Визнавши право України на білочервону сполуку барв, автор висловив думку, що «для 2/3 українців такий знак неможливий», бо «чим відзначимо себе від поляків»? На закиди в «неісторичності» синьо-жовтого сполучення слушна відповідь була така: «Мало не всі національні і державні краски витворилися припадково, а тільки традиційне, дуже нерівне уживане зробило якусь комбінацію «історичною»... найбільше історичний національний знак — це синьо-жовтий, бо він від 60 років безперервно і свідомо уживаєсь австро-угорськими українцями як національний».

Ця точка зору тоді перемогла. І на Східній Україні серед громадськості стало поширюватися про ці барви уявлення як про національну відзнаку. Початок першої світової війни, антиукраїнські акції самодержавства супроводжувалися зокрема, як нагадав А. Зборовський, забороною «печатанья украинских афиш и плакатов из бумаги сине-желтого цвета или с бордюром тех же цветов».

У лютому—березні 1917 року після повалення самодержавства українські маніфестації в Петрограді, Києві, Катеринославі та інших містах відбувалися під жовто-блакитними прапорами як національними і червоними як символом революції. Ці кольори як символ українського руху відродження поширювалися, таким чином, задовго до постановки питання про вищі відзнаки незалежної, української державності в листопаді 1917 року. В цих кольорах виконувалися всі проекти державних гербів УНР. Жовта й синя барви ставали вищими відзнаками всіх новітніх державностей, які спиралися на ідею українського самовизначення — від УНР до Карпатської України 1938 року. 27 червня 1949 року Українською національною радою за кордоном було ухвалено, що «до остаточного встановлення державних емблем незалежною владою на Україні національний прапор є блакитно-жовтий».

Сприйняття цих барв як популярних національних відзнак траплялося і в практиці «радянського будівництва». За повідомленням очевидця, перший вступ червоних військ до Києва супроводжувався вивішуванням червоного прапора, «але в куточку, зверху біля древка, були нашиті дві смужки — жовта і блакитна». У січні 1920 року на Брацлавщині ВРК видав наказ, яким, зокрема, вимагалося «...вивісити на установах по два прапори, один жовто-блакитний, другий червоний. На прапорах мати дописи буквами У.Р.С.Р.». Однак є фактом, що подальша політика визначалася суцільним викоріненням будь-яких національних символів з народного життя, вихованням цілих поколінь у ставленні до історичних відзнак як до ворожих.

Підсумок кожної дискусії підводить, зрештою, саме життя. Факти твердять, що впродовж усієї історії українського національного руху за самоутвердження, за осягнення ідеалу національної державності єдиним широко визнаним претендентом на роль національного символу залишався прапор з блакитної та жовтої смуг. Він виник з цим рухом, поширювався разом з ним, разом з ним зазнав поразок та розпорошення в світі, з ним він відродився і вже, певно, доостанку поділятиме долю цих змагань. Сподіваємося, що на серпневих московських барикадах цей прапор остаточно позбувся підозр у «ворожості» до людства і прогресу.

У постійних комісіях Верховної Ради України

На засіданні Комісії у справах жінок, охорони сім'ї, материнства і дитинства мова йшла про створення індустрії дитячого харчування в Україні.

ДІТИ ПЛАЧУТЬ — ЇСТИ ХОЧУТЬ

— Гірка істина — наш народ вироджується, діти помирають від хвороб, «подарованих» Чорнобилем і екологічним забрудненням, а ми ще добиваємо їх неякісним і недостатнім харчуванням, — сказав голова Комісії Георгій Ходоровський.

Малюки, від яких залежить майбутнє новонародженої держави, голодують, а дорослі державні мужі безсило розводять руками: власного обладнання на Україні немає, валюти немає, сировини немає. Слово «асортимент» давно «посварилось» із словосполученням «дитяче харчування»: який там асортимент, коли не вистачає елементарного сухого порошку. Близько 50 відсотків молочних продуктів дитячого харчування виробляється на молочних кухнях системами Міністерства охорони здоров'я, де переважає ручна праця, немає лабораторій для визначення якості сировини та готової продукції. З 919 таких кухонь 82 відсотки розташовані в непристосованих приміщеннях, значна частина — в аварійному стані. Минулого року при плані 96 в дію введено лише 12 молочних кухонь. У республіці немає жодного спеціалізованого підприємства для випуску м'ясних пюреподібних консервів.

Одним словом, про «немає» на Комісії говорилось дуже багато. Але до цього часу Міністерство сільського господарства України, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство економіки не розробили перспективної програми реального поліпшення становища. На думку підготовчої групи, все це пояснюється тим, що з боку Кабінету міністрів відсутній належний контроль за виконанням власних постанов з цього питання, а розв'язання проблеми дитячого харчування так і не набуло в республіці належних пріоритетів. Враховуючи надзвичайну соціальну важливість порушеної проблеми, Комісія вважає за необхідне просити Президію Верховної Ради України розглянути це питання і доручити Кабінету міністрів розробити державну програму розвитку виробництва продуктів для дітей.

Детальніше про це ми розповімо в окремому матеріалі.

Людмила КОХАНЕЦЬ.

«ЯШКА», «ВІНЬКА», «МІНЬКА» ТА ІНШІ

Експрес-новини

Президент Росії Єльцин прибув з офіційним візитом до Італії. Мета його поїздки — поінформувати представників уряду і ділових кіл Італії про СНД і припинення діяльності радянського центрального уряду. В ході зустрічей з італійськими урядовцями Єльцин клопотатиметься про надання кредитів для СРСР у розмірі шести мільярдів доларів. Сьогодні передбачається зустріч російського Президента з Папою Римським Іоанном Павлом II.

* * *

Віце-президент Росії Руцький прибув до Афганістану з метою добитися визволення радянських військовослужбовців, захоплених у полон під час війни. СРСР виконав усі свої обов'язки, які було прийнято в ході московських зустрічей з представниками Афганістану, і вважає, що угруповання опору мають діяти аналогічно, підкреслив російський віце-президент на початку триденного візиту до Кабула.

* * *

Посланник ООН у Югославії Венс оголосив про свої наміри повернутися в цьому місяці до Югославії з метою зробити чергову спробу щодо встановлення миру між хорватськими і сербськими збройними силами. В інтерв'ю «Нью-Йорк таймс» Венс повідомив, що пробуде у країні тиждень, починаючи з 28 грудня. Це його п'ята поїздка до Югославії.

Міністри закордонних справ країн НАТО зустрілися у Брюсселі для обговорення питання щодо подання допомоги СРСР. Передбачається, що держсекретар США Бейкер запропонує створити групу НАТО з питань координації такої допомоги.

* * *

«Становище Союзу» — так називається нова вечірня програма, яку відтепер регулярно вестиме телекомпанія Сі-ен-ен, яка вважається у Сполучених Штатах ключовою в галузі висвітлення політичних новин. Назву запозичено у зверненні, з яким на початку кожного року виступає президент США, даючи оцінку становищу в країні. Щоправда, у власній.

Наші за кордоном

Невеликий делійський торговий центр «Яшвант плейс» давно вже уподобали жителі радянської колонії і радянські туристи, які ласкаво називають його «Яшкою». У «Віньку» і «Міньку» з їхньої легкої руки перетворилися й інші столичні базари «Віні-маркет» та «Міні-маркет».

Загалом у безмежному океані делійських вулиць і площ розкидано безліч торгових острівців. Але з «Яшкою» змагатися їм важко. І розташований він порівняно недалеко від «радянського житлового містечка» та більш-менш недорогих готелів, де звичайно селять наших. І вибір тут різноманітний, а головне — розуміють тебе з півслова.

Справді, російську мову чути на «Ящці» на кожному кроці. Щодо освоєння російської мови місцеві крамарі та їхні помічники не поступаються, мабуть, навіть вусатим завсідникам московського Центрального ринку, що торгують цитрусовими.

Є тут і свої віртуози. Мій знайомий Джавахар Кханна, власник малесенької крамнички, що спеціалізується на продажу ліків, російську мову вивчив у процесі спілкування з радянськими покупцями. За плечима в нього щось на зразок церковно - приходського училища, але щодо фармацевтики рівних йому в Делі немає. Назвіть будь-які ліки, що просять вас вислати додому, — англійські, французькі, швейцарські, югославські... і він тут же, не заглядаючи ні в які довідники, назве індійський аналог, безпомилково скаже, від чого і як його приймати. Причому без будь-якого рецепта.

На майданчику для парковки в «Яшки» завжди побачиш машини з номерним знаком, який починається з цифри «75», що означає належність до радянського посольства. Раз у раз під'їжджають автобуси туристичних фірм, що викидають зі свого черева радянських любителів далеких мандрів.

На «Ящці», як і на будь-якому іншому делійському ринку, процвітає натуральний обмін. Нестачу місцевої валюти можна компенсувати шампанським, горілкою, ікрою та іншим нашим дефіцитом.

«Яшка» прокидається пізно. Десята година ранку, а напівсонні крамарі тільки починають піднімати залізні жалюзі. Ліниво змахують пил з виставлених зразків товарів, а біля вітрин уже юрмляться мої співвітчизники, голосно обговорюючи майбутні покупки. Ціни на «Ящці» до останнього часу були, як кажуть, по-божому. Але зіграв свою роль «розгул» радянсько-індійської дружби під час радянського фестивалю в Індії. Народ хмарою посунув, і ціни різко пішли вгору. Радянським туристам залишалося тільки закликати торговців до совісті, але марно.

Наприкінці минулого року «Яшку» охопила тривога. Прокотилися чутки про різке скорочення в майбутньому туристичних груп по лінії «Інтуриста». А взагалі тут про все дізнаються першими. Аж до планів підвищення зарплати радянським службовцям в Індії, що розглядаються десь в надрах Мінфіну. Паніка тривала недовго. Почався приплив туристів, які оплачували тури твердою валютою.

Широке поширення в останні роки одержала практика запрошень в Індію родичів і знайомих працюючими тут радянськими людьми. Однак дуже швидко з'ясувалося, що занятя це не з вигідних. Приїжджали запрошені без грошей. Тоді було знайдено інший вихід.

Приходиш, наприклад, до знайомого делійця і кажеш: а чому б тобі, брате, не запросити на пару тижнів до себе в гості, скажімо, Івана Івановича чи Марію Іванівну?

Якщо той не знає всіх тонкощів задуманого заходу, то в нього, природно, очі на лоб: даруйте, як це можна? В самого ось семеро по лавках, що дружина скаже?

Тут головне, дохідливо пояснити, що жити Іван Іванович чи Марія Іванівна будуть у мене, годувати і поїти їх також буду я. Від нього ж вимагається тільки запросити. Тоді вони матимуть законне право обернути певну суму «дерев'яних» карбованців в індійські рупії.

Сам судити не берусь, але, як стверджують приїжджі із Союзу, тільки гранатове намисто, вартість якого на тутешніх ринках не перевищує ціни пачки дешевих сигарет, приносить в Союзі майже 300 відсотків прибутку. Шкіряні вироби — ще більше. Ну, а що казати про ліки, яких на Батьківщині і вдень зі свічкою не найдеш, а тут вони — в будь-якому асортименті і кількості.

Тут не зустрінеш імпортних товарів — тільки індійські. Але шерсть, шкіра, каміння — напівдорогоцінне і дорогоцінне, в сріблі, золоті — продають в будь-якому пристойному магазині.

— Чому б не побудувати в Делі хоча б один супер-маркет, такий, наприклад, яких безліч у Бангкоку, Куала-Лумпурі, Джакарті чи Манілі? — поцікавився якось я в знайомого бізнесмена.

У відповідь почув: а для чого? Вовтузитися скільки. По-перше, бізнесмен почав загинати пальці, земля, особливо в центрі Делі, надзвичайно дорога. По-друге, потрібен кваліфікований, дисциплінований і, головне, чесний персонал. А де його взяти? Нарешті, потрібна організація своєчасної і безперебійної доставки, система контролю. А технічне обслуговування? Ліфти, підйомники, ескалатори тощо? А своє ми й так беремо.

Справді, беруть, але і крутяться, як чорти. Покупців зустрічають і проводжають з незмінною посмішкою. Уважно стежать за модою. З'явився в якомунебудь західному журналі новий фасон куртки чи пальта, будьте певні: через тиждень точно такий же висітиме в крамниці в знайомого місцевим радянським службовцям Шагуна. Якщо вам треба щось особливе, знову ж таки ніяких проблем — пошиють на замовлення. Тільки намалюйте.

Те ж саме і з ювелірними виробами — каблучками, браслетами, сережками та іншими прикрасами. Виберіть в каталозі будь-який зразок, і його виготовлять. Були б бажання і гроші.

Микола ОБОТОВ.

Делі.

Погляд

Вироби французьких парфюмерів відомі всім. І, звичайно, що з далеких часів користуються дедалі більшим попитом. Недавно з'явились вони в широкому продажу й на нашому ринку. Правда, напередодні великих економічних змін французькі парфуми та дезодоранти практично зникли навіть з фірмового магазину «Ланком» у Києві. Але це явище, напевне, тимчасове.

Бо недаремно ж французькі спеціалісти вишуковують усе нові гами запахів та приймають дедалі більше учнів у спеціалізовану школу «майстрів аромату» (іспити в якій, до речі, дуже складні).

Фото ТАРС.

Наш прес-клуб

ОЧИМА ЗАРУБІЖНИХ КОЛЕГ

«Політикою шантажу» назвав радник лідера Організації визволення Палестини Я. Арафата Б. Шаріф позицію Ізраїлю щодо мирного процесу на Близькому Сході. Відсутність ізраїльської делегації на відкритті другого етапу двосторонніх арабо-ізраїльських переговорів є спробою зірвати мирний процес і знову загострити ситуацію. США не зайняли «тверду позицію» щодо провокаційної політики Тель-Авіва, продовжуючи підтримувати уряд Шаміра, дії якого ідуть у розріз з роллю «посередника» американської адміністрації і міжнародною законністю.

Метою двосторонніх палестино-ізраїльських переговорів залишається припинення окупації і здійснення права палестинського народу на відновлення національного суверенітету.

«Прес де Тюнізі» (Туніс).

* * *

Група у складі 300 членів впливової в Непалі компартії (марксистсько-ленінської, КПН) вийшла з її складу і приєдналася до правлячої в країні партії Непальський конгрес. Група колишніх комуністів звинуватила компартію в тому, що вона «намагається нав'язати однопартійну систему правління зі своєю домінуючою роллю на політичній арені країни, замість того, щоб послідовно відстоювати ідеали соціалізму, боротися за багатопартійну демократичну систему і політичні свободи». Колишні члени КПН вважають, що Непальський конгрес є «саме тією політичною організацією, яка твердо дотримується ідеалів демократії».

«Хіндустан таймс» (Індія).

Інформ-шоу

УСЕ ГАРАЗД, АЛЕ...

Добре відомо, що стратегія бізнесу будується на знанні споживчого ринку, його реакції на запропоновані товари. Такими дослідженнями займаються спеціальні фірми. Так от, одна з них під назвою «Куоліті стретеджі», тобто «Стратегія якості», нещодавно провела опитування щодо якості товарів з тавром «Зроблено в США».

Отже, 52 відсотки опитаних споживачів висловили думку, що за останні три роки американська продукція стала значно кращою. Особливо це стосується автомобілів і побутової техніки.

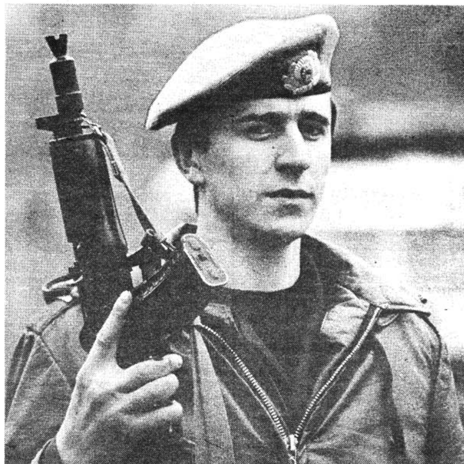
Однак лише третина опитаних дала високу оцінку секторові послуг. З'ясувалося, що далеко не всіх задовольняє рівень обслуговування в готелях, фірмах автосервісу та авіакомпаніях. Що ж, американцям краще судити про вади свого повсякденного життя.

ТАЄМНА КИШЕНЯ ДЛЯ МІНІСТРА

Нещодавно єгипетська газета «Аль-Вафд» спробувала розкрити одну з таємниць найвищих ешелонів влади країни. А справа в тому, що, наприклад, державний службовець, який займає навіть посаду міністра, одержує досить невелику, за офіційними тарифами, зарплату — 600 єгипетських фунтів (трохи менше, ніж 200 доларів). За існуючих цін, коли кілограм м'яса коштує від семи до 15 фунтів, сорочка — 20—45, звичайний обід у ресторані (без алкогольних напоїв) — 35—40, літр бензину — 0,8, а машина, хоча б і місцевого складання, — від 40 до 100 тисяч, — гроші і справді не дуже великі.

Але звідки ж тоді у міністерських начальників відділів та управлінь, їхніх замів та секретарів розкішні «мерседеси», квартири, дорогі речі?

Отож журналісти, з допомогою центрального статистичного управління, розпочали слідство і з'ясували, що в багатьох міністерствах є таємні фонди, які контролюються тільки керівниками установ. За мінімальними оцінками вони дорівнюють 40 мільйонам фунтів і формуються з відрахунків з прибутку держпідприємств. Отак-от: один працює, а другий їсть.

ІМЕНИННИКИ?

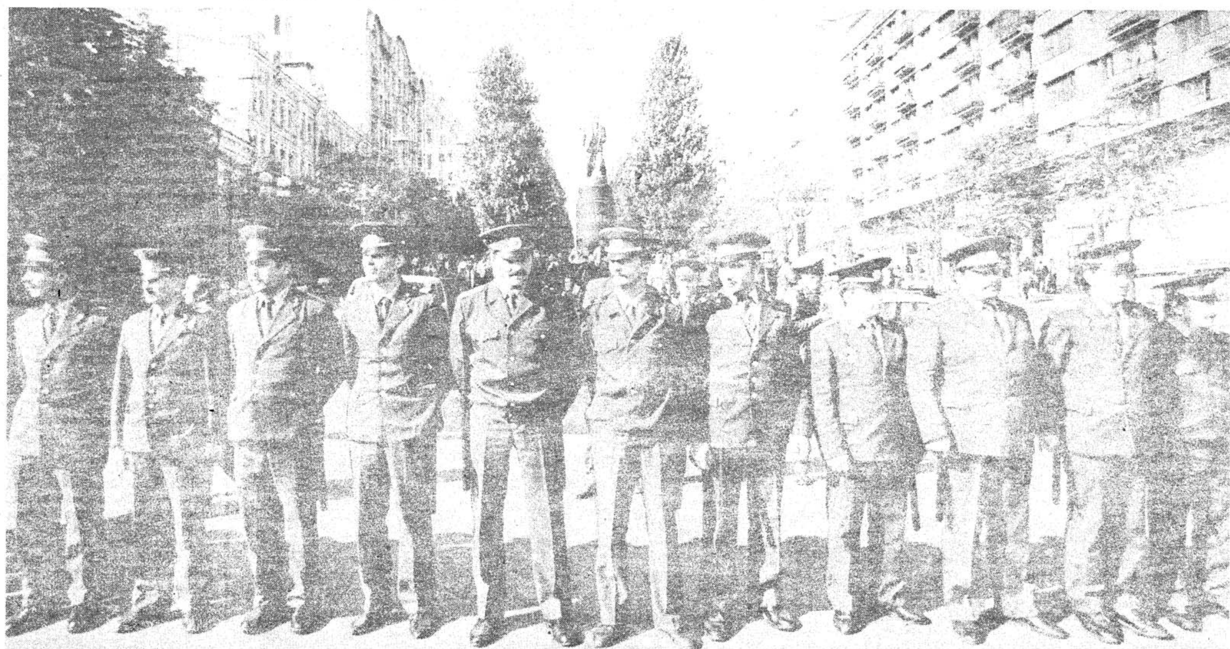

Сьогодні — річниця Закону про міліцію України. Іменинники чи?.. Важко сказати. З одного боку, кажуть, Міністерство внутрішніх справ зверталося до уряду з пропозицією вважати 20 грудня Днем української міліції. З другого, начебто і не до святкових фанфар — київська міліція 23 грудня збирається організувати зовсім не святковий мітинг біля Верховної Ради, бо, на думку правоохоронців, діє лише один пункт «ювілейного» закону — про використання зброї...

Безсумнівно одне: без міліції сьогодні — ні туди, ні сюди. Бо хто ж стане стіною між «низами» і «верхами», хто стане між нами і мафією, врешті, хто готовий сьогодні вислухати і витримати те, що витримують оці люди?

Анатолій БЕНЬ.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА,
Миколи КОЗЛОВСЬКОГО,
В'ячеслава ПУШКАРЬОВА.

Нам повідомляють з Литви

Литовці підтримують незалежність України. Про це свідчить велика кількість статей та листів, що друкуються нині в республіканській пресі. Насамперед в популярних тижневиках «Дімтасіс Краштас», «Лерувас рітас», в газеті «Республіка». Багато з них розповідають про історичний вплив України на розвиток вільної думки в Литві, про традиційні дружні зв'язки між двома народами про сьогодення України.

* * *

Релігійне свято на честь дня народження українського католицького місіонера Йосафата відбулося у Вільнюсі. Близько чотирьох століть тому він заснував тут базиліанський монастир. На свято в вільнюський храм Святої Трійці, що належить українській католицькій церкві, приїхали священики та ченці базиліанського ордену з України. На урочистій месі був присутній голова литовського парламенту Вітаутас Ландсбергіс.

З кінця листопада у республіці введено режим паливної економії. Нестачу палива та електроенергії насамперед відчуло населення. Холоднішими стали радіатори опалення, що спричинило зниження температури в квартирах до 15 градусів. В литовському уряді повідомили також, що гаряча вода, можливо, у найближчому майбутньому подаватиметься двічі на тиждень, а телепередачі транслюватимуться з восьмої години вечора.

* * *

Згідно із опитуванням громадської думки, найпопулярнішими політичними діячами в Литві названі Буш, Єльцин та Коль. Найменше серця литовців належать Валенсі й Горбачову. Нейтральне ставлення до Собчака, Ландсбергіса та Міттерана.

Віктор ЧЕРНИШУК.

Вільнюс.

— ФОТОФАКТ —

Війну в Нагірному Карабасі раніше порівнювали з Ліваном та Ольстером. Сьогодні новий аналог — Югославія. І так, як у Югославії, угоди про перемир'я мають тут лише декларативний характер. Так, як і раніше, між ворогуючими сторонами знаходяться солдати внутрішніх військ МВС СРСР. Останнім часом саме на них почали все більше зганяти свій гнів доведені до відчаю вірмени та азербайджанці. І коли б справа обмежувалася тільки погрозами. Почастішали випадки фізичної розправи над військовослужбовцями. Невблаганно зростає кількість поранених та вбитих.

Про що думає цей російський (а, може, український чи білоруський) хлопець, щойно повернувшись з патрулювання? Мабуть, дякує Богові, що на цей раз пронесло.

Де ж шукати вихід з карабаської кризи? Нині вже всім ясно, що військовою силою її не вирішити. Можливо, слід зробити саме так, як запропонував днями генерал Савін, командуючий внутрішніми військами: солдатів з Нагірного Карабаху негайно виводити, вогонь усім припинити та встановлювати в цьому регіоні нормальне народовладдя.

— Дайджест — «Мегаполис-экспресс» —

ЗОЛОТИЙ ЗАПАС КАРІМОВА

З санкції депутатів на восьмій сесії Верховної Ради Узбекистану було висаджено в повітря політичну бомбу. Республіка відмовилась підписати меморандум про солідарну сплату боргів СРСР західним кредиторам. А незадовго перед тим Іслам Карімов демонстративно проігнорував новоогарьовський саміт, де обговорювався черговий варіант Союзного договору.

Виступаючи на сесії парламенту, він назвав причини, які змусили натиснути на гальма. Союзний договір, наприклад, не влаштовує його тим, що суверенні держави не мають всієї повноти політичної влади, не вважаються суб'єктами міжнародного права. «Загубився» принцип непорушності кордонів, нема гарантій невтручання у внутрішні справи...

Хоча до сих пір керівництво республіки не відзначалося особливим крючкотворством і було готове підписати Союзний договір мало не з заплющеними очима. Нагадаємо: Карімов збирався одним із перших поставити свій підпис під договором 20 серпня. Втім, як відомо, перешкодив путч. Чи не тут собаку закопано?

Річ у тому, що на IV З'їзді народних депутатів СРСР Іслам Карімов публічно вимагав від Горбачова замінити команду, до якої тоді входили Яковлєв, Шеварднадзе, Шаталін. За підтримкою Політбюро останнього складу це вдалося зробити. На зміну прийшли Павлов, Шенін, Бакланов... З ними пов'язувалися останні надії на збереження Союзу, старого господарського механізму, який дозволив би Узбекистану триматися на плаву під час шторму. Але сталося інакше.

Ісламу Карімову добряче перепало за підтримку путчистів і від московських демократів, і від внутрішньої опозиції. Місцеві оглядачі вважають, що терпець у президента Узбекистану урвався після ізвестінської статті «Відчеплений вагон», у якій республіку звинувачували в усіх антидемократичних гріхах. Він навіть не почав виправдовуватись і напрямки оголосив Горбачова зрадником КПРС. А про себе (і це стає все очевиднішим) вирішив, що настав час дійсно відчепити узбецький вагон від союзного потягу. Всі його наступні кроки є логічними й точними.

Пославшись на хворобу — традиційний прийом на Сході, — Карімов не поїхав на останній позачерговий З'їзд народних депутатів. Терміново була проголошена незалежність Узбекистану, створені міністерство оборони, зовнішньо-економічний банк...

Залишилась майже не поміченою пресою поїздка президента до золотодобувачів Учкудука, Навої, Зеравшана. Працюють там головним чином росіяни. І Карімов постарався їх заспокоїти напередодні націоналізації цих союзних підприємств. Справа в тому, що питання про золото — ключове. За неофіційними даними, Узбекистан виробляє 50—70 тонн жовтого металу, не враховуючи платини та срібла. З таким добром республіці, певна річ, легше бути на свободі.

По узбецькому телебаченню Карімов заявив, що «сімка» провідних країн Заходу намагається диктувати, втручатися у внутрішні справи, прагне скувати 12 республік одним ланцюгом — меморандумом про солідарну відповідальність за борги. Але лише чотири республіки, на його думку, спроможні платити по векселям. І серед них — Узбекистан зі своїм золотом. Чому ж при цьому, вважає президент, треба розраховуватись за інших? Адже, сплачуючи чужі борги, Узбекистан знову залишиться убогим. (І цієї своєї позиції Карімов дотримується неухильно. Нещодавно на нараді членів Економічного співтовариства узбецький представник офіційно відмовився підписати Договір про правонаступництво радянського зовнішнього боргу. — **Ред.**)

29 грудня в Узбекистані відбудуться президентські вибори та референдум про державну незалежність. Результати голосування можна передбачити наперед. Що далі? Попереду, заявив Карімов у парламенті, боротьба за справжню незалежність. І цю святу справу, наголосив він, я захищатиму навіть ціною власного життя.

Тімур КАДИР.

ПОВЕРТАЮТЬСЯ НА БАТЬКІВЩИНУ

Внаслідок так званої політики створення єдиного радянського народу Казахстан опинився чи не в найгіршому становищі щодо питомої ваги корінного населення в республіці. Зауважте, з понад 16 мільйонів жителів казахи становлять лише трохи більше 5 мільйонів.

Відроджуючи нині суверенну національну державу, казахстанське керівництво, природно, прагне спонукати свою національну діаспору повертатися на історичну батьківщину. Адже тільки у сусідніх республіках колишнього СРСР живе майже півтора мільйона етнічних казахів. А якщо врахувати ще й земляків у Китаї та Монголії, то ця цифра збільшиться до трьох з половиною мільйонів чоловік.

Зроблено в республіці й перші кроки в цьому напрямі. Якщо від початку нинішнього року питанням діаспори займалися виключно громадські організації,

Панорама

то нещодавно Кабінет міністрів республіки ухвалив спеціальну постанову. Вона передбачає надання значних матеріальних та організаційних пільг тим казахам, які виявлять бажання приїхати до Казахстану й працювати насамперед у сільському господарстві. Завдяки цьому на землю своїх предків уже повернулося 400 родин казахів-вівчарів з Монголії. Багато інших готуються в дорогу.

Однак, як повідомляє газета «Казахстанская правда», урядова програма з метою кількісного збільшення в республіці казахів може мати не тільки позитивні наслідки. Виявляється, що більшість новоприбулих розселюють у Східно-Казахстанській області, де переважає некорінне населення. А воно сприймає такі урядові заходи, м'яко кажучи, неоднозначно. Багато російськомовних жителів цього регіону вважають, що використані для переселення валютні кошти могли б з більшою віддачею спрямовуватися на модернізацію сільськогосподарського виробництва та створення нормальних умов життя на селі. Висловлюють вони й припущення, що іммігpація монгольських казахів до східної області республіки може спричинити загострення міжнаціональних відносин. Чи справдяться їхні побоювання, покаже час.

Ігор ГРУШКО.

КОРОТКО

Спеціальними посвідченнями особи буде замінено невдовзі радянські паспорти в Естонії. За рішенням Президії республіканського парламенту їх видача розпочнеться 15 січня наступного року. Щодо закордонних паспортів Естонської Республіки, то їх надрукує одна з датських фірм. Замовлення на 100 тисяч примірників уже прийнято.

* * *

Указом президента Назарбаєва виправдано, звільнено з ув'язнення та відновлено у правах майже всіх учасників грудневих демонстрацій проти диктату центру, які відбулися в Алма-Аті п'ять років тому. Дія указу, проте, не поширюється на осіб, засуджених за умисне вбивство та замах на життя співробітників міліції. Цим же документом скасовуються й законодавчі акти про нагородження тих, хто розганяв демонстрації.

* * *

Грузії та Азербайджану нічого розраховувати на західну допомогу в майбутньому, дав зрозуміти днями держсекретар США Бейкер. Приклад Звіада Гамсахурдіа, вважає американський урядовець, свідчить про те, що на зміну комунізму може прийти інший авторитарний режим. Щодо Азербайджану, то, на думку Бейкера, ця республіка здійснює політику конфронтації та готується розв'язати війну проти Вірменії.

* * *

Литва зробить усе можливе, щоб допомогти росіянам пережити цю зиму, заявив прем'єр-міністр Вагнорюс. Він повідомив про збільшення поставок литовського продовольства до Росії, а також закликав своїх співгромадян підтримати сусідню республіку в нинішній скрутний час.

* * *

Понад мільйон кубометрів газу одержала Вірменія з РРФСР по трубопроводу, який став до ладу 2 грудня. Нова газова магістраль, що проходить по території Чечено-Інгушетії та Грузії, дозволила обігріти домівки Спітака й Ленінакана. В інших районах республіки газу немає. Адже основний газопровід і дотепер перекритий властями Азербайджану.

* * *

Делегація латвійської Верховної Ради вирушила до Німеччини, де планує вивчити всі питання, пов'язані з виведенням радянських військ. На думку парламентаріїв, набутий досвід стане їм у пригоді під час переговорів з Міністерством оборони СРСР про виведення частин Радянської Армії з Латвії.

* * *

Як свідчить статистика, на Москву від 1985 року розпочався справжній наступ пацюків. Сьогодні навіть спеціалістам з міської дезинфекційної станції важко сказати, кого в столиці більше — людей чи пацюків. За деякими даними на кожного москвича вже припадає два пацюки. Головним чином ці тварини уподобали центр міста — підприємства харчової промисловості, ринки, лікарні.

* * *

Років через п'ять Молдова може стати третім після азіатського та латиноамериканського центром по виробництву та продажу опіуму. Про це повідомив представник республіканського МВС Шмельов. За його словами, наркобізнес особливо розвинутий у західних районах Молдови, де діють кілька підпільних трестів. Вони або самі вирощують мак, або закупають його у тамтешніх селян.

ЖИТЕЛІ УКРАЇНИ КОНСТАТУЮТЬ, ПРОГНОЗУЮТЬ

1

Отже, що чекає республіки колишнього Радянського Союзу найближчим часом:

В ЕКОНОМІЦІ?

— Значне поліпшення ситуації — 3 відсотки;
— деяке поліпшення — 9 відсотків;
— деяке погіршення — 26 відсотків;
— значне погіршення — 54 відсотки;
— важко відповісти — 9 відсотків.

У ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ?

— Значне поліпшення ситуації — 2 відсотки;
— деяке поліпшення — 16 відсотків;
— деяке погіршення — 32 відсотки;
— значне погіршення — 33 відсотки;
— важко відповісти — 17 відсотків.

У СФЕРІ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН?

— Значне поліпшення ситуації — 2 відсотки;
— деяке поліпшення — 4 відсотки;
— деяке погіршення — 29 відсотків;
— значне погіршення — 26 відсотків;
— важко відповісти — 19 відсотків.

Наведене свідчить про очевидну кризу в цих галузях життя, а крім того, підтверджує, що це пов'язано з падінням ступеня довіри до союзного керівництва. Це особливо помітно, якщо порівняти дані за вересень та листопад.

ЯК ЗМІНИЛАСЯ ОСТАННІМ ЧАСОМ ВАША ДОВІРА ДО КЕРІВНИЦТВА СОЮЗУ?

	вересень	листопад
— Значно підвищилася	3	0
— дещо підвищилася	17	3
— дещо зменшилася	17	21
— значно зменшилася	51	67
— важко відповісти	13	9

КОМУ З ПОЛІТИЧНИХ ЛІДЕРІВ ВИ ДОВІРЯЄТЕ?

	вересень	листопад
— М. Горбачов	50	7
— Б. Єльцин	86	50
— Л. Кравчук	44	58
— А. Собчак	35	16
— Е. Шеварднадзе *	—	24

Цілком природно, що рейтинг Л. Кравчука серед громадян України значно підвищився, оскільки він послідовно проводить політику обстоювання незалежності України, в той час як Б. Єльцин та М. Горбачов своєю поведінкою та виступами в засобах масової інформації після путчу втратили завойовані позиції. Найбільше це стосується Б. Єльцина. Закидами щодо кордонів України, а також нав'язуванням колишнім республікам, зокрема Україні, підписання Союзного договору він втратив авторитет, який набув під час діяльності ДКНС.

Підтверджує ці висновки наступний блок

ЯК ВИ СТАВИТЕСЯ ДО ЗОСЕРЕДЖЕННЯ ВЛАДИ В РУКАХ Б. ЄЛЬЦИНА?

— Позитивно — 32 відсотки;
— негативно — 27 відсотків;
— не можу сказати напевно — 41 відсоток.

ЯК ВИ ВВАЖАЄТЕ, ЗІЙДЕ М. ГОРБАЧОВ НАЙБЛИЖЧИМ ЧАСОМ З ПОЛІТИЧНОЇ СЦЕНИ, ЧИ ЩЕ ПОКАЖЕ СЕБЕ?

— Зійде з політичної сцени — 61 відсоток;
— ще покаже себе — 14 відсотків;
— важко відповісти — 26 відсотків.

ЧИ ЗГОДНІ ВИ З ТИМ, ЩО СИЛЬНИЙ ЛІДЕР, ЯКОМУ НАРОД ДОВІРИВ СВОЮ ДОЛЮ, МАЄ ПРАВО ДІЯТИ, НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА ЧИННІ ЗАКОНИ?

— Згоден — 22 відсотки;
— не згоден — 65 відсотків;
— важко відповісти — 13 відсотків.

ЯК ВИ ВВАЖАЄТЕ, РАДЯНСЬКИЙ СОЮЗ ПРОДОВЖУЄ ІСНУВАТИ ЯК ЄДИНА ДЕРЖАВА, ЧИ НІ?

— Продовжує існувати — 2 відсотки;
— перестав існувати — 84 відсотки;
— важко відповісти — 14 відсотків.

З усього випливає, що Союз втратив своє значення як політична структура, залишаються лише економічні зв'язки. Але й тут не все зрозуміло, бо кожна республіка вважає за потрібне «качати» свої права. І в зв'язку з цим виникають запитання:

НАСКІЛЬКИ ЙМОВІРНІ ПРОТЯГОМ НАЙБЛИЖЧОГО ДЕСЯТИЛІТТЯ КОНФЛІКТИ МІЖ ДЕЯКИМИ РЕСПУБЛІКАМИ КОЛИШНЬОГО СОЮЗУ?

— Практично неминучі — 4 відсотки;
— достатньо ймовірні — 26 відсотків;
— малоймовірні — 40 відсотків;
— це виключено — 3 відсотки;
— важко відповісти — 26 відсотків.

ЯК ВИ ВВАЖАЄТЕ, ЧИ МОЖЛИВИЙ НАЙБЛИЖЧИМИ МІСЯЦЯМИ МІЖДЕРЖАВНИЙ КОНФЛІКТ МІЖ РОСІЄЮ ТА УКРАЇНОЮ?

— Так, аж до збройних сутичок — 2 відсотки;
— так, але навряд чи справа дійде до збройних сутичок — 24 відсотки;
— ні, такий конфлікт неможливий — 52 відсотки;
— не знаю, важко відповісти — 21 відсоток.

Як бачимо, переважає здоровий глузд, опитані вважають, що державні конфлікти можливі, але майже зовсім відкидають думку про збройні конфлікти.

Водночас виникає запитання: хто ж буде володіти збройними силами колишнього Союзу і хто повинен тримати під контролем ядерну зброю.

* У вересні Е. Шеварднадзе ще не займав посади міністра зовнішніх зносин.

У наш час соціологія, як наука, набирає дедалі більше прихильників. З її допомогою можна прогнозувати та моделювати деякі процеси, — як політичні, економічні, так і соціальні. Особливо пильно соціологи стежать за подіями в колишніх республіках, за їхніми політичними лідерами, порівнюють — як у них і як у нас, виправдовуючи вислів «все пізнається в порівнянні».

У цій статті ви зможете дізнатися про думки жителів України з приводу подій, що відбуваються в інших регіонах колишнього Союзу, як оцінюють діяльність їхніх лідерів, чи вважають ймовірним збройний конфлікт між колишніми республіками, хто повинен контролювати ядерну зброю.

Ці та інші запитання ввійшли до анкети, розробленої Центром вивчення громадської думки під керівництвом академіка Тетяни Заславської. В Україні опитування провело Центрально-українське відділення під керівництвом кандидата філософських наук Миколи Чурилова.

Мал. Сергія ФЕДЬКА.

2

ЯКЕ ВИРІШЕННЯ МАЙБУТНЬОГО РАДЯНСЬКОЇ АРМІЇ ВИ ВВАЖАЛИ Б НАЙБІЛЬШ ПРАВИЛЬНИМ?
(можна було дати одну відповідь)

— Повинна зберегтися єдина армія під керівництвом міжреспубліканського центру — 12 відсотків;
— нинішня армія повинна перетворитися в збройні сили окремих республік — 38 відсотків;
— потрібна як єдина армія, так і збройні сили окремих республік — 31 відсоток;
— не знаю, важко відповісти — 19 відсотків.

ХТО ПОВИНЕН КОНТРОЛЮВАТИ РАДЯНСЬКУ ЯДЕРНУ ЗБРОЮ?
(можна було дати одну відповідь)

— Єдине командування, яке підпорядковане Президентові або Державній Раді нового Союзу — 13 відсотків;
— спільне керівництво всіх республік колишнього Союзу — 11 відсотків;
— спільне керівництво тих республік, на території яких нині розміщена ядерна зброя (Росія, Україна, Казахстан та Білорусія) — 45 відсотків;
— тільки керівництво Росії — 0,7 відсотка;
— міжнародні організації — 14 відсотків;
— важко відповісти — 16 відсотків.

ЯК ВИ ВВАЖАЄТЕ, ЯКІ СИЛИ ДОЦІЛЬНО ВИКОРИСТОВУВАТИ ДЛЯ СТРИМУВАННЯ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ?

— Республіканські сили (ЗМОП, національна гвардія тощо) — 44 відсотки;
— армійські частини, підпорядковані республіканському керівництву — 3 відсотки;
— спеціальні міжреспубліканські сили підтримання порядку (на зразок «блакитних касок» ООН) — 18 відсотків;
— не знаю, важко відповісти — 34 відсотки.

Як з'ясувалося, опитані жителі України вважають втручання колишньої радянської армії в справи та розв'язання міжнаціональних конфліктів (Боже борони, щоб такі в нас були) неприпустимими з боку колишнього центру, і було б дуже добре, щоб такої ж позиції дотримувався і сам центр.

46 відсотків опитаних зазначили, що **за останній рік матеріальне становище їх сім'ї** дещо погіршилось, 37 відсотків вважають, що значно погіршилось, 11 відсотків — залишилось без змін. 83 відсотки впевнені, що **держава повинна гарантувати своїм громадянам** безбідне існування, 11 відсотків покладають цей обов'язок на самих громадян.

Які ж заощадження мають опитані в наш час прогресуючої інфляції? 17 відсотків відповіли, що зовсім їх не мають, 24 відсотки мають до 1 тисячі карбованців, 42 — від 1 до 5 тисяч карбованців, 17 відсотків — від 5 до 10 тисяч карбованців, 0,7 — від 10 до 50 тисяч карбованців.

В Америці, наприклад, громадяни сплачують податки один раз на рік, а саме, на початку року, ми ж сплачуємо податки раз на місяць. Американці вміють рахувати свої грошики, а ми, виявляється, ні. Так, 67 відсотків населення не знають, **скільки відраховують відсотків податку державі**, ні за місяць, ні за рік, і тільки 33 в курсі справи. З цих 33 відсотків 46 сплачують від 10 до 20 відсотків від усіх прибутків сім'ї, 36 — до 10 відсотків, 12 — від 20 до 30 відсотків, 6 — більш як 30 відсотків.

Виявилася ще одна цікава річ. **Респонденти майже зовсім не знайомі з механізмом оподаткування** населення при ринкових відносинах. Так, наприклад, на запитання **«Чи погодились би ви на такі ж податки, як на Заході, де люди віддають державі значну частину своїх прибутків, якби країна перейшла до ринкових відносин?»** — 21 відсоток погодились, 22 — не погодились, 58 — не змогли відповісти.

34 відсотки опитаних вважають, що **внутрішню політику** треба проводити, не озираючись на Захід, 21 відсоток вважають, що треба враховувати реакцію Заходу, 46 відсотків не змогли відповісти. Водночас, що стосується **кредитів від розвинутих країн**, які збільшують зовнішньоекономічну залежність країни, 42 відсотки відзначили, що ставляться до цього негативно, але в нашій ситуації вони необхідні, 20 відсотків зовсім відкидають думку про кредити, 31 відсоток — не змогли відповісти.

Як в цілому ставляться респонденти до деяких капіталістичних країн? Найбільш приязно вони поставилися до Японії (43 відсотки відзначили позицію «дуже добре»); до США (38 відсотків); до Франції (37 відсотків); до Великобританії (34 відсотки); до Німеччини (30 відсотків). Розподіл відповідей на наступне запитання підтверджує наведені дані. Так, на запитання: **«На які країни нам слід орієнтуватися у виборі шляхів розвитку?»** — 46 відсотків обрали за орієнтир Японію, 45 — США, 32 — країни Західної Європи, 5 — нові індустріальні країни Азії, 4 — країни Східної Європи, 1 — країни ісламського світу, 26 — не змогли відповісти.

Які ж форми економічних зв'язків з Японією опитані вважають прийнятними? 50 відсотків віддали перевагу придбанню новітніх технологій, 38 відсотків—організації капіталовкладень японських компаній у виробництво товарів на нашій території і 30 відсотків — придбанню японських товарів.

А чим ми, на думку опитаних, можемо бути корисними Японії? 39 відсотків бачать зиск Японії від нас у створенні сприятливих умов для торгівлі та підприємницької діяльності; 17 — у якнайскорішому вирішенні проблеми «північних територій» (спірних островів південної частини Курильської гряди); 11 відсотків — постачанням нафти, газу, лісу, інших природних ресурсів.

Отже, з часом ми дещо порозумнішали, і вже не квапимося міняти нафту, газ, ліс на магнітофони, автомобілі, штани та спідниці; нарешті зрозуміє: якщо мати новітні технології та спеціалістів, то можемо все це виробляти самі.

Микола ЧУРИЛОВ.

Мода на зачіски менш примхлива, ніж на одяг, однак теж не відзначається постійністю. Навіть чоловіки, і ті на своєму віку міняють їх кілька видів. А про жінок годі й говорити. Та все ж є зачіски, які відзначаються неабиякою стабільністю — тримаються в моді впродовж... тисячоліть. Не вірите? Судіть самі.

СЛІД У САХАРІ ІЗ... ПРИДНІПРО[В'Я]

ТИСЯЧОЛІТНЯ ЗАЧІСКА

Усім добре відома улюблена зачіска запорожців — «оселедець», себто довге пасмо волосся. Існувала ця зачіска на Україні аж до кінця XVIII століття. А потім... Потім не стало козацтва, зникли й «оселедці».

Коли ж козаки вподобали собі таку оригінальну чуприну? Хтозна й відколи. Ще в XIV столітті її поширення зафіксоване в степовому Причорномор'ї та в Криму. Але задовго до того візантійський історик Лев Диякон залишив нам свої записи про зустріч у 971 році із легендарним князем Київської Русі Святославом: «Святослав приплив на місце побачення у човні по Дунаю, причому веслував нарівні з іншими гребцями. Він був середнього зросту, мав плоский ніс, блакитні очі, густі брови, мало волосся в бороді та довгі кошлаті вуса. Все волосся в нього на голові було вистрижене, окрім одного пасма, яке звисало з обох боків, що означало його знатне походження. Шия у нього була могутньою, груди широкими, і всі інші члени дуже стрункими. Вся зовнішність являла щось похмуре та жорстоке. В одному вусі висіла сережка, прикрашена карбункулом та двома перлинами». Портрет, як бачимо, суто козацький.

Однак зовсім не Святослав започаткував цю, так би мовити, лицарську зачіску. Візантійський історик Прокопій Кесарійський згадує князів Болгарії VI—VII століть Автохола, Ірника, Гостуна, Курта, Беземера. І в них на бритій голові — те ж саме добре знайоме нам пасмо.

Виходить, зачіска трималась більше 12 століть?

Чому трималась? Вона й нині в моді. В Африці в пустелі Сахара в межах кількох держав кочує 300-тисячний народ туарегів. За войовничість, відчайдушну хоробрість їх називали володарями пустелі. Раніше тільки вони були господарями караванних сахарських стежин. Без їхнього дозволу ніхто там не смів ступити й кроку. Високий світлошкірий у довгому плащі туарег немов висічений із однієї кам'яної брили разом із своїм верблюдом. Голова його всуціль оповита довгим синім покривалом, тільки вирізняється рівний ніс та виблискують очі. Він не знімає цю священну для нього частину одягу, навіть коли їсть або лягає спати. Лише зрідка можна побачити його зачіску. І в багатьох вона — те саме знайоме пасмо, «оселедець».

То данина дуже давній традиції. Ще далекі предки туарегів гараманти теж так само стригли волосся. Римські художники I—II століть н. е. донесли до нас їх зображення: русяві, блакитні, білошкірі, з войовничим пасмом на маківці, борода клином, у вухах — сережки. Неабияка схожість із портретом Святослава!

Цікаві збіги, чи не так? Це вже друга, африканська лінія тисячолітньої моди на «оселедці». Звідки така схожість?

— Нічого особливого, — можна заперечити, — збігтися може будь-що, а особливо зачіска.

Однак лише зачісками схожість не обмежується.

ДИВОВИЖНІ ЗБІГИ

Не так давно французька дослідниця Вів'єн Пан у місті Гаті, що майже в центрі Сахари, занотувала оригінальний туарезький обряд. Дві групи дівчат — у білому і чорному вбранні збиралися на рівнині за містом. У кожного гурту свій одяг. Спочатку дівчата, розмахуючи палицями, виконували войовничі танці та пісні, потім розпочинали бійку, намагаючись захопити прапор супротивника. Члени групи, які виявилися сильнішими, здобували право перевіряти цнотливість переможених. Цікаво, що подібний обряд, властивий племені овсіїв — сусідів гарамантів, ще в V столітті до н. е. змальовував Геродот, причому як невідомий грекам.

А 150 років тому етнограф І. П. Сахаров у одній із південних губерній Росії спостерігав: «Увечері виходили жінки та дівчата на вулицю, ділилися на дві половини і тихими хороводами наближались до кінця вулиць... Там починалась війна. Солом'яне опудало русалки дівчата піднімали на свої руки для захисту, а жінки, стоячи навкруг них, нападали або захищались самі від нападу. Бійці з вулиці пересувались на поле, де побоїще закінчувалось розтерзанням опудал та розкиданням соломи по полю».

Незважаючи на ген яку різницю між народами, на століття в часі, відстані, обряди досить схожі.

У тому ж таки Гаті засвідчений ще один оригінальний туарезький звичай. Вдова, яка поховала свого чоловіка, чотири місяці не має права виходити зі свого житла і розчісуватись. Після закінчення цього строку вона миється і зливає воду в спеціальний горщик. Потім підрізає волосся і кидає його туди ж. Опісля одягає нове вбрання, йде на кладовище до могили чоловіка і там розбиває горщик.

Наприкінці минулого століття в селі Краснопіллі на Чернігівщині серед місцевих селян існував такий звичай: поховавши небіжчика, учасники похорону повертались до його хати, справляли поминки. Закінчивши трапезу, мили посуд, стіл, на якому їли, і всі помиї зливали у великий горщик. Потім господиня оселі відносила його на кладовище і розбивала. Теж неабияка схожість звичаїв.

Гараманти, предки туарегів, не боялися смерті, намагалися радо зустрічати її. У них було заведено після похорону влаштовувати веселе гуляння з піснями і танцями. Такі ж погляди властиві й слов'янам—язичникам. Їхня тризна — це не жалісливі плачі на могилі, не прояв суму та нещастя, а утвердження життя — бучний бенкет з піснями, змаганнями в силі та вправності.

Або ось іще цікаві деталі. Туарезьке слово «гара» означає кам'янисте узвишшя серед пустелі. Дуже схоже із нашою «горою». Така ж разюча подібність туарезького «азелік», себто невелика водойма, з нашим «озером». «Ваді», що означає пересохле русло річки, дуже близьке до нашої «води».

За свідченням арабських авторів, які відвідували слов'янське Подніпров'я IX—X ст., там одним із обов'язкових елементів жіночого вбрання були коробочки, що висіли на грудях. До них інколи прив'язували найнеобхідніші предмети — ножа, голку і т. п. Туарезькі жінки та чоловіки й нині лишилися вірними цій моді. На грудях вони носять коробочки та чохольчики, в яких зберігають ножиці, голки, дзеркальця, різні амулети.

Дивовижні збіги. Долі туарегів, а їх лівійсько-берберське походження і мова не викликають сумніву, і далеких від них слов'ян ніколи не перехрещувались. У населення Східної Європи, правда, були контакти із північною Африкою. Туди проривалися войовничі скіфи, алани. Але ці військові походи, звичайно, не справляли такого впливу на місцеве населення, щоб він вкарбувався в тисячолітні звичаї. Однак історія стверджує, що доля цих народів таки перепліталася. Сліди збігів уже не дивовижних, а цілком закономірних, ведуть у зовсім далеку глибину часу — в XIII століття до нашої ери.

«НАРОДИ МОРЯ»

XV—XIII століття до нашої ери можна по праву назвати першою епохою великого переселення народів, у порівнянні з таким же масовим переселенням, яке спостерігалося опісля — у III—V століттях нашої ери. Войовничі індоєвропейські племена на незнаних раніше конях та колісницях хвиля за хвилею котилися на острови давніх східних цивілізацій в Індії, Ірані, на Балканах, в Середземномор'ї.

Велика загроза нависла й над Єгипетським царством. Переправившись з допомогою мореплавців із середземноморських та егейських островів, невідомі завойовники, названі єгиптянами загально «народи моря», вступили в межі країни вічних пірамід. І майже 20 років вони здійснювали набіги на неї, аж поки в 1231 році до нашої ери в ході запеклих боїв фараону Мернемтаху вдалося відігнати їх. Але ненадовго... «Народи моря» невдовзі знов посилились. Вони розгромили хетську державу, брали участь у битві за Трою, розграбували Сирію, захопили Палестину і, з'єднавшись із лівійськими племенами, підступили до Єгипету. В 1200 році до н. е. в місцевості під сучасним містом Ель-Аламейн зійшлися два великих війська супротивників. У жорстокій січі загинуло понад 130 тисяч воїнів, хоча це, мабуть, перебільшення. «Народи моря» знов зазнали поразки, відступили в Сахару і заволоділи її безкраїми просторами. Їх бойові колісниці досягли аж річки Нігеру, майже центру Африки. Навіть там, не говорячи вже про різні куточки Сахари, знаходять залишені ними на скелях візитні картки — малюнки коней, що в стрімкому галопі несуть бойові колісниці.

Хто такі ці загадкові «народи моря»? Деякі дослідники вважають їх конгломератом середземноморського населення — крітян, дорійців, ахейців, сіцілійців, сардінців та інших. Але хочеться заперечити проти цієї точки зору. У єгиптян були точні назви своїх сусідів. І навряд чи військо завойовників мало такий змішаний характер, щоб давати йому загальну назву. Та головне: чому після поразки ці народи не подалися додому, себто на свої острови? Адже це їм успішніше і безпечніше було б зробити. Однак, всупереч логіці човни повернули в пустельний, загрозливий для них степ.

Відповідь проста: найпевніше, відступати їм більше було нікуди. Ніхто в Середземномор'ї їх не чекав, навпаки, там була ворожа чужина. А степ видався їм більш звичним і знайомим, як... колишнім степовикам, а не мешканцям гористих островів. До речі, в ті часи Сахара ще не так висохла, як нині. Вважається, що свого сучасного вигляду вона набула десь дві тисячі років тому. Нині коней у ній дуже мало, бо їм нічого їсти. А от три тисячі років тому їх було дуже багато. І їх розповсюдження саме й пов'язується з «народами моря».

Найпевніше, то була не суміш племен, а один народ, тому єгиптяни й назвали незнайомців «тими, що прийшли з північних країн», і зображали їх високими, світлошкірими, із синіми очима.

Точну адресу, звідки ж саме прибули «народи моря», підказує археологія. Дослідники, зокрема зарубіжні Н. К. Сандерс, Я. Боузек, наші В. І. Клочко, Н. А. Красковська, звернули увагу на подібність зброї періоду 1250—1150 років до нашої ери, знайденої під час розкопок на островах Егейського та Середземного морів і в степах Північного Причорномор'я. Насамперед це своєрідні круглі щити, короткі мечі з листоподібним лезом, вістря та стріли з трикутним пером. Такі типи озброєння зовсім не схожі на ті, які традиційно застосовувалися на Стародавньому Сході. Але вони типові для мешканців поселень пізньобронзової доби Сабатинівської, Ноя та деяких інших культур, розкопаних на території Одеської, Миколаївської, Херсонської, Дніпропетровської областей. До того ж вони дуже схожі на зброю, яку тримали в руках представники «народів моря», змальовані на єгипетських рельєфах.

Яке ж етнічне коріння давніх підкорювачів Сахари із Придніпров'я? Деякі дослідники пов'язують із ними сардінців, званих єгиптянами «шардена». І саме від них виводять походження етрусків, котрі невідомо як і звідки з'явилися в Середземномор'ї. Дійсно, є багато спільних деталей між ними і нащадками «народів моря» у похованнях, у способах спорудження колодязів. Але є й суттєві відміннності. Інші вчені називають фракійців — населення східної частини Балканського півострова між Чорним, Егейським і Мармуровим морями. Ряд проявів їхньої кріто-мікенської культури властивий і нащадкам «народів моря», зокрема посуд, уже згадуваний нами «летючий галоп» на малюнках тощо.

АНТИ І ГАРАМАНТИ

На наш погляд, більш точну підказку дає назва, під якою відомі нащадки «народів моря», що з'єдналися з лівійсько-берберськими племенами, — гараманти. Так іменували їх давньогрецькі та римські історики. Ця назва перекладається як анти (себто люди) Гарами, тобто столичного, найбільшого міста цього народу. І знову вражаючий збіг. Антами, пам'ятаєте, греки йменували східних слов'ян. Чому це в них усі інші народи мали точні конкретні назви, а ці загальні — «люди» та й усе? Чи не означає термін «гараманти» — анти Гарами? Згідно з міфом, предок цього народу Гарамант був начебто сином Аполлона. А є серйозні підстави вважати, що культ цього бога потрапив до греків із півночі, десь із Подніпров'я.

Майже тисячоліття з VI століття до н. е. і до VI століття нашої із свідчень грецьких та римських істориків відомі гараманти. Ці світлошкірі воїни із короткими списами, мечами та круглими щитами були грізними володарями Сахари. Всі боялись їх стрімких к...
ної кінноті...
не змогли ї...
ли у союзн...
ної автоно...
ли жваву ...
вани возил...
нову кістк...
ся кочови...
землеробств...
і досить ве...
побіля Га...
ма) зберi...
якому пона...

вань. Ре...
родищ, ...
зустрічают...
та річк...
Після ...
ня назва...
Але сам...
не перест...
то араби ...
ви — «ту...
ті богом»...
змушені ...
лам. Але ...
тя лиши...
як і бул...
коней до...
верблюді...
охороняли...
вани, роз...
Від г...
до туар...
принесені...
ря». Так...
нізації ...
жуєтьс...
дів, во...
леробів ...
на магом...
немає ...
жінки д...
носять ...
семність...
заведено ...
чорниці-а...
важають...
закохують...
туареги ...
ні племе...
рев'яних ...
ють їх ...
піском.
Наведе...
них та е...
«народів ...
туарегів ...
воляє ...
ня, що ...
ли пре...
в'янсько...
доєвропе...
ни служ...
зом тог...
Північне...
колиска ...
і споко...
земля ...
мається, ...
ження ...
культур...
інших ...
реглися ...
в'янськи...
ло б пр...
ливу ...
слов'янс...
сторінк...
нулого, ...
ло знає ...

Полт...

…ХАРІ ІЗ… ПРИДНІПРОВ'Я

…равляли по-
…вши трапезу,
…на якому їли,
…али у великий
…осподиня осе-
…на кладо-
… Теж неабия-
…редки туаре-
…смерті, на-
…устрічати її.
…ведено після
…вати весе-
…сями і тан-

…гляди власти-
…зчиникам. Їх-
…жалісливі
…не прояв су-
…а утвердження
…бенкет
…аннями в силі
…каві деталі.
…«гара» озна-
…звишшя се-
…схоже із
… Така ж ра-
…туарезького
…невелика во-
…озером». «Ва-
…пересохле рус-
…близьке до
…арабських
…відували сло-
…з IX—X ст.,
…в'язкових еле-
…вбрання бу-
…висіли на
…школи при-
…ндліші пред-
…голку і т. п.
…та чоловіки
…вірними цій
…вони носять
…хольчики, в
…ножиці, гол-
…різні аму-
…Долі туа-
…сько-берберсь-
…мова не вик-
…ці, і далеких
…ніколи не пе-
…населення
…правда, бу-
…із північного
…проривалися
…алани. Але
…ходи, звичай-
…везли такого
…населення,
…вася в тися-
…Однак історія
…ця цих на-
…йталася. Слі-
…дивовижних,
…мірних, ведуть
…глибину ча-
…до на-

…МОРЯ»

…тя до нашої
…ову назвати
…великого пе-
…у порівнян-
…масовим пере-
…ествуватися
…V століттях
…вничі індо-
…мена на нез-
…мях та ко-

лісницях хвиля за хвилею котилися на острови давніх східних цивілізацій в Індії, Ірані, на Балканах, в Середземномор'ї.

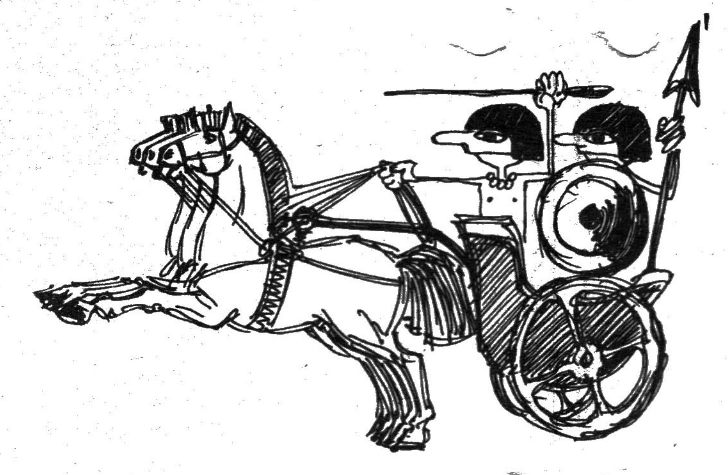
Велика загроза нависла й над Єгипетським царством. Переправившись з допомогою мореплавців із середземноморських та егейських островів, невідомі завойовники, названі єгиптянами загально «народи моря», вступили в межі країни вічних пірамід. І майже 20 років вони здійснювали набіги на неї, аж поки в 1231 році до нашої ери в ході запеклих боїв фараону Мернептаху вдалося відігнати їх. Але ненадовго... «Народи моря» невдовзі знов посилились. Вони розгромили хетську державу, брали участь у битві за Трою, розграбували Сирію, захопили Палестину і, з'єднавшись із лівійськими племенами, підступили до Єгипту. В 1200 році до н. е. в місцевості під сучасним містом Ель-Аламейн зійшлися два великих війська супротивників. У жорстокій січі загинуло понад 130 тисяч воїнів, хоча це, мабуть, перебільшення. «Народи моря» знов зазнали поразки, відступили в Сахару і заволоділи її безкраїми просторами. Їх бойові колісниці досягли аж річки Нігеру, майже центру Африки. Навіть там, не говорячи вже про різні куточки Сахари, знаходять залишені ними на скелях візитні картки — малюнки коней, що в стрімкому галопі несуть бойові колісниці.

Хто такі ці загадкові «народи моря»? Деякі дослідники вважають їх конгломератом середземноморського населення — крітян, дорійців, ахейців, сіцілійців, сардинців та інших. Але хочеться заперечити проти цієї точки зору. У єгиптян були точні назви своїх сусідів. І навряд чи військо завойовників мало такий змішаний характер, щоб давати йому загальну назву. Та головне: чому після поразки ці народи не подалися додому, себто на свої острови? Адже це їм успішніше і безпечніше було б зробити. Однак, всупереч логіці човни повернули в пустельний, загрозливий для них степ.

Відповідь проста: найпевніше, відступати їм більше було нікуди. Ніхто в Середземномор'ї їх не чекав, навпаки, там була ворожа чужина. А степ видався їм більш звичним і знайомим, як... колишнім степовикам, а не мешканцям гористих островів. До речі, в ті часи Сахара ще не так висохла, як нині. Вважається, що свого сучасного вигляду вона набула десь дві тисячі років тому. Нині коней у ній дуже мало, бо їм нічого їсти. А от три тисячі років тому їх було дуже багато. І їх розповсюдження саме й пов'язується з «народами моря».

Найпевніше, то була не суміш племен, а один народ, тому єгиптяни й назвали незнайомців «тими, що прийшли з північних країн», і зображали їх високими, світлошкірими, із синіми очима.

Точну адресу, звідки ж саме прибули «народи моря», підказує археологія. Дослідники, зокрема зарубіжні Н. К. Сандерс, Я. Боузек, наші В. І. Клочко, Н. А. Красковська, звернули увагу на подібність зброї періоду 1250—1150 років до нашої ери, знайденої під час розкопок на островах Егейського та Середземного морів і в степах Північного Причорномор'я. Насамперед це своєрідні круглі щити, короткі мечі з листоподібним лезом, вістря та стріли з трикутним пером. Такі типи озброєння зовсім не схожі на ті, які традиційно застосовувалися на Стародавньому Сході. Але вони типові для мешканців поселень пізньобронзової доби Сабатинівської, Ноя та деяких інших культур, розкопаних на території Одеської, Миколаївської, Херсонської, Дніпропетровської областей. До того ж вони дуже схожі на зброю, яку тримали в руках представники «народів моря», змальовані на єгипетських рельєфах.

Яке ж етнічне коріння давніх підкорювачів Сахари із Придніпров'я? Деякі дослідники пов'язують із ними сардинців, званих єгиптянами «шардена». І саме від них виводять походження етрусків, котрі невідомо як і звідки з'явилися в Середземномор'ї. Дійсно, є багато спільних деталей між ними і нащадками «народів моря» у похованнях, у способах спорудження колодязів. Але є й суттєві відмінності. Інші вчені називають фракійців — населення східної частини Балканського півострова між Чорним, Егейським і Мармуровим морями. Ряд проявів їхньої кріто-мікенської культури властивий і нащадкам «народів моря», зокрема посуд, уже згадуваний нами «летючий галоп» на малюнках тощо.

АНТИ І ГАРАМАНТИ

На наш погляд, більш точну підказку дає назва, під якою відомі нащадки «народів моря», що з'єдналися з лівійсько-берберськими племенами, — гараманти. Так іменували їх давньогрецькі та римські історики. Ця назва перекладається як анти (себто люди) Гарами, тобто столичного, найбільшого міста цього народу. І знову вражаючий збіг. Антами, пам'ятаєте, греки йменували східних слов'ян. Чому це в них усі інші народи мали точні конкретні назви, а ці загальні — «люди» та й усе? Чи не означає термін «гараманти» — анти Гарами? Згідно з міфом, предок цього народу Гарамант був начебто сином Аполлона. А є серйозні підстави вважати, що культ цього бога потрапив до греків із півночі, десь із Подніпров'я.

Майже тисячоліття з VI століття до н. е. і до VI століття нашої із свідчень грецьких та римських істориків відомі гараманти. Ці світлошкірі воїни із короткими списами, мечами та круглими щитами були грізними володарями Сахари. Всі боялись їх стрімких колісниць, нестримної кінноти. Навіть римляни не змогли їх підкорити, а взяли у союзники на правах повної автономії. Гараманти вели жваву торгівлю, їхні каравани возили сіль, золото, слонову кістку. Вони займалися кочовим тваринництвом, землеробством. Були в них і досить великі міста. Так побіля Гарами (нині Джерма) зберігся некрополь, у якому понад 60 тисяч поховань. Рештки їх давніх городищ, святилищ, гробниць зустрічаються аж до озера Чад та річки Сенегал.

Після арабського завоювання назва «гараманти» зникла. Але самі вони, безперечно, не перестали існувати. Просто араби надали їм іншої назви — «туареги», себто «забуті богом». Володарі Сахари змушені були прийняти іслам. Але в основному їх життя лишилося таким самим, як і було раніше, хіба що з коней довелося пересісти на верблюдів. Вони, як і раніше, охороняли або грабували каравани, розводили овець та кіз.

Від гарамантів перейшли до туарегів деякі звичаї, принесені ще «народами моря». Так, у суспільній організації у них чітко простежується давній поділ на вождів, воїнів, пастухів або землеробів і рабів. Незважаючи на магометанство, у туарегів немає багатожонства, їхні жінки досить незалежні, не носять паранджі, знають писемність. У хлопців та дівчат заведено збиратися на вечорниці-ахал, де вони розважаються, співають, грають, закохуються. Навіть їдять туареги не так, як навколишні племена, а з допомогою дерев'яних ложок. Правда, миють їх досить оригінально — піском.

Наведені факти археологічних та етнографічних збігів у «народів моря», гарамантів, туарегів із слов'янським дозволяє висловити припущення, що «народи моря» були представниками праслов'янського відгалуження індоєвропейців. І водночас вони слугують ще одним доказом того, що Придніпров'я і Північне Причорномор'я — колиска слов'янства, а отже, і споконвічна прабатьківська земля нашого народу. Думається, подальше дослідження фактів етнографічних, культурних, археологічних та інших спільностей, які збереглися у африканських і слов'янських народів, допомогло б пролити світло й на важливу проблему походження слов'янства, відкрило б нові сторінки з того далекого минулого, про яке ми так мало знаємо.

В. ПОСУХОВ, *журналіст.*

Полтава.

МЕРЗНЕ БАЛЕ…

Нарешті подія, на яку громадськість міста чекала 21 рік, відбулася: відкрився великий зал нового приміщення Харківського державного академічного театру опери та балету імені М. Лисенка. На жаль, новосілля — це ще не привід для виявлення радості артистами. Їм більше годиться сумувати, оскільки з пуском цього об'єкта, більше схожого на палац конгресів, а не на оперний театр, загострилися творчі і побутові проблеми трупи. І, разом з тим, артисти розуміють: з першого дня після відкриття сцени завойовується авторитет «оновленого» оперного. Якщо глядачеві сподобаються прем'єри, якщо відбудеться очікуваний контакт між глядачами й артистами, то можна сподіватися на зоряний час опери в Харкові. Але тільки сподіватися...

Реалії ж такі, що доводиться констатувати: нове приміщення вартістю 30 мільйонів карбованців може бути порожнім. Чому? Вкрай обмежений репертуар трупи, орієнтований в основному на класику. Сучасних і національних творів немає. А причина в тому, що головний режисер Л. Куколєв просто не бажає нічого ставити, окрім класики. Отака у нього позиція.

Суперечки навколо репертуарної політики, оплати праці, відсутність чіткої програми виведення театру з кризи призводять до плинності кадрів. Звільняються неординарні актори і головні спеціалісти, котрі просто переходять в інші оперні трупи. За останні два роки звільнилися два диригенти — заслужений діяч мистецтв України Я. Скибинський і В. Мутін, заступник директора А. Пантікін, головний інженер В. Політикін. Дуже мало пропрацювали і головні диригенти В. Горелик та С. Вантєєв.

Покинули театр провідні солісти — заслужена артистка України О. Романенко, лауреат міжнародного конкурсу В. Болдирєв, лауреат республіканського конкурсу А. Назар'ян. Заявив про своє бажання покинути трупу диригент, заслужений артист України Л. Джурмій. Отож, з відкриттям великої сцени театр увійшов у новий виток творчої кризи. І як результат — фактично немає жодного диригента, головний режисер працює за договором, головний балетмейстер тільки-но приїхав... Директор же театру не фахівець. Юрист за освітою, В. Пантюшев був обраний директором на хвилі моди. І зараз видно помилки такого керівництва. Саме при Володимирові Васильовичу кадрова чехарда досягла піку. Чвари в колективі не сприяють творчому зростанню трупи. А програма директора щодо відродження оперного взагалі дивує. Він переконаний: буцімто переведення творчих і технічних цехів у ранг отаких собі малих підприємств кардинально вирішить фінансові і творчі проблеми колективу.

Неоднозначно сприймається і режисерська тактика Л. Куколєва, котрий прагне опиратися у своїй роботі лише на «зірок». На перший погляд, це правильний шлях. Та дивує інше: за останні роки до театру на роботу не приїхала жодна оперна «зірка», зате звідти звільняються

свої «зірки»…
сенс?
Якщо адм…
ру не зуміє…
мови із біль…
леного коле…
можливо, пр…
бедине озеро…
бачать воста…
днів до від…
сцени артис…
кували в об…
відкритого…
обласної і…
родних депу…
відверто вис…
чі претензії…
може бути с…
рин, молоди…
реографічно…
серваторії, …
мають навіт…
тожитку і …
вати в грим…
сутні елемен…
репетицій і …
тяги, холод …
нах, через …
стають проф…
вання? Таке …
проблем бал…
найменше д…
би головних…
зом з відкр…
родити в на…
шню славу …
йти навпіве…
ними соліста…
рини…
— Ми пр…
говорить за…
Харківського…
В. Синявськ…
одному з …
гуртожитків …
один під'їзд…
Сподіваємося…
ня дещо по…
працівників …
Хотілося б…
ту міськра…
шення про в…

РУЙНІВНИЙ ОСКАЛ

XXII УКРАЇНСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ «МОЛОДІСТЬ», ЯКИЙ НЕДАВНО ВІДБУВСЯ В КИЄВІ, ПОРАДУВАВ НЕСПОДІВАНКОЮ: ГРАН-ПРІ ДІСТАВСЯ... ОРГКОМІТЕТОВІ ТА ДИРЕКЦІЇ.

Що це: випадковість чи закономірність! Зважте: у роки жорстокої ідеологізації прогресивне кіно живилося енергією опору; в час перебудови воно існувало за рахунок енергії розпаду. Коротка доба «міжсезоння», до якої невдало втрапив останній фестиваль, принесла розгубленість, «чорні плями», нещиру набожність і безпорадний нігілізм.

— Біда молодого кіно, навіть найкращих його зразків, — вважає відомий український кінокритик, доктор філологічних наук Вадим Скуратівський, — це поєднання вишуканої кінокультури із спрямованістю у безвихідь.

Тому ситуацію з гран-прі Вадим Леонтійович вважає цілком справедливою.

— Це, звичайно, не Канни. І все ж фестиваль відбувся в формах серйозних і переконливих. Щодо гран-прі, найбільше підстав на нього мала стрічка режисера Сергія Балабанова «Щасливі дні», за мотивами Самюеля Беккета. Але критика ідеологічних догматів уже набила оскому. Та й взагалі молода Україна має орієнтуватися на якісь позитивні сторінки історії.

АНТУРАЖ

Індикатор престижності заходу — не так масовість, як можливість обмінюватися враженнями по закінченні його. «Молодість» приймала глядачів без квитків, перепусток і престижних акредитацій, тобто майже благодійно. Народ здебільшого відбував чергу в буфеті.

Прес-конференції проходили мляввенько, зате регулярно. Можливість поспілкуватися з авторами стрічок мали всі бажаючі. Цілющою краплинкою сприймався текст реклами однієї із студентських робіт: «Фільм оригінальний відсутністю сцен насильства, оголеної натури і лайливих висловів». Спасибі, студенти!

ТРОХИ АРИФМЕТИКИ

На фестивалі показано понад 90 фільмів, серед них близько 20 — українського виробництва. Отже, лише кожна п'ята стрічка наша. Одеський режисер Микола Седнєв, автор фільму «Прокинутись у Шанхаї», стверджував:

— Ніякого фахового відбору не було, кінофільми потрапляли самопливом.

Кінокритики відстоювали іншу думку: продукцію регіональних українських кіностудій було показано на Першому Всеукраїнському кінофестивалі, присвяченому пам'яті Івана Миколайчука, що відбувався трохи раніше. Тож чи треба везти це на «Молодість» удруге? Інша справа — подбати, щоб обидва фестивалі не збігалися в часі.

— Можливо, варто було поза конкурсом показати молодим кінематографістам роботу Олеся Янчука «Голод-33». Цей фільм переміг на «дорослому» фестивалі, — розмірковує Вадим Скуратівський. — Але безперечний успіх цієї «Молодості» — ретроспектива перших робіт метрів французького кіно. Бо «400 ударів» Трюффо — це 400 нових фільмів про молодих людей.

На завершення підрахунків повідомимо: дипломи студентських робіт одержали фільми «Айтварас» (режисер Олена Дем'яненко) та «Ніч про кохання» (режисер Н. Андрейченко) — обидва з Київського державного інституту театрального мистецтва імені Карпенка-Карого. І все. Решту 16 дипломів та три призи повезли з собою кінематографісти Ро-

...ниць, нестрим-
...авіть римляни
...скорити, а взя-
...на правах пов-
... Гараманти ве-
...влю, їхні кара-
...ь, золото, сло-
...Вони займали-
...тваринництвом.
... Були в них
... міста. Але
... Так (нині Джер-
...некрополь, у
... тисяч похо-

...В'Я

...х давніх го-
...иць, гробниць
...к до озера Чад
...кого ... юван-
...манти» зникла,
... безперечно,
...снували. Прос-
...їм іншої наз-
... себто «забу-
...дарі Сахари
... прийняти іс-
...рному їх жит-
... таким самим,
...ще, хіба що з
... пересісти на
..., як і раніше,
...рабували кара-
...овець та кіз.
...тів перейшли
...деякі звичаї,
... «народами мо-
...спільний орга-
...ічтко просте-
...под... з вож-
...стухів... зем-
... Незважаючи
...у туарегів
...жонства, їхні
...незалежні, не
..., знають пи-
...ців та дівчат
...атися на ве-
... вони роз-
...онють, грають,
...Навіть їдять
... як навколиш-
...опомогою де-
... Правда, ми-
...оригінально —
... археологіч-
...ічних збігів у
..., гарамантів,
...в'янським доз-
... припущен-
...моря» бу-
...ками праслo-
...алуження ін-
... водночас во-
... одним дока-
... Придніпров'я і
...чорномор'я —
...тва, а отже,
... прабатьківська
... народу. Ду-
...льше дослі-
...етнографічних,
...хеологічних
...тів, які збе-
...анських і сло-
...дів, допомог-
...втло й на важ-
... походження
...крило б нові
...далекого ми-
... ми так ма-

...ПОСУХОВ,
журналіст.

МЕРЗНЕ БАЛЕРИНА У ТЕАТРІ

Нарешті подія, на яку громадськість міста чекала 21 рік, відбулася: відкрився великий зал нового приміщення Харківського державного академічного театру опери та балету імені М. Лисенка. На жаль, новосілля — це ще не привід для виявлення радості артистами. Їм більше годиться сумувати, оскільки з пуском цього об'єкта, більше схожого на палац конгресів, а не на оперний театр, загострилися творчі і побутові проблеми трупи. І, разом з тим, артисти розуміють: з першого дня після відкриття сцени завойовується авторитет «оновленого» оперного. Якщо глядачеві сподобаються прем'єри, якщо відбудеться очікуваний контакт між глядачами й артистами, то можна сподіватися на зоряний час опери в Харкові. Але тільки сподіватися...

Реалії ж такі, що доводиться констатувати: нове приміщення вартістю 30 мільйонів карбованців може бути порожнім. Чому? Вкрай обмежений репертуар трупи, орієнтований в основному на класику. Сучасних і національних творів немає. А причина в тому, що головний режисер Л. Куколєв просто не бажає нічого ставити, окрім класики. Отака у нього позиція.

Суперечки навколо репертуарної політики, оплати праці, відсутність чіткої програми виведення театру з кризи призводять до плинності кадрів. Звільняються неординарні актори і головні спеціалісти, котрі просто переходять в інші оперні трупи. За останні два роки звільнилися два диригенти — заслужений діяч мистецтв України Я. Скибинський і В. Мутін, заступник директора А. Пантікін, головний інженер В. Політикін. Дуже мало пропрацювали і головні диригенти В. Горелик та С. Вантєєв.

Покинули театр провідні солісти — заслужена артистка України О. Романенко, лауреат міжнародного конкурсу В. Болдирєв, лауреат республіканського конкурсу А. Назар'ян. Заявив про своє бажання покинути трупу диригент, заслужений артист України Л. Джурмій. Отож, з відкриттям великої сцени театр увійшов у новий виток творчої кризи. І як результат — фактично немає жодного диригента, головний режисер працює за договором, головний балетмейстер тільки-но приїхав... Директор же театру не фахівець. Юрист за освітою, В. Пантюшев був обраний директором на хвилі моди. І зараз видно помилки такого керівництва. Саме при Володимирові Васильовичу кадрова чехарда досягла піку. Чвари в колективі не сприяють творчому зростанню трупи. А програма директора щодо відродження оперного взагалі дивує. Він переконаний: буцімто переведення творчих і технічних цехів у ранг отаких собі малих підприємств кардинально вирішить фінансові і творчі проблеми колективу.

Неоднозначно сприймається і режисерська тактика Л. Куколєва, котрий прагне опиратися у своїй роботі лише на «зірок». На перший погляд, це правильний шлях. Та дивує інше: за останні роки до театру на роботу не приїхала жодна оперна «зірка», зате звідси звільняються свої «зірки». Хіба не нонсенс?

Якщо адміністрація театру не зуміє знайти спільної мови із більшістю цього численного колективу, то цілком можливо, приміром, що «Лебедине озеро» харків'яни побачать востаннє. За кілька днів до відкриття великої сцени артисти балету надрукували в обласних газетах відкритого листа депутатам обласної і міської Рад народних депутатів, у якому відверто висловили свої творчі претензії. Погодьтесь, якою може бути самовіддача балерин, молодих випускників хореографічного училища і консерваторії, якщо вони не мають навіть кутка в гуртожитку і вимушені ночувати в гримерних, якщо відсутні елементарні умови для репетицій і виступів — протяги, холод у класах і на сценах, через що артисти дістають професійні захворювання? Таке ставлення до проблем балетного цеху щонайменше дивує. Бо всі спроби головних спеціалістів разом з відкриттям театру відродити в нашому місті колишню славу опери можуть зійти нанівець, якщо за провідними солістами підуть і балерини...

— Ми про це знаємо, — говорить заступник голови Харківського міськвиконкому В. Синявський. — Хочемо в одному з новозбудованих гуртожитків віддати театрові один під'їзд з квартирами. Сподіваємося, що таке рішення дещо поліпшить умови працівників оперного.

Хотілося б вірити. Але рік тому міськрада прийняла рішення про виділення кількох квартир спеціалістам згадуваного театру. І що з того? А нічого. Так уже зарекомендували себе працівники виконкому...

А поки що харків'яни так і не побачили вже підготовленого спектаклю «Фауст» через неспроможність трупи мобілізувати свій творчий потенціал. Подібне може статися ще з кількома спектаклями, які сьогодні значаться в афіші театру.

Державною комісією приміщення театру прийнято два роки тому. Однак треба вкласти ще не один мільйон карбованців, щоб воно набуло пристойного вигляду. Наприклад, сцена, об'ємом шість тисяч кубічних метрів, нічим не обігрівається. Як у таких умовах можуть виступати артисти балету?

Минулої зими у вестибюлі було 3—4 градуси тепла. Брак закладено проектантами і в технологію настилання підлоги. Конструкція театру така, що на так званому внутрішньому подвір'ї, спорудженому по типу балкона, заскленого практично з усіх боків, підлогу настелили паркетом. Від різких перепадів температури він піднімається. Ще не відбулось офіційного відкриття театру, а в окремих місцях підлогу перекладали вже 6—7 разів.

— І зараз ремонтуємо паркет не востаннє, — зазначає заступник директора з питань приміщення театру І. Волосов. — Бо й надалі він вбиратиме вологу і підніматиметься. Замінити ж дерево на мармурові плити не можна, оскільки зросте навантаження на колони.

Одним словом, адміністрації необхідно щороку виділяти десятки тисяч карбованців лише на ремонт злощасної підлоги. І якби тільки її. Вентиляція залів теж бажає кращого, позаяк запахи кухні з кафе, розташованого внизу, під театром, чути у найвіддаленіших місцях. Щоправда, В. Пантюшев намагається виселити ті заклади громадського харчування, проте це йому не вдається. На відміну від театру ті кафе приносять якийсь прибуток.

Відкриття нового приміщення оперного загострило ще одну проблему. Донедавна в театрі орендували кімнати 15 кооперативів. Нині залишилося два — спільне радянсько-канадське підприємство «Інарт» і кооператив «Грація». З ними уклав договори попередній директор, якому перед звільненням було все однаково. Тепер же артистам театру не вистачає приміщень, але орендарів не можна виселити навіть з допомогою арбітражу.

Клопоти, якими живе колектив оперного театру, невидимі глядачеві. Щодня артисти зустрічають своїх шанувальників привітними усмішками. Так і має бути. Та показуха вируччатиме не завжди. Рано чи пізно творча невизначеність акторів, невлаштований побут на роботі і вдома дадуться взнаки. І тоді піднести престиж театру буде значно важче, ніж це можна зробити зараз — з відкриттям великого залу.

Володимир СУБОТА.

Харків.

РУЙНІВНИЙ ОСКАЛ

XXII УКРАЇНСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ «МОЛОДІСТЬ», ЯКИЙ НЕДАВНО ВІДБУВСЯ В КИЄВІ, ПОРАДУВАВ НЕСПОДІВАНКОЮ: ГРАН-ПРІ ДІСТАВСЯ... ОРГКОМІТЕТОВІ ТА ДИРЕКЦІЇ.

Що це: випадковість чи закономірність! Зважте: у роки жорстокої ідеологізації прогресивне кіно живилося енергією опору; в час перебудови воно існувало за рахунок енергії розпаду. Коротка доба «міжсезоння», до якої невдало втрапив останній фестиваль, принесла розгубленість, «чорні плями», нещиру набожність і безпорадний нігілізм.

— Біда молодого кіно, навіть найкращих його зразків, — вважає відомий український кінокритик, доктор філологічних наук Вадим Скуратівський, — це поєднання вишуканої кінокультури із спрямованістю у безвихідь.

Тому ситуацію з гран-прі Вадим Леонтійович вважає цілком справедливою.

— Це, звичайно, не Канни. І все ж фестиваль відбувся в формах серйозних і переконливих. Щодо гран-прі, найбільше підстав на нього мала стрічка режисера Сергія Балабанова «Щасливі дні», за мотивами Самюеля Беккета. Але критика ідеологічних догматів уже набила оскому. Та й взагалі молода Україна має орієнтуватися на якісь позитивні сторінки історії.

АНТУРАЖ

Індикатор престижності заходу — не така масовість, як можливість обмінюватися враженнями по закінченні його. «Молодість» приймала глядачів без квитків, перепусток і престижних акредитацій, тобто майже благодійно. Народ здебільшого відбував чергу в буфеті.

Прес-конференції проходили мляненько, зате регулярно. Можливість поспілкуватися з авторами стрічок мали всі бажаючі. Цілющою краплинкою сприймався текст реклами однієї із студентських робіт: «Фільм оригінальний відсутністю сцен насильства, оголеної натури і лайливих висловів». Спасибі, студенти!

ТРОХИ АРИФМЕТИКИ

На фестивалі показано понад 90 фільмів, серед них близько 20 — українського виробництва. Отже, лише кожна п'ята стрічка наша. Одеський режисер Микола Седнєв, автор фільму «Прокинутись у Шанхаї», стверджував:

— Ніякого фахового відбору не було, кінофільми потрапляли самопливом.

Кінокритики відстоювали іншу думку: продукцію регіональних українських кіностудій було показано на Першому Всеукраїнському кінофестивалі, присвяченому пам'яті Івана Миколайчука, що відбувався трохи раніше. Тож чи треба везти це на «Молодість» удруге? Інша справа — подбати, щоб обидва фестивалі не збігалися в часі.

— Можливо, варто було поза конкурсом показати молодим кінематографістам роботу Олеся Янчука «Голод-33». Цей фільм переміг на «дорослому» фестивалі, — розмірковує Вадим Скуратівський. — Але безперечний успіх цієї «Молодості» — ретроспектива перших робіт метрів французького кіно. Бо «400 ударів» Трюффо — це 400 нових фільмів про молодих людей.

На завершення підрахунків повідомимо: дипломи студентських робіт одержали фільми «Айтварас» (режисер Олена Дем'яненко) та «Ніч про кохання» (режисер Н. Андрейченко) — обидва з Київського державного інституту театрального мистецтва імені Карпенка-Карого. І все. Решту 16 дипломів та три призи повезли з собою кінематографісти Росії, Беларусі, Молдови, Грузії, Польщі та Франції. Не дуже сміливі перші кроки національного кінематографа. Чому?

АНТИПРОГНОЗ

Навколишній кіносвіт багато чекає від «Відкритої зони» — першого Київського кіноринку. Але знову ж: поганий художник — це зовсім не обов'язково той, хто не знаходить ринку. І навпаки. «Не всім митцям бути вовками», — мудро зазначив всесвітньовідомий скульптор Ернст Неізвєстний.

Формула популярного напрочуд проста: відомим стає той, хто «розкусить» соціальний символ часу. Який він є в сучасній Україні? Політик-дисидент? Рекетир, наркоман, повія? Розчарований скептик? Комерсант?..

— Стара кон'юнктура виїжджала на партійних темах, нова спекулює на історичних, — вважає український режисер, директор кіноринку «Відкрита зона» Олег Фіалко.

Кон'юнктура — це коли галасливо, але не зовсім щиро. Талант може бути і вибуховим, і найтихішим — яким завгодно. Важливо інше — його ідеї мають проникнути в найтонші сфери нашого світосприйняття. Кон'юнктура ж магнетична для загалу, для маси, талант — для особистостей.

Усі ми тією чи іншою мірою негативісти — нікуди від класової спадщини не подітися. Більшість антимарксистів неспроможна вносити ділові пропозиції, полюбляє все критикувати. Поки що сподіватися на бум конструктивних ідей навряд чи варто. А все ж можна констатувати: період нігілістичного кіно завершився. Про це свідчать напівпорожні кінотеатри, які демонструють суцільні бойовики.

«Молодість», всупереч своїй назві, відбила старечу неміч напівпрозваленої країни. Як визначив Вадим Скуратівський, «тут нема чому сподобатись». Отже, зупинимось на констатації моменту.

Алла ЛАЗАРЄВА,
Володимир ТЕТЕРУК.

«ЩЕДРИК» ЗАВОРОЖУЄ ЧИКАГО

Однією з важливих подій в українській громаді Чикаго назвала американська газета «Свобода» виступ дитячого хору з Києва «Щедрик». Сюди юні виконавці приїхали з Де Мойн, що в штаті Айова, де брали участь у конкурсі дитячих хорів і здобули перше місце.

Автор кореспонденції, вміщеної в «Свободі», цілком слушно зазначає, що справжню вартість того чи іншого мистецького колективу можна зрозуміти у порівнянні з іншими колективами цієї ж категорії. І тут він вичисляє три хори з Європи. «Дударик» зі Львова, «Вінер Кнабен Зінгер» з Відня і «Словікі» з Познані. «Ці хори співають дуже добре,— пише автор.— Одначе, слухаючи хору «Щедрик», я не міг вийти з дива, що я слухаю найкращого хору, котрий співав українські народні пісні і міжнародний репертуар (кожна пісня в оригінальній мові). Хор цей співає без нот».

На думку музикознавця — дописувача «Свободи» доктора Янз Хойнацького, до речі, поляка за національністю, такий успіх «Щедрикові» принесли сама програма і виконання. Звучність поодиноких голосів і їх тембр був дуже добре підібраний. Так, нормально кожний голос навіть того самого типу має свій відтінок. Одначе в даному разі того не можна було помітити. Один голос чи всі звучали однаково.

Інтерпретація пісень (а виконувалися як українські народні пісні в обробці М. Леонтовича, Ф. Колесси, В. Зубицького і П. Козицького, так і зарубіжна класика), — стверджує автор рецензії — відгуку не сторінках «Свободи» — була виконана дуже прецизійно — звучність, темпо, динаміка злучувалися в одно. Кожна пісня була трактована осібно. Це є заслугою диригента і засновника хору.

«На цьому місці мушу ствердити як музиколог,— так завершує свої враження від виступу наших юних краян у Чикаго доктор Ян Хойнацький,— що хор «Щедрик» є найкращим дитячим хором, якого Київ має. Його діяльність приносить славу Україні та поширює українську культуру».

Постановою союзного уряду та ЦК КПРС «Про докорінну перебудову справи охорони природи» від 7 січня 1988 року передбачалося створення Держкомприроди СРСР і передання йому від Мінрибгоспу СРСР державного контролю за використанням, відтворенням і охороною рибних запасів. У листопаді того ж року ця постанова продубльована урядом України і ЦК КПУ. Однак не було перероблено нормативних актів. Тому навіть не згадувався Держкомприроди, коли йшлося про держконтроль чи то природоохоронну діяльність. Більш того, за весь час існування цього комітету так і не було затверджено положення про нього. Тобто, Держкомприроди перебував фактично поза законом. А узаконеним залишився відомчий орган рибоохорони у складі Мінрибгоспу СРСР, який саме й займається промисловим виловом риби та його регулюванням. Доречно згадати, що наукові установи, які, поміж іншим, прогнозують майбутнє становище водойм і рибних запасів та рекомендують розміри їх використання, також належать цьому міністерству.

«РИБА» НА МІНІСТЕРСЬКОМУ СТОЛІ

САМЕ ТАК, КОРИСТУЮЧИСЬ ТЕРМІНОЛОГІЄЮ ГРАВЦІВ У ДОМІНО, МОЖНА ВИЗНАЧИТИ СИТУАЦІЮ З ОРГАНАМИ РИБООХОРОНИ РЕСПУБЛІКИ

Природоохоронному комітетові було передано вісімдесят три працівники санітарної служби приблизно з двох тисяч інспекторів рибоохорони. Та й ті не мали на той час навіть лабораторії для здійснення контрольних аналізів води, тож працювали «на штрафах» забруднювачів.

Як наслідок...

— Водогосподарська ситуація в республіці дуже складна. Загальна біопродуктивність більшості водойм зменшується, падають вилови цінних видів риб, на деяких водоймах зменшується й загальний вилов риби, погіршується його якісний склад. Загострення екологічного становища — це лише одна з причин цього. Не в повному обсязі виконуються роботи щодо відтворення запасів цінних видів, зариблення водойм молоддю. Ціла низка водойм страждає від нераціонального, хижацького промислу. Паралельна діяльність рибоохорони Мінрибгоспу СРСР і органів Мінприроди України теж не сприяє підвищенню ефективності контролю за охороною, використанням, відновленням рибних та інших ресурсів, регулюванням промислу риби,— розповідає А. Павлюк,— начальник головного управління регулювання використання природних ресурсів та державного контролю навколишнього середовища Мінприроди України.

Втім, Мінрибгосп СРСР не збирається передавати функції контролю, а разом з ними й існуючий штат інспекторів. У липні цього року перший віце-прем'єр України К. Масик у листі до союзного прем'єра В. Павлова нагадував, що урядова постанова від 7.01.88 не виконується. Мінрибгосп зберігає у своєму складі органи рибоохорони, які самостійно затверджують правила рибальства і ліміти вилову, видають дозволи на промисловий вилов. К. Масик наполягав на переданні органів рибоохорони та окремих підрозділів «рибних» НДІ, розташованих на Україні, у підпорядкування Мінприроди республіки.

Відповідь, що надійшла в Кабінет міністрів України від міністра рибного господарства СРСР М. Котляра, була цілком у дусі подій, що відбувалися в день її підписання — 19 серпня 1991 року. В листі міністр зауважив, що згідно із союзним законодавством визначення меж економічних зон та їх охорона — компетенція Союзу РСР, згадав Конвенцію ООН по морському праву й додав, що «питання регулювання, охорони й відтворення рибних запасів покладено на Мінрибгосп СРСР». На завершення він запропонував повернутися до цієї проблеми після підписання нового союзного договору!

Через три дні ці аргументи втратили свою «переконливість», але були в листі й інші, які досі «в ходу»: Мінрибгосп — комплексна, єдина, відлагоджена система (треба розуміти «монополія»), а органи рибоохорони розташовані за басейновим принципом, що дає можливість раціонально використовувати рибні запаси через встановлення уніфікованих регулюючих заходів для певного водного басейну незалежно від республіканських, краєвих, обласних кордонів. «Клаптикове» ж використання природних ресурсів, що пропонує Україна, мовляв, призведе до негайного підриву рибних запасів.

Але, як стверджує начальник відділу охорони тваринного світу та рибних запасів Мінприроди М. Мельник та його колеги, басейновий принцип зовсім не дотримується. Наприклад, Львівська інспекція рибоохорони обслуговує одночасно басейни Дунаю, Дністра, Дніпра та Балтійського моря, і такий приклад не поодинокий.

Однак... За дорученням Кабінету міністрів республіки Мінприроди зібрав зацікавлені сторони для обговорення майбутньої долі рибоохорони. Керівництво чотирьох управлінь Мінрибгоспу СРСР, що розташовані на Україні, Укррибгоспу Мінсільгоспу республіки, представники науково-дослідних установ наступного дня відмовились від участі в нараді. Посилаючись на неприпустимість руйнування басейнового принципу, підготували свою пропозицію до республіканського уряду: «Місце органів рибоохорони та галузевого НДІ вирішити при розгляді генеральної схеми управління рибним господарством України». Що це — мрія про нову монополію (тільки тепер республіканську, бо стару вже не врятувати)?

Не знайшовши розуміння у керівників управлінь рибної галузі, Мінприроди звернувся за підтримкою до облвиконкомів, громадських організацій. При відсутності тісної взаємодії органів рибоохорони з місцевими владами крок вельми привабливий. Передання рибоохорони Мінприроди підтримали Волинська, Кіровоградська, Сумська, Дніпропетровська та ще шість областей. Але і не підтримали Одеська, Черкаська, Херсонська, Запорізька. Відповіді від решти облвиконкомів ще не надійшли. До речі, чимало рядових працівників інспекцій управлінь Мінводгоспу СРСР теж не поділяють думку своїх керівників...

А, може, працівники Мінприроди занадто згущують барви? Чи то справді не слід виривати органи контролю з опрацьованої структури? Може все-таки має рацію головний економіст управління фінансів і фінансового нормування Мінфіну України В. Рудіна, яка негативно ставиться до відомчого контролю, але вважає, що він не завжди гірший за державний?

Щоб остаточно позбутися сумнівів, звернімося до деяких фактів.

Досі Мінрибгосп не розпочав будівництва компенсаційного рибницького господарства для зариблення Дністра. Риба в ньому була знищена в 1983 році після аварії на Стебницькому калійному заводі, за що Мінрибгосп одержав від Міндобрива СРСР відшкодування — понад сім мільйонів карбованців.

У жовтні 1991 року за дорученням комісій Верховних Рад України та Кримської АРСР з питань екології та раціонального природокористування комісія Мінприроди перевіряла дотримання законодавства про охорону тваринного світу в Криму, зокрема, стан охорони, відтворення й використання рибних запасів у межах діяльності Кримчоррибводу. Це басейнове управління в 1991 році кілька разів усупереч природоохоронному законодавству давало дозвіл на вилов чорноморської білуги, дельфіна-афаліни, яких внесено до Червоної книги України. Розмір невиплаченої компенсації становить майже 40 тисяч карбованців.

Аналіз науково-промислового вилову в Каркінітській затоці, де лов осетрових заборонений, показав, що знищується чорноморська білуга. Управління в минулому році видало 52 дозволи на вилов риби не основним рибозаготівельникам, чого за відповідною інструкцією не має права робити. Тим більше, що багато які з допущених підприємств та кооперативів не здатні вести кваліфікований промисел.

Відомості про загибель риби, збитки та цілі, на які витрачено грошові відшкодування, керівництво управління надати відмовилось. Так само, як спочатку відмовлялося допустити комісію до роботи. Тільки втручання прокурора Керченської природоохоронної прокуратури О. Григор'янца дало змогу провести перевірку.

Ще один приклад. Нещодавно в Мінприроди надійшов лист з Державного управління по охороні природи Одеської області, в якому повідомляється, що прейскурант, за яким Запчоррибвод надає послуги підприємствам, кооперативам тощо, не зареєстрований у відділі цін облвиконкому. Якимось чином з нього зникла негативна резолюція Держуправління по охороні природи. Прейскурант суттєво суперечить Червоній книзі.

Є відомості, що з рибоохоронних інспекцій Чернігівської, Миколаївської та Одеської областей уже продано кілька автомашин і мотоциклів, готуються до продажу судна.

Час, як бачимо, на місці не стоїть. І ось у Мінфіні та Мінекономіки республіки вже «ходить» проект положення про Державний комітет по рибному господарству та рибній промисловості, який передбачено створити постановою Кабінету міністрів України від першого листопада.

Щоправда, ця інформація неофіційна. Однак, чекати офіційної не доводиться, бо уряд у згаданій постанові доручає новоствореному комітетові подати пропозиції щодо власної діяльності, узгодивши їх з Мінфіном, Мінсільгоспом, та тільки не з Мінприроди. Чомусь про нього забули. Може, тому, що у проекті положення вже закладено підпорядкування органів рибоохорони цьому комітетові? Втім, з Мінприроди контролюючих функцій теж ніхто не знімав.

Отака «риба» на міністерському столі...

Олексій БРЕУС,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

ПАПЕРОВА ПРЕМІЯ

За підсумками змагання в 1989 році природоохоронцям Носівського району Чернігівщини присуджено друге місце. Постановою облвиконкому, президії облради профспілок та обкому ЛКСМу вони нагороджені грошовою премією — 1000 карбованців. Сума була розподілена між кращими природолюбами. Але гроші не надійшли...

Президія райради Українського товариства охорони природи надіслала з цього приводу листа заступникові голови облвиконкому, голові президії обласної ради УТОП М. Донцю. Він відповів, що то давня справа, і, мовляв, постанова вже недійсна. Після звертання до голови облвиконкому О. Лисенка лист переадресовано до районного товариства мисливців і рибалок для виділення ним коштів на премію. Але його голова М. Трохимець сказав: «Внесіть у список моїх єгерів, тоді перерахую гроші». На цьому коло замкнулось...

У цьому році Чернігівська облрада УТОП затвердила «Положення про громадський рух за охорону природи України серед міських, районних та первинних організацій УТОП», за яким переможці нагороджуються дипломами, грамотами і грошовими преміями. Але хто виділятиме кошти? Знову доведеться їх шукати, аж поки хтось зверху не скаже, що рішення застаріло?

Микола КОХАН,
член районного комітету з охорони природи, журналіст.
Носівка
Чернігівської області.

А ВИ КОПАЛИ КРИНИЦЮ?

Найважче — «проходити» останні метри. Адже доводиться копати мокру глину у темній вузькій ямі, тримаючись на металевій драбині на глибині 18—20, а то й 45 метрів, задихаючись від нестачі повітря.

Одним з визначних народних майстрів цієї справи на Київщині є В. Сербін із селища Борова Фастівського району. Він розробив і застосовує оригінальне устаткування, дуже просте, але надзвичайно надійне в роботі. Завдяки йому криниця копається до першої води без кілець. Це значно прискорює роботу, хоча, звичайно, вимагає ювелірної майстерності і точності.

Першу криницю Володимир Іванович викопав у 1957 році. А тепер на його рахунку понад 700 криниць. Щоправда, допомагали йому такі ж, як і він, ентузіасти.

Микола ЗУБАЛІЙ.
Київ.

РИБОЛОВЛЯ У КАЛАМУТНІЙ ВОДІ

Женева (РІА). Європейська спілка футбольних асоціацій (УЄФА) продовжує нагнітати пристрасті навколо участі збірних Югославії та колишнього СРСР у фінальній частині першості континенту. В комюніке, яке було розповсюджено після засідання комітету по проведенню чемпіонату, зазначено, що в разі неможливості виступу радянської та югославської збірних через політичні події на чемпіонаті Європи з футболу 1992 року їхні місця посядуть збірні Італії та Данії. Ця пропозиція ще розглядатиметься на розширеному засіданні виконкому УЄФА, яке відбудеться 16 січня в Гетеборзі, за день перед проведенням жеребкування фіналістів.

Разом з тим ніде не зазначено, хто ж є автором «висування запасних». Загальновідомо, що федерації футболу Югославії та колишнього СРСР залишаються членами УЄФА і ФІФА, а президент європейської асоціації Ленарт Йоханссон заявив днями, що «його неправильно зрозуміли» в цьому питанні.

Вибір УЄФА випав на італійців і датчан не випадково. Збірна Данії в 4-й групі фінішувала другою, відставши від югославів лише на очко. Італійці, які продовжують виступати в 3-й групі, поки за очками поступаються не тільки радянській команді, а й норвежцям. Однак мають запасний матч вдома зі збірною Кіпру. Для переміщення на другий рядок у підсумковій таблиці «Скуадрі адзурри» вистачить й нічийного результату.

Наш кореспондент попросив прокоментувати ситуацію, яка виникла, голову Федерації футболу України **Віктора БАННИКОВА.**

— Все це поки розмови, бо офіційних рішень не прийнято. Але закулісні ігри навколо двох названих команд, зрозуміло, хвилюють спортивну громадськість і, зокрема, українську. Комусь дуже хочеться порибалити в каламутній воді політичного річища. Шкода. Федерація футболу України відстоює інтереси футболістів і клубів нашої незалежної держави. Ми за те, щоб посланці українських команд виступили в фіналі чемпіонату Європи-92. Про це ми заявили офіційно, і таку інформацію мають в УЄФА. А ще — підтвердили участь клубів України — київського «Динамо» та одеського «Чорноморця» — в розіграшах єврокубків за підсумками чемпіонату колишнього Союзу 1991 року. Ми також підтвердили, що виконуватимемо постанову ФІФА від 18 грудня 1990 року про перехід гравців з клуба в клуб, з держави в державу.

Керуючись політичним рішенням трьох держав — України, Беларусі та Росії — про денонсування Договору 1922 року, і в зв'язку з руйнацією союзних структур, Федерація футболу України відстоюватиме інтереси своїх спортсменів і клубів навіть під час перехідного періоду, який триватиме до першого липня.

Федерація футболу колишнього СРСР, щоправда, запропонувала нам підписати тимчасовий договір на цей період. Але, керуючись вже згаданим політичним рішенням трьох держав, бюро нашої Федерації, обговоривши цю пропозицію з Москви, відмовилося від таких контактів...

Факт і коментар

ПЕРЕДНОВОРІЧНІ РОЗДУМИ

Нинішнього року відмінено традиційний грудневий турнір збірних «Приз «Известий», місцем проведення якого протягом кількох десятиріч була Москва. А от більшість провідних клубів колишнього Союзу попри все вирушає за кордон.

Про те, що київський «Сокіл» незабаром помандрує до Німеччини, ми вже повідомляли. Додамо, що українські хокеїсти лише мешкатимуть у цій країні, а гратимуть на території сусідньої Швейцарії. Це будуть і товариські поєдинки, і турнір.

Хокеїсти московського «Динамо» виїжджають до Фінляндії, а потім переберуться до німецького міста Дюссельдорфа, де візьмуть участь у розіграші Кубка європейських чемпіонів. Наставник динамівців Володимир Юрзинов сказав журналістам, що його хлопці і він сам мріють виграти цей трофей, який не був ще в їхніх руках.

До США вирушать «Спартак» і ярославське «Торпедо». А СКА (Санкт-Петербург), «Крила Рад», «Хімік», «Трактор» і ЦСКА побувають у Швейцарії. До речі, московські армійці запрошені взяти участь у розіграші популярного Кубка Шпенгера на ковзанці курортного міста Давос.

ХК «Рига» відправляється до Норвегії. А от «Лада» з міста Тольятті, де випускаються елегантні, якісні і дуже дефіцитні легкові автомобілі, не обмежилася відвіданням однієї країни. Волжани накреслили подорож за маршрутом — Німеччина — Канада. Буде у хлопців можливість хоч на певний період забути про домашні злидні.

Ну а молодіжна збірна вирушає до Німеччини на чемпіонат світу. До речі, в її складі й троє киян — Андрій Савченко, Олександр Кузьминський та Юрій Гунько. Один з наставників цієї збірної — тренер «Сокола» Валерій Голдобін.

Чемпіонат серед клубів, які виборюють нагороди, поновиться лише наприкінці лютого-92. Перехідний турнір, в якому змагатимуться «Лада», «Автомобіліст», ярославське «Торпедо», «Авангард», «Ітіль», ХК «Рига», «Сокіл», мінське «Динамо» і вісім найсильніших клубів з першої ліги, має розпочатися в середині січня.

І ще одне важливе питання. Сьогодні хокейну громадськість хвилює питання, а яким буде майбутнє популярної гри на територіях тепер уже суверенних держав? Є кілька ідей. У Москві пропонують створити професійну лігу на зразок північноамериканської НХЛ. Передбачається там участь 20—25 клубів, які мають зробити колосальний вступний внесок. Якщо це не чергова афера «Рога и копыта», в якій збираються пригрітися функціонери колишньої Федерації хокею СРСР, а солідна організація, то до неї можна пристати й нам. У іншому разі можна брати участь у відкритому чемпіонаті Росії.

Є ще й третій варіант. Його запропонували головні тренери київського «Сокола» Олександр Фадеєв та харківського «Динамо» Едуард Цируль. Можна організувати лігу, до якої б увійшли клуби України, Беларусі, Латвії та Естонії. У цих країнах така ідея має багато прихильників.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

ПОНЕДІЛОК

23 ГРУДНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

16.00 УТН.
16.10 Для дітей. «Джерельце». Передача 6.
16.55 На допомогу школі. Українська література. М. Вінграновський. «Сіроманець».
17.20 «Малахітова скринька». Фільм-концерт.
17.50 Телефільм «Портрет».
18.30 «Зачаровані піснею». Музичний фільм.
19.00 УТН.
19.30 «Хто ми...». Громадсько-політичний відеотижневик. Частина 1.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Вокальні твори українських композиторів.
21.25 «Хто ми...». Частина 2.
22.25 Вечірній вісник.
22.55 Все про кіно.
0.15 УТН.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.05 «Вальс довжиною в життя». Художній телефільм. 1 і 2 серії.
11.15 Народні казки і притчі різних країн.
11.20 Мультфільми.
12.00 ТСН.
12.10 Програма Львівського телебачення.
12.50 Запрошення до музики. Наші прем'єри.
13.35 «Роздуми біля палітри». Документальний фільм.
13.55 Блокнот.
14.00 Це вам треба?
14.10 Телемікст.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.15 Це було... було...
15.30 «Вхід до лабіринту». Художній телефільм. 1 серія.
16.45 Дитяча година (з уроком французької мови).
17.45 Світ захоплених. «Дай лапу, друже».
18.00 ТСН.
18.15 За законами ринку.
18.45 «Серце не камінь». Художній телефільм. 1 і 2 серії.

Про любов, про здатність відмовитись заради кохання від усіх благ. Сценарій М. Темякової. Режисер Л. Пчолкін, В. Халтурін. У головній ролі О. Яковлєва

21.00 Інформаційна програма.
21.35 «Нова студія» представляє прем'єру фільму А. Габриловича «Мій друг — стукач»,
22.10 Авторське телебачення. «ТВ-галерея», «Будка — гласність», фестиваль альтернативної моди в Ризі.
23.20 ТСН.
23.35 Молитви грішних.
0.20 Авторалі Париж — Тріполі — Кейптаун.
0.50 «Побачення з вальсом». Фільм-концерт.

ПРОГРАМА ЦТ-2 І УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Час ділових людей.
9.15 Італійська мова.
9.45 У світі тварин (з сурдоперекладом).
10.30 Мультфільм.
10.45 Й. Брамс. Трагічна увертюра.
11.00 Паралелі. «Сусіди».
11.30 Т. Ін. Ко.
12.00 Вогненний хрест Юрія Власова.
13.00 Прем'єра документального телефільму «Моє прізвище».
13.30 Бесіди про російську культуру.
14.10 «Джаз в кишені. Володимир Чекасин». Фільм-концерт.
17.00 Ключ до радості.
17.15 У світі тварин (з сурдоперекладом).
18.00 Мультфільм.
18.25 Телевізійний музичний абонемент.
19.00 ТВО «Республіка»: «Наша експертиза».
19.10 Пісенний вернісаж-92*.
19.30 Телебіржа інформує*.
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 «...И милость к падшим...».
20.50 Прошу слова.
21.00 Прем'єра телевистави. Ф. Дюрренматт. «Кумир».
21.55 П'яте колесо.
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.20 П'яте колесо.

*** Передачі II програми УТ.**

У програмах телебачення можливі зміни. Стежте за щоденними повідомленнями диктора телебачення.

ВІВТОРОК

24 ГРУДНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

8.00 УТН.
8.10 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (погода, мультфільм, «Різдво по-європейському»).
9.00 Для юнацтва. Канал «Д».
10.30 Художній телефільм «Матч відбудеться за будь-якої погоди». 1 і 2 серії.
12.40 Доброго вам здоров'я. Лікування і профілактика панкреатитів.
13.10 УТН.
16.00 УТН.
16.10 Для дітей. Веселка.
16.40 Говоримо українською. Новий рік.
17.00 Мелодії і ритми молодості.
17.25 Телефільм «Селянський статус».
18.25 Концерт інструментальної музики.
19.00 УТН.
19.30 Студія «1 грудня».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Пісенний вернісаж-92.
21.20 Реклама.
21.30 Художній фільм «Ще люблю, ще сподіваюсь...».
22.50 Вечірній вісник.
23.20 «Кемел Трофі» — по-українськи. Спортивна програма.
23.40 УТН.
23.55 Нічний телезал. Балет Ігоря Мойсеєва.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.05 «Серце не камінь». Художній телефільм. 1 і 2 серії.
11.20 Мультфільм «Пластилінова ворона».
11.30 Концерт хору студентів МДУ ім. М. Ломоносова.
12.00 ТСН.
12.10 Дитяча година (з уроком французької мови).
13.10 Концерт оркестру симфонічної і естрадної музики під керуванням О. Михайлова.
13.35 «Сибір на екрані».
13.50 Торговий ряд.
14.05 «Простір +».
14.35 Біржові новини.
14.50 Блокнот.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.15 Про спорт і не тільки.
15.35 «Вхід до лабіринту». Художній телефільм. 2 серія.
16.45 Дитячий музичний клуб.
17.30 Разом з чемпіонами.
17.45 Світ захоплених. «Домком».
18.00 ТСН.
18.20 Мультфільм.
18.25 Студія «Антреприза» представляє...
18.40 «Прок-бізнес і політика».
19.25 Прем'єра художнього телефільму «451» за Бредбері».
21.00 Інформаційна програма.
21.35 Політичне розслідування. «Афганістан: за кулісами війни».
22.10 «Іронія долі, або з Різдвом Христовим».
0.10 ТСН.
0.25 Концерт артистів балету.
1.15 Мультфільми для дорослих.

ПРОГРАМА ЦТ—2 І УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 Французька мова. 1 рік.
8.50 Французька мова. 2 рік.
9.20 Мультфільм.
9.30 «Пришельці». Документальний фільм.
9.55 Авторські програми Т. Шах-Азізової. В. Розов та його герої.
11.00 П'яте колесо.
13.00 Здоров'я (з сурдоперекладом).
13.30 П. Хіндеміт. «Музичний день у Плені».
14.55 Ритмічна гімнастика.
17.00 Співає «Вільний Дон».
17.20 Мультфільм.
17.30 Клуб мандрівників (з сурдоперекладом).
18.30 Чемпіонат СРСР з баскетболу. Жінки. «Динамо» (Київ) — «Трудові резерви» (Нижній Новгород)*.
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 Київська панорама*.
21.05 «Жити — це співати». Музичний фільм*.
22.00 Без ретуші.
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.20 Реклама.
23.25 «Папа Римський Іоан-Павло II». Документальний фільм.

СЕРЕДА

25 ГРУДНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

8.00 УТН.
8.10 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (погода, мультфільм, «Контрольна для зірки»).
9.00 Музичний фільм «Відлуння».
9.20 «Як у нас на Україні». Вистава Черкаського музично-драматичного театру ім. Т. Шевченка за водевілями С. Васильченка та М. Старицького.
11.40 Шкільний екран. 9 кл. Російська література. О. Пушкін у Кам'янці.
12.20 Перлини душі народної.
12.55 УТН.
16.00 УТН.
16.10 Для дітей. Сім нот.
16.40 На допомогу школі. Поезія О. Пушкіна в музиці.
17.25 «Па д'аксьон». Музичний фільм.
18.00 Телефільм «Любіть науку і правду».
18.30 «Маестро, клоун і ми». Музичний фільм.
19.00 УТН.
19.30 Плеяда. Художньо-публіцистична програма.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Українська біржа повідомляє, пропонує, рекомендує.
21.15 Продовження художньо-публіцистичної програми «Плеяда».
22.30 Вечірній вісник.
23.00 Пісенне намисто.
23.15 УТН.
23.30 Нічний телезал. Художній фільм «Засуджений».

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.00 «451» за Бредбері». Художній телефільм.
10.30 Разом з чемпіонами.
10.45 Дитячий музичний клуб.
11.30 Прем'єра документального телефільму «Баходир».
12.00 ТСН.
12.10 Що? Де? Коли?
13.20 Мультфільм.
13.30 Блокнот.
13.35 Партнер.
14.05 Біржовий пілот.
14.15 Телемікст.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.15 Сьогодні і тоді.
15.45 «Вхід до лабіринту». Художній телефільм. 3 серія.
17.00 Дитяча година (з уроком англійської мови).
18.00 ТСН.
18.15 Прем'єра документального телефільму «Цивілізація кохання».
19.10 Політичне розслідування. «Афганістан: за кулісами війни».
19.35 Прем'єра художнього телефільму «Жінка: варіант долі». 1 серія.
21.00 Інформаційна програма.
21.35 Книжковий двір.
22.35 Концерт лауреатів конкурсів ім. П. Чайковського.
0.00 ТСН.
0.15 Музичний прогноз.
0.45 Авторалі Париж — Тріполі — Кейптаун.
1.25 «Зірка і ліра». Презентація Всесоюзного центру культурної співдружності.

ПРОГРАМА ЦТ—2 І УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Німецька мова. 1 рік.
8.45 Німецька мова. 2 рік.
9.15 «Аліса в країні чудес». Мультфільм. 1, 2, 3 серії.
9.45 Ключ до світового ринку.
10.15 Л. Бетховен. Концерт № 4 для фортепіано з оркестром.
11.00 Без ретуші.
12.00 «Телепрес».
13.00 Сходження до професії — інженер.
13.30 Співають лауреати телерадіоконкурсу «Голоси Росії».
13.45 «Безстужівка». Документальний телефільм.
14.35 Право на вибір.
17.00 Ключ до світового ринку.
17.30 Вірші М. Лермонтова читає Г. Сорокін.
18.00 Київська панорама*.
18.30 Чемпіонат СРСР з баскетболу. Жінки. «Динамо» (Київ) — «Уралмаш» (Єкатеринбург)*.
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 «Круїз-аукціон». Розважальна програма.
21.30 Пісенний вернісаж-92*.
21.50 Реклама*.
22.00 Концерт «Присвячення Паваротті».
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.20 Концерт «Присвячення Паваротті».

ЧЕТВЕР

26 ГРУДНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

8.00 УТН.
8.10 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (погода, гімнастика, спортогляд, музика).
9.00 Художній фільм «Собака і закохані».
10.15 Любителям класичної музики.
11.00 Все про кіно.
12.15 «Б. Гмиря». Музичний фільм.
13.15 УТН.
16.00 УТН.
16.10 Для дітей. «Зірки, на сцену!»
16.45 На допомогу школі. Історія України. Богдан Хмельницький — державний і політичний діяч.
17.15 «І. Отієва». Музичний фільм.
17.40 Прем'єра документального відеофільму «Ай, ромале!» Студія «Укртелефільм».
18.10 «Цвіт папороті». Фільм-концерт.
19.00 УТН.
19.30 Альфа і омега. До 40-річчя створення на Україні першої електронно-обчислювальної машини.
20.15 Пісенний вернісаж-92.
20.35 Реклама.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Корифеї джазу. Рей Чарльз.
21.45 Театр і час. Зустріч з актрисою Київського театру драми і комедії Л. Лимар.
22.45 TV-шанс.
23.25 УТН.
23.40 Нічний телезал. Художній телефільм «На припоні біля злітної смуги».

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.05 «Жінка: варіант долі». Художній телефільм. 1 серія.
10.30 Прем'єра документального телефільму «Неней ненець».
11.00 Дитяча година (з уроком англійської мови).
12.00 ТСН.
12.10 За зведеннями МВС.
12.25 Книжковий двір.
13.25 «Коли розтанув сніг». Мультфільм.
13.35 «Простір +».
14.05 Блокнот.
14.10 Телемікст.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.15 Якщо вам після...
16.00 «Вхід до лабіринту». Художній телефільм. 4 серія.
17.05 Мультфільм.
17.20 Екологія. Суспільство. Людина.
18.00 ТСН.
18.15 За зведеннями МВС.
18.25 ...До шістнадцяти і старші.
19.05 Політичне розслідування. «Афганістан: за кулісами війни».
19.45 Прем'єра художнього телефільму «Жінка: варіант долі», 2 серія.
21.00 Інформаційна програма.
21.35 Музика в ефірі.
23.35 ТСН.
23.50 Співає Рафаела Карра.
0.45 «Авіа-шоу».
1.15 Документальний телефільм про М. Лермонтова.
2.05 Концерт російського народного оркестру ім. М. Осипова.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 Іспанська мова. 1 рік.
8.50 Іспанська мова. 2 рік.
9.20 Мультфільм.
9.30 Російська мова.
10.00 Вік Моцарта.
11.00 Дім на Чистих Прудах.
12.30 Ансамбль танцю «Алан».
13.00 Документальні телефільми.
13.50 Виступає ансамбль «Орловський сувенір».
14.10 Здоров'я (з сурдоперекладом).
14.40 Ритмічна гімнастика.
17.00 Розминка для ерудитів.
17.30 Мультфільм.
17.45 Різдвяний пиріг.
18.00 Життя і смерть О. Мандельштама.
19.00 Парламентський вісник Росії.
19.15 Київська панорама*.
19.45 Танцюють діти*.
19.55 Реклама.
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 «Різдвяний подарунок для Нори». Художній фільм (США).
21.25 На сесії Верховної Ради РРФСР.
21.55 П'яте колесо.
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.20 Реклама.
23.25 П'яте колесо.
0.25 Субтеррарія. Музична програма.

П'ЯТНИЦЯ

27 ГРУДНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

8.00 УТН.
8.10 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (порада, мульфільм, «Парламентський коментар», «Наша вітальня»).
9.00 Художній фільм «Данило — князь Галицький».
10.35 Шкільний екран. 10 кл. Фізика. Електричне поле.
11.05 Музичний фільм «Благослови, душе моя».
11.40 Шкільний екран. 8 кл. Історія України. Відображення визвольної боротьби українського народу в історичних піснях і думах. (XVI—XVII ст.).
12.10 УТН.
12.20 Документальна кінопрограма.
16.00 УТН.
16.10 Для дітей. До, мі, соль.
16.40 Історичні долі Криму.
17.10 «За байраком байрак». Музичний фільм.
17.50 Документальна кінопрограма.
18.25 «З натури малювала Катерина Білокур». Музичний фільм.
19.00 УТН.
19.30 Музичні зустрічі.
20.25 Пісенний вернісаж-92.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 «Л. Забіляста». Музичний фільм.
21.35 Художній фільм «Змієлов».
23.05 Вечірній вісник.
23.35 TV-шанс. Рейтинг відеокліпів.
0.15 УТН.
0.30 Нічний телезал. Мультфільм для дорослих. «Містер Гронько».

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.05 «Жінка: варіант долі». Художній телефільм. 2 серія.
10.15 ...До шістнадцяти і старші.
11.00 Три зустрічі на Уралі.
12.00 ТСН.
12.10 Музика в ефірі.
14.10 Біржові новини.
14.25 Блокнот.
14.30 Бридж.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.15 Російські пісні співає Т. Петрова.
15.30 «Вхід до лабіринту». Художній телефільм. 5 серія.
16.35 На балу у Попелюшки.
17.35 Фільми-призери XIV Всесоюзного фестивалю телефільмів в Саратові. «Російська пісня».
18.00 ТСН.
18.15 Людина і закон.
18.55 Політичне розслідування. «Афганістан: за кулісами війни».
19.40 «ВіД» представляє: Поле чудес.
21.00 Інформаційна програма.
21.35 «ВіД» представляє. У перерві — ТСН.
1.05 «Тим паче, що життя таке коротке...».
2.45 Концерт Великого симфонічного оркестру.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Час ділових людей.
9.15 Англійська мова. 1 рік.
9.45 Англійська мова. «Сімейний альбом США».
10.15 Мультфільм.
11.00 П'яте колесо.
13.00 «Ганна Главарі». Музичний телефільм.
14.15 «Міжозер'я» Документальний телефільм.
14.45 Концерт учасників III Всеросійського фестивалю учительських хорів.
17.00 Прем'єра документального телефільму «Мав би я золоті гори...».
17.40 Мультфільми.
18.00 Корупція: кролі та удави.
19.00 Різдвяний пиріг. Програма для дітей.
19.15 Київська панорама*.
19.45 Телефільм «І тембр, і вогонь»*.
19.55 Реклама.
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 Прем'єра документального телефільму «Друга російська революція». 8 серія.
21.40 На сесії Верховної Ради РРФСР.
22.00 Театральний роз'їзд.
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.20 Театрал. Новосілля на Арбаті.
0.30 Джаз-тайм. Святковий випуск.

СУБОТА

28 ГРУДНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

8.00 Ритмічна гімнастика.
8.20 На хвилі дружби. Виступає білоруський ансамбль «Камерата».
8.55 УТН.
9.10 Чиста криниця.
9.55 «Чумацьким шляхом». Документальний фільм.
10.55 Живе слово. Українська мова в системі профтехосвіти.
11.25 Подарунок. Розважальна передача для дітей.
11.55 Джерело. Фольклорно-етнографічна програма.
12.25 Доброго вам здоров'я. Сучасні можливості нейрохірургії.
12.55 УТН.
13.10 Хореографічні новели.
14.15 Для дітей. Художній фільм «Хлопчик-мізинчик».
15.35 Зроби себе. Діяльність Спілки жінок України.
16.10 «Де Черемоша хвилі плинуть». Музичний фільм.
16.55 Національний хіт-парад «Своя гра».
17.45 Телерадіоканал «Право».
19.00 УТН.
19.30 Телетурнір «Сонячні кларнети». Самодіяльні художні колективи м. Києва.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Пісенний вернісаж-92.
21.20 Концерт групи «Світязь».
21.40 Молодіжна студія «Гарт». В перерві — 22.40 Вечірній вісник.
0.10 УТН.
0.25 Нічний телезал. Художній телефільм «Ой, не ходи, Грицю, та й на вечорниці».

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 Мультфільми.
7.00 Ритмічна гімнастика.
7.30 Суботній ранок ділової людини.
8.30 ТСН.
8.45 Відеоканал «Співдружність».
10.00 Наш сад.
10.30 Інститут людини.
11.10 Ранкова розважальна програма.
11.40 Центр
12.25 Фільми режисера М. Калика. «Ціна».

За п'єсою американського драматурга А. Міллера. Місцем зустрічі двох братів — Віктора та Уолтера, що не бачилися 16 років, стає старий будинок їх покійного батька, а приводом для неї — продаж батьківських меблів. Сценарій і постановка М. Калика. У ролях: М. Глузський, А. Климов, Д. Галліс, Л. Свердлін. «Екран», 1969 р.

14.15 Музичний кіоск.
14.45 ЕХ. Екологічна хроніка.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.15 ГОНГ.
16.30 У світі казок і пригод. «Дванадцять місяців».
17.40 Веді.
18.25 Любов з першого погляду. День перший.
19.05 Прем'єра мультфільму «Бджола Майя». 26 серія.
19.30 Кінопанорама.
21.00 Інформаційна програма.
21.35 Що? Де? Коли?
22.50 ТСН.
23.10 Європа плюс.
0.10 «Фелікс» — європейський брат «Оскара».
1.40 Нічна феєрія.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Кавказ-ревю.
9.00 Баскетбольний огляд НБА.
9.30 Острів Жемчужина.
10.00 «Тиха ніч».
10.30 «Не валяй дурня, Америко». Документальний фільм.
11.00 Відеоканал «Плюс одинадцять».
13.00 Театральний капусник.
15.00 Телемарафон «Дзвони Чорнобиля». Засідання опікунської ради»*.
16.00 Зі своєї дзвіниці.
16.20 «Новий Пігмаліон».
17.05 Ати-бати...
17.40 Різдвяний пиріг.
17.55 Навколо Булгакова.
18.55 Парламентський вісник Росії.
19.10 Познер і Донах'ю.
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 Київська панорама*.
21.05 Співає заслужений артист України І. Попович*.
21.35 Прем'єра телециклу «Нащадки». «Стрілянина». Фільм.
21.55 Театральний роз'їзд.
23.00 Вісті.
23.20 Росмузімпорт. Святковий випуск.

НЕДІЛЯ

29 ГРУДНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

8.00 Музичний фільм «Ох, любов, любов».
8.30 У неділю вранці. Інформаційно-музична програма.
9.30 УТН.
9.40 Ритмічна гімнастика.
10.00 Прем'єра художнього телефільму для дітей «Ельзара».
11.00 Циркова програма.
11.25 «Коріння». Телевистава за творами Г. Тютюнника.
12.35 УТН.
12.45 Для юнацтва. Канал «Д».
14.15 Село і люди.
15.15 Ви нам писали. Музична передача за листами глядачів.
16.00 Служба солдатська.
17.10 Телеспортарена.
17.45 Кукурік і К°.
18.45 «Українська баркарола». Фільм-концерт.
19.00 УТН.
19.30 Надвечір'я. Передача для людей старшого віку.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Пісенний вернісаж-92.
21.20 Українська біржа повідомляє, пропонує, рекомендує.
21.35 Музичний телеярмарок.
22.30 Вечірній вісник.
23.00 Документальний телефільм «НЛО з... 1908 року».
23.50 УТН.
0.05 Нічний телезал. «Може, це любов ходить поміж нами». Естрадна програма.

ПРОГРАМА ЦТ—1

8.00 Спорт для всіх.
8.30 ТСН.
8.45 Тираж «Спортлото».
9.00 Освідчення в коханні.
9.15 З ранку раненько.
10.00 На службі Вітчизні.
10.40 Ранкова зірка.
11.30 Клуб мандрівників.
12.20 «Нива». Програма для селян.
13.00 Допоможи собі сам.
13.45 Під знаком «Пі».
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.15 Діалог в прямому ефірі.
16.00 Нове покоління вибирає.
17.00 Мультфільми.
17.30 «Любов з першого погляду». День другий.
18.10 Народні казки і притчі різних країн.
18.15 Міжнародна панорама.
18.45 Недільний кінозал. Презентація художнього телефільму «Міські подробиці», «Міст Ватерлоо». Художній фільм.

Глядачі старшого покоління пам'ятають трагічну долю героїні англійського фільму «Міст Ватерлоо» виробництва 1940 року, який потрапив на вітчизняні кіноекрани як трофей розгромленої фашистської Німеччини. Нині цю чудову гостропсихологічну драму за участю Вів'єн Лі маємо змогу подивитися і ми. В ролі Роя Кроніна — Роберт Тейлор. Сценарій Р. Шерву. Режисер М. Ле Рой. Англія.

21.00 Інформаційна програма.
21.35 Футбольний огляд.
22.20 Аншлаг в Криму. У перерві — 23.20 ТСН.
0.40 «Парадиз-коктейль».
2.10 Концерт В. Днішева і оркестру російських народних інструментів.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 На зарядку, ставай!
8.15 Нижегородська елегія.
8.45 Мультфільм.
9.10 Люди кіно.
10.15 Найзнаменитіші різдвяні гімни.
10.40 Спогади про літо. Філософський етюд.
11.15 Добре забуте старе.
12.00 НЛО. Реальність.
12.45 Надбання республіки. Художник Г. Чудакова.
13.15 Гольф. Кубок «Данхіл» 1991.
14.10 Святе і вічне.
14.30 Телетеатр Росії. Фестиваль «Бонварнон».
16.00 «Капітал». Тележурнал.
16.30 Художній фільм «Провінціалки»*.
18.00 Чемпіонат світу з баскетболу серед професіоналів НБА.
19.00 Телебіржа інформує*.
19.35 Обличчям до Росії.
19.55 Реклама.
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 «Друга російська революція». Документальний телефільм. 8 серія.
21.45 Театральний роз'їзд.
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.20 «К-2» представляє.

ГОЛОС України

Газета Верховної Ради України

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:
Анатолій ГОРЛОВ
перший заступник головного редактора
Олександр БІЛИК
заступник головного редактора
Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ
член-кореспондент АН України
Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ
оглядач, завідуючий відділом культури
Леонід САМОЙЛЕНКО
заступник головного редактора
Борис СИДОРЕНКО
заступник головного редактора
Анатолій СОЛОНСЬКИЙ
редактор відділу кореспондентської мережі
Віталій СУДДЯ
відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Члени редколегії — Анатолій Солонський.

Чергові редактори — Юрій Нестеряк. Костянтин Паришкура.

Автори макета — Анатолій Мироничев, Євген Українець.

Випусковий — Олексій Бондаренко.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Коректори:
Тамара Баштанник, Наталія Власик, Людмила Морозова, Людмила Нєсєна, Антоніна Сильверстова, Любов Станачич, Людмила Терещук.

Верстальники:
Тетяна Балюк, Ольга Яценко, Алла Будникова, Марія Солодюк, Сергій Скоженюк.

Лінотипісти:
Наталія Позняк, Валентина Чичирко.

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна» проспект Перемоги, 50. 252047, Київ 47.

Індекс 60955.

Тираж 160 900.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 0315244.